

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Delovni pozdrav
ob prvem maju
Republiški svet
sindikátov
Delavska enotnost
in izdajateljski svet

Ponedeljek, 29. aprila 1963
št. 16-17, leto XXI

ŽIVEJ 1. MAJ — PRAZNIK DELOVNEGA LJUDSTVA!

ZAKAJ POGOVOR PRAV S CELJSKIMI CINKARJI, NE VEM NATANKO POVEDATI. NAVSEZADNJE, TAKOLE BI SE LAHKO POGOVARJALI V KATEREM KOLI SLOVENSKEM DELOVNEM KOLEKTIVU. IN BRŽČAS BI POVSOD ODKRILI PODOBNE PROBLEME, PODOBNA STALIŠČA IN VREDNOTENJE, PA ČEPRAV BI SE MORDA MED SEBOJ NEKOLIKO RAZLIKOVALI V ODTENKIH.

IN PRIZNATI MORAM CELJSKIM CINKARJEM, DA SO O TEH SVOJIM MNENJIH IN STALIŠČIH POGUMNO IN

ODKRITO PRIPOVEDOVALI. PRAV ZARADI TEGA TUDI MISLIM, DA TE ZGRADBE UPRAVLJANJA NEPOSREDNIH PROIZVAJALCEV, KI SO SI JO DOSLEJ ZGRADILI, NISO V NIČEMER NITI PRECENJEVALI NITI POCENJEVALI. POGLED IZZA PROČELJA, KI GA MI VSI TAKO POGOSTO RADI SLIKAMO V ZIVOPISNIH BARVAH, PA MORDA POMENI TUDI ZACETEK UREJANJA NJENE NOTRANJOSTI. JAZ VSAJ TAKO SODIM PO RAZGOVORIH S CELJSKIMI CINKARJI.

Res, po svoje čudno ali pa vsaj malce nenavadno vprašanje. Pa vendar... Če bi takole — v prispodobni povedano — v celjski Cinkarni za nekaj časa pomočil termometer v družbeno dogajanje v kolektivu, kot da bi bila Cinkarna nekakšen lonec na zakurjenem ognjišču, kaj bi pravzaprav lahko rekli: da je še mlačna ali pa da že kipi?

Sami pravijo... pravzaprav niso ničesar naravnost povedali. In za odgovor bom bržčas moral še enkrat zavrteti posneti magnetofonski trak vtisov in pogovorov.

Menda je bil v njihovi pripovedi kanček tihega zadovoljstva. Na sindikatu, v sekretariatu osnovne organizacije, na upravnem odboru in na delavskem svetu so kar takoj povedali, da so že pred dvema letoma osnovali ekonomske enote, izvolili obratne delavske svete in druge organe upravljanja, da so začeli uveljavljati upravljanje neposrednih proizvajalcev...

PISEC SE PREDSTAVI

— Rad bi zvedel nekaj o upravljanju v vašem podjetju. O tem, kako pri vas gospodarijo proizvajalci v ekonomskih enotah. Saj res, ali ste pri vas sploh decentralizirali upravljanje?

— Smo ga ja, pripovedujejo. Imamo pet ekonomskih enot. Vsaka izmed njih ima svoj delavski svet in svoje komisije.

— Pa pristojnosti? S čim gospodarijo ekonomske enote?

— Vsaka zase povsem samostojno ugotavlja dohodek. Se več. Tudi interesne skupine, kot pri nas pravimo obračunskim enotam, ugotavljajo svoj dohodek. Sprejemajo svoje mesečne operativne plane, obravnavajo mesečno realizacijo. Od tega pa so odvisni njihovi osebni dohodki, pojasnjujejo v cinkarni.

In pripovedujejo še, da je interes proizvajalcev za gospodarjenje precejšen. Na delavskih svetih, v komisijah ali na zborih enot. Sproti rešujejo probleme pri svojem gospodarjenju.

Morda pa lahko poveste, ob čem ste se zadnje čase najbolj pogosto mudili na zasedanjih samoupravnih organov? Kakšni so vaši problemi?

— Maksimirane cene cinka, zaradi katerih izgubljam dohodek, to je že. Potem stroški, ki kar naprej naraščajo ne oziraje se na zamrznjene cene. Tudi fluktuacija.

— Fluktuacija, sem ponudil vprašanje.

— Ja, to je za naše podjetje zadnja leta še posebno velik problem. Zlasti v topilnici je velika zadrega. Lani na primer nekateri topilci sploh niso mogli izkoristiti vsega dopusta in so morali narediti na mesec toliko šiftov, kot je pač bilo dni, če nismo hoteli ustaviti proizvodnje.

Samo da se posnetek na mojem magnetofonskem traku ne konča samo s to pripovedjo. Nanj se je ujel tudi pogovor s topilci. Pravzaprav s topilci in kurjači. S Stvarnikom, Botošičem, Cerenjakom, Lorigerjem, Podleskom, Džakovičem in Jurakom. Pogovor o tem, kaj oni mislijo o ekonomskih enotah in o gospodarjenju njih samih, pogovor o tem, kako rešujejo svoje probleme.

Pripovedujejo, tisti kanček tihega zadovoljstva, ki sem se ga še sam nalezal ob prvih pogovorih, pa počasi plahni.

TOPILCI PRAVIJO DRUGAČE

— Delavci odhajajo iz topilnice, jim ponujam pogovor. Kaj mislite, da je temu krivo?

Menda je Stvarnik odgovoril namesto vseh:

— Teško delo. Vročina, dim, prah, cinkove pare. Res samo za najbolj vzdržljive. Delo ne prenese počasnežev. Manevrska skupina prihaja na delo že ob dveh. Potlej je do osme zjutraj prava noriščina. Vsak po enainvajset reort. Najkasneje do devete mora biti manever končan, če ne, ostane premalo časa za redukcijo. Tudi kurjačem, ki nas zamenjajo, ni dosti bolje ob tako zastareli peči.

— Potemtakem mislite, da odhajajo delavci iz topilnice zaradi težkega dela?

— Zaradi tega in zaradi nizkih dohodkov. Če zaslužiš v Emajlirki in pri Ingradu le nekaj jurjev manj kot pri peči, potem se res ne splača vztrajati v topilnici.

— Pa kaj mislite, bi z višjimi osebnimi dohodki zadržali delavce v topilnici?

— Bi, zatrjujejo topilci. Ko so bile pred leti plače v topilnici še dovolj privlačne, je vselej čakalo na delo kakih dvajset ali trideset delavcev. Zdaj pa... zdaj morajo hoditi ponje celo v Bosno, Makedonijo in Črno goro, da jih sploh dobijo. In od novih le malokdo ostane. Nekateri se skesajo že po treh dneh, drugi spet vzdrže mesec, od sto pa jih morda deset ostane. Mi pa kar plačujemo. Najprej za tisti mesec, ko se samo priučujejo. Potem spet najmanj pol leta, dokler pošteno ne zagrabijo. Težki milijoni!

Pri tem pa se je nekdo izmed njih pomuzal in pripomnil:

NA RAZPOTJU UPRAVLJANJA V CINKARNI

— Saj ta denar tako nikogar ne boli, ko gre vse iz skupne vreče. Najbrž tega tudi še ni nihče izračunal.

Pa zatrjujejo topilci, da so se o tem že nekajkrat pogovarjali in da so zadevo načeli na prenekanem sestanku. Doslej brez odmeva. Vsaj brez takega, ki bi pomenil to, kar oni predlagajo.

— Pa so mi rekli, da zdaj sami gospodarite v ekonomski enoti, bezam naprej.

— So rekli, mi vrne odgovor eden izmed topilcev.

— Pa kaj vi mislite o ekonomskih enotah?

— Nič.

— Kako to, nič?

— Tako, da še vedno oni odločajo. Ja, saj nam povedo vsak mesec, kaj moramo narediti v tem in kaj smo naredili v prejšnjem. Pa kaj naj k temu rečemo?

— Jaz vendarle mislim, da so od vašega dela odvisni vaši dohodki, pravim na to njihovo vprašanje. Če znižate proizvodne stroške, če natopite več cinka, potem vam tudi ostane več sredstev. In bržčas tudi za osebne dohodke.

In pripovedujejo, da so nagrajeni od tone natopljenega cinka. Vsaka peč zase. Toda osebni dohodki, da so že od leta 1957 enaki. Največ za dva ali tri jurje razlike, čeprav vsi priznajo, da na takih pečeh v topilnici ne morejo natopiti še več cinka. In slednjič, kolikor ga natopijo, je odvisno tudi od kvalitete aglomerata. Pri tem pa se za besedami topilničarjev skriva nekaj, kar bi bilo še najbolj podobno dvomu ali nezaupanju.

— Pravijo, da so naši dohodki odvisni od znižanja stroškov. To izračunavajo na upravi, mi pa dobimo samo vrednost točke. Samo dohodki so vseeno iz meseca v mesec približno enaki.

Nasploh se topilničarji pritožujejo nad delitvijo. Pravzaprav nad odnosi v delitvi. Čeprav vsi v cinkarni priznajo, da je delo v topilnici najtežje, pa topilci zatrjujejo, da ni več nobene razlike med njimi in valjarno. Tudi marsikatera administratorka ali strojepiska nima po njihovem mnenju dosti manj osebnih dohodkov kot oni. In tudi znotraj topilnice ni vse urejeno. Prva peč je zastarela, delati moraš za dva, ob koncu meseca pa za štiri ali pet tisočakov manj kot na štirici.

— Pa ste povedali za te svoje probleme?

— Ze nekajkrat, samo da nihče noče o tem nič slišati, zatrjujejo topilci. Prizadevnost pa počasi upada. Če bi šli po kanalih, bi nabrali tudi kakih dvesto kilogramov cinka. Samo, da tega nihče več ne dela, čeprav smo včasih govorili, poberi cink, to je denar.

Morda so topilci s tistimi dvesto kilogrami cinka le nekoliko pretiravali, morda jim bo kdo očital, da gledajo svoje probleme samo skozi osebne dohodke. Nekdo je celo pripomnil, da se še vedno niso otresli mezdnih odnosov. Bržčas je v vsem tem tudi nekaj resnice. Samo v tem primeru bi se morali v cinkarni vprašati, ali je res ta notranji mehanizem ekonomskih in družbenih odnosov tak, da bi to tudi omogočal. Ali je res upravljanje zasnovano tako, da bi omogočalo sodelovanje vseh proizvajalcev v gospodarjenju enot.

Pa se bojim, da bo ostala od tistega prvega vtisa o razvitem upravljanju in gospodarjenju vseh proizvajalcev samo še fasada več ali manj praznih besed.

ENOTE BI LAHKO GOSPODARILE

Asistent v obračunski enoti topilnice in vodja manevra Skale pravi, da osebni dohodki pravzaprav niso glavni vzrok za fluktuacijo. V večini primerov so temu krivi težki delovni pogoji. Po petnajstih letih večina obnemore.

— S tem pa še ne mislim, da so odnosi v delitvi povsem pravilni. Kolikor lahko sam sodim, bi morali biti osebni dohodki v topilnici prav zaradi izredno težkih delovnih pogojev vsaj za 20% ali 25% višji kot v valjarni. Pri tem pa

je seveda treba valjarni priznati, da je v zadnjih dveh letih podvojila produktivnost in da so se ji upravičeno povečali osebni dohodki. Samo mislim, da v topilnici že dolgo ni več takih notranjih rezerv.

— Morda pa so vendarle rezerve, potisnem pogovor naprej. Topilci sami pravijo, da bi lahko boljše gospodarili in da je v njihov interes precej upadel. Kaj mislite o tem?

— V enem in drugem je bržčas precej resnice, pravi vodja manevra Skale. Predvsem jim je treba vzbuditi interes za gospodarjenje. Samo s tem, da jim nakazujemo, kam gredo sredstva in kako se obračajo, tega še ne bomo dosegli. Vsaj o delu sredstev bi morali samostojno odločati in z njimi res samostojno gospodariti. A tudi finančno bi bilo

treba decentralizacijo pospešiti, tako da bi se v ekonomskih enotah obračunavali vsi stroški in celotni dohodek. Mislim namreč, da bi v našem podjetju ekonomske enote že lahko gospodarile s sredstvi, samo če bi jim jih dali. Tako pa delavci sami sebi ne verjamejo, da bi res lahko gospodarili.

— Ali mislite, da bi morale dobiti zato v prihodnje ekonomske enote v cinkarni več materialnih pristojnosti.

— Tako je moje mnenje. Mislim pa, da bi tudi lahko nekoliko bolj na široko zastavili našo decentralizacijo. Večina izmed sedanjih ekonomskih enot bi lahko postala samostojne enote. Vsi pogoji so za to. Zato bosta morala zlasti sindikat in Zveza komunistov letos odločneje začrtati pot, kam s to našo decentralizacijo.

Saj ne, da bi mi vse te stvari takrat ob prvih pogovorih hoteli zamolčati, da bi me hoteli naplahtati. Nekaj podobnega zatrjujejo ali bi zatrjevali

vsaj v dveh tretjinah slovenskih delovnih organizacij. Je pač tako, da smo se doslej nekoliko preveč zadovoljili s fasado, medtem ko se arhitekti še vedno pričajo, kakšen bo znotraj razpored prostorov. Ali pa se še vedno lahko zadovoljimo samo s tem pročeljem, o tem se bo bržčas vendar le treba izreči.

Zakaj? V celjski Cinkarni so na primer nekateri takole pripovedovali.

UPRAVLJANJE BREZ MATERIALNIH PRISTOJNOSTI JE FORMALIZEM

Predsednik delavskega sveta ekonomske enote metalurgija Oskar Smit pravi, da so o fluktuaciji v topilnici že nekajkrat razpravljali. Glavni vzrok je bržčas vedno isti: težko delo. Tudi notranja nesorazmerja v osebnih dohodkih so kriva.

— Mislim pa, da so deloma temu krivi tudi notranji odnosi v topilnici, pravi predsednik Smit. Dva tehnika sta za topilnico odločno premalo. Obratovodstvo tako gradi na mojstvih. To so stari topilničarji, po svoje izkušeni, v delu z ljudmi pa precej neveščji. Edina rešitev iz zagate pa je rekonstrukcija topilnice, mehanizacija proizvodnega procesa in organizacija dela, ki bo morala biti kaj več kot »Meisterwirtschaft«.

— Letos bomo mehanizirali štiri peči, pravi šef ekonomske enote metalurgija inž. Zalar. Tja do konca 1965. leta pa je v načrtu popolna rekonstrukcija topilnice. Tako se bodo delovni pogoji izboljšali za kakih 60%, čeprav bo še vedno metalurški. Upamo, da bo tako konec fluktuaciji.

— Se tole vprašanje: delavci v topilnici se pritožujejo nad osebnimi dohodki. Kako rešujete ta problem?

— O tem se še vedno prepekamo. Spričo čistega dohodka, ki ga valjarna ustvarja, je res nekoliko privilegirana pri osebnih dohodkih. Navsezadnje v topilnici tudi ne morejo bistveno povečati storilnosti, saj so menda pri vrhu v svetovni proizvodnji cinka po takem tehnološkem postopku, kot je naš.

— In kako poskušate nagrajevanje urejevati znotraj vaše ekonomske enote?

— Saj ga niti ne moremo, pravi predsednik obratnega delavskega sveta Smit. Ekonomska enota gospodari samo s skladom za osebne dohodke, ki pa je odvisen od količine proizvedenega cinka. Pa še v tem primeru bi lahko rekli, da samo napol gospodarimo.

— Kako to mislite, napol?

— Primer bo najboljšje povedal. Naš varnostni tehnik se je pritožil centralnemu delavskemu svetu, ker se mu je zmanjšalo število točk, ker pač nima formalne tehniške izobrazbe. Centralni delovski svet je rešitev pritožbe prepustil obratnemu delavskemu svetu, ki jo je tudi pozitivno rešil, saj ima naš varnostni tehnik že 25 let prakse. Kljub temu pa je upravni odbor našo rešitev zavrnil.

— In kakšne so potemtakem sploh pristojnosti ekonomske enote? S čim sploh gospodarijo?

— Gospodarimo z osnovnimi sredstvi toliko, da jih po dolžnosti kapacitativno izkoriščamo, da jih vzdržujemo s planiranimi sredstvi za investicijsko vzdrževanje, da na osnovi teh proizvodnih kapacitet postavljamo svoje operativne plane, da določamo norme, pripoveduje inž. Zalar. K temu pa še disciplinsko kadrovska vprašanja.

— In s čim ne gospodarite?

— Z dinarčki. Zato tudi interes ljudi za gospodarjenje ni posebno velik.

— Glavna naloga delavskega sveta tako ostane samo obravnava operativnega proizvodnega programa in njegove realizacije, pristavlja predsednik ekonomske enote metalurgija. K temu pa pravzaprav nimamo kaj dodajati.

In priznam, tisti kanček tihega zadovoljstva, ki so mi ga v celjski cinkarni ustvarili s prvo pripovedjo o ekonomskih enotah, je dokončno splahnel. Čeprav bi pravzaprav moral k temu dodati novo občutje: da čedalje bolj naraščajo po decentralizaciji upravljanja, po razmejevanju pristojnosti in materialni osnovi. Nekateri sicer pomisljajo o smotnosti neposrednega upravljanja proizvajalcev v ekonomskih enotah, češ da jim to ne bi prineslo kakih posebnih ekonomskih uspehov in da bi v tem primeru morali tudi povečati število administrativnega osebja.

Tako se magnetofonski trak vtisov in pogovorov v Cinkarni odvija h koncu.

MORDA PA VENDARLE

— Pa mislite, da v decentralizaciji upravljanja, z dejanskim gospodarjenjem proizvajalcev v ekonomskih enotah ne bi odkrili novih notranjih odnosov, sprašujem naprej.

— Brez dvoma, da bi, pravi predsednik sindikata v Cinkarni Stefan Veselko. In v to bomo tudi šli. Samo bržčas ne bomo mogli prenesti vseh materialnih pristojnosti na ekonomske enote, preden ne dokončamo rekonstrukcije.

— A čemu odlašati do takrat?

— Ker so nekateri obratni zastareli, bi ne mogli ustvarjati toliko dohodka, da bi lahko z njim normalno gospodarili, pravi sekretar osnovne organizacije inž. Cukrov. V nasprotnem primeru bi se nam namreč močno izmaličili notranji odnosi in bi nekatero enoto postavili v privilegirano, druge spet v podrejen položaj. Sicer pa bo o tem izdelala predlog naša statutarna komisija.

— Morda pa bi le lahko kako zagotovili prenos materialnih pristojnosti na ekonomske enote in jim zagotovili gospodarjenje s sredstvi, dregam naprej. Morda bi bila rešitev planirana izguba morda popravljena interna cena za proizvode ali pa še kaka druga rešitev?

— Morda res, meni predsednik centralnega delavskega sveta v Cinkarni Jože Naraks. BOJAN SAMARIN

TREM MILJAM NAPROTI

KJERKOLI SEM SE ZAUSTAVIL, S KOMERKOLI V TOVARNI KOLES ROG V LJUBLJANI NAČEL POMENEK, VSEM SE JE MU-DILO. SAJ — LJUBEZNIVO IN RADI SO ODGOVARJALI NA VPRAŠANJA O PRIZADEVANJH ZA VIŠJO PRODUKTIVNOST, ZMANJŠANJE POSLOVNIH STROŠKOV, ZA VIŠJO PROIZVODNJO IN BOLJŠO KAKOVOST NJIHOVIH IZDELKOV. TODA NAVZLIC TEMU SEM ZE OB PRVIH RAZGOVORIH Z LJUDMI, KI DELAJO PRI ORGANIZACIJI PROIZVODNJE, DOBIL OBCUTEK, DA JIM JE ČAS NEVERJETNO DRAGOCEN. IN KO SEM POTEM SE HODIL PO TOVARNI, OPAZOVAL POTEK DELA IN PROIZVODNJE PO ODDELKIH, TOLIKO BOLJ OPAZNA JE BILA SKRB ZA INTENZIVNO IZKORIŠČANJE DELOVNEGA ČASA IN STROJNIH NAPRAV.

SICER PA, KAJ BI SE RAZPREDAL MISLI O VTISIH IZ TE TOVARNE. TRI DOPOLDNEVE, KOLIKOR SEM JIH PREBIL MED KOLEKTIVOM ROGA, JE PREKRATEK ČAS, DA BI SPOZNAL PODJETJE IN NJEGOVE PROBLEME. VTISOV S POTI SKOZI UPRAVNE IN DELOVNE PROSTORE TE GOSPODARSKE ORGANIZACIJE PA SE JE VENDARLE NABRALO TOLIKO, DA RAD VERJAMEM BESEDAM PROIZVAJALCEV TE TOVARNE, KAKO SE JE PRI NJIH PORAJALO SPOZNANJE, DA MORAJO VEČ, BOLJE IN CENEJE PROIZVAJATI, DA SI BODO USTVARILI TRDNEJŠO PRIHODNOST.

Tovariš Smrekar, predsednik sindikalne podružnice v tovarni ROG, pripoveduje:

»Takrat, na začetku 1961. leta, smo začeli resno premišljevali, kaj naj storimo, da naša tovarna ne bi bila tista, ki bi šla »po gobec«. No, že nekaj let nazaj smo kar govorili in govorili, da bo treba delati več, ceneje in tudi bolje. Toda vse smo lahko prodali in tako je ostajalo pri besedah... Tisto zimo pa je bilo v državi več kot 100.000 koles na zalogi, samo v naši tovarni pa več kot sedem tisoč. In še precejšen uvoz je bil takrat, da bi bila zadržana toliko večja...«

»Tisti uvoz naj bi omenim, spodbudil naše proizvajalce — menda je bilo takrat pet tovarn za kolesa — da bi mislili na pocenitev. Tako nekako so pristojni organi tudi utemeljevali uvoz. Mar ni bilo tako?«

Kočljivo vprašanje. Direktor Zvonko Tanko je menil takole:

»Pri besednem boju za večjo in cenejšo proizvodnjo ter višjo prodaj-

z urejanjem delovnih mest dosegli tudi višjo proizvodnjo. Vendar — posebne nuje, ki bi jih k temu prisiljevala, res ni bilo. Spreminjalo se je samo to, da je zavoljo vedno večje utečenosti proizvodnje — kar pride več ali manj samo po sebi s prakso — počasi naraščala proizvodnja. Glede na izkušnje in prakso pa so od časa do časa popravljali, se pravi zviševali normative dela in je še na tej osnovi prihajalo do povečevanja proizvodnje. Razumel sem. Načrtno in študijsko so sicer proučevali organizacijo proizvodnje, toda zamislili so se počasi uresničevali, ker jih prav nič ni k temu prisiljevalo. In vendar — nemara je bilo zelo boleče spoznanje, da so si zidali le preveč gradov v oblakih. In — kako bo reagiral kolektiv, ko je bilo treba začeti zares z vsem tistim, o čemer so se dotlej le pogovarjali.

Direktor Tanko: »Pravzaprav sem bil sam pri sebi vesel, da so se uresničila pričakovanja, da bo treba drugače delati. Vedeli pa smo, da večje in boljše delo ni le posledica večjih fizičnih naporov, ampak mora slediti boljši organizaciji dela. Glede na dokumentacijo, ki smo jo zbirali nekaj let, je bilo očitno, da bo treba spremeniti normative. Navzgor, seveda. Namesto dotedanjih izkustvenih norm — zavoljo katerih se razburjenje nikoli ni docela poleglo — smo normiranje postavili na znanstveno tehnično osnovo: na tehnično zmogljivost strojev in standardno intenzivnost dela. Po vrsti poskusov smo se dogovorili, naj standardna intenzivnost dela ustreza naporu in energiji zdravega človeka, ki hodi s hitrostjo treh milj ali 4,8 kilometra na uro.«

Premišlujem. Delavec naj bi vseh osem ur, pravzaprav sedem in pol, če odštejem predpisan dnevni odmor, delal s tisto energijo, ki bi bila potrebna, če bi ves tisti čas hodil s hitrostjo skoraj pet kilometrov na uro. Dan za dnem, brez pogostejših vmesnih odmorov za počitek. To bi bilo prav gotovo zelo naporno. Če je delo dobro organizirano, nemara res ne tako, kot če bi energijo, potrebno za delo, enostransko primerjal s tisto, potrebno za hojo. Ampak — vseeno. Mar to vendarle ni prehuda zahteva?

DESET ODSOTKOV POD MEJO

Tudi delavci so tako premišljevali. In ne samo oni. Se na delavskem svetu so bili izraženi pomisleki, da bo tolikšna intenzivnost dela verjetno le prezahtevna. Preden je delavski svet izglasoval novi način normiranja (pravzaprav ne gre več za norme, pač pa za izpolnjevanje standardnih časov), so strokovnjaki demonstrirali s poskusi, kaj pravzaprav pomeni in kakšna je standardna intenzivnost dela za posamezne operacije.

Predsednik sindikalne podružnice tovariš Smrekar se spominja:

»Razburjali smo se pri nas pravzaprav le zavoljo »striženja« norm. Po novem pa bi šlo za izpolnjevanje normativov; za približevanje tistim mejam, ki so tehnično sploh dosegljive. Še pravi, »striženja« ne bi bilo več, za vse delovne operacije bi bila ista izhodišča in glede na značaj proizvodnje sorazmerno enake možnosti za doseganje standardnih časov.«

Sonja Podlogarjeva iz okvirnice, kjer krivi cevi za krmila, se tistih dni spominja nekoliko drugače. Pred uvedbo standardnih časov je imela vedno težave z normo. Le težko je prišla na 100%. Pravi, da res ne ve, zakaj. Ampak ob vsem drugem je bila vedno v skrbeh, da ji bodo zvišali normo, če se ji bo preveč približala. Zdaj pa, sama tako pravi, dela bolj v miru. Celotna ena izmed prvih v EE okvirnica je bila, ki je dosegla stan-

dardni čas. Zakaj, kaj se je spremenilo? Sama takole pojasnjuje:

»Za vse nas velja enaka mera. Delovne pripomočke imam bolj v redu kot včasih, ker se »režijci« potrudijo, da stroji ne stojijo. Njihov zaslužek je odvoden od tega, kaj naredimo proizvodni delavci. Jaz sama pa imam tudi bolj urejeno delovno mesto, dela sem se privadila in pazim na gibe. Če se prav obrnem, je učinek večji... Če mi ni treba preveč pogosto menjavati delovnega mesta, še toliko večje!«

Četrtnina delavcev v ROGU presega zahteve, ki jih prednje postavljajo standardni časi. Povprečje tovarne je 90%. Drugače rečeno: intenzivnost dela ustreza vloženi energiji tistega zdravega človeka, ki bi vsak delovni dan sedem ur in pol zdržema hodil s povprečno hitrostjo 4,5 kilometra na uro. Samo v lanskem letu se je intenzivnost dela povečala za 20% v primerjavi s preteklim letom. V zadnjih treh mesecih celo za 25% glede na leto 1961.

SAMO ZAVOLJO ZASLUZKOV ALI PA...

Spet razmišljam. Pravzaprav tudi vprašujem hkrati. Bo že res, kar pravi Janez Valh iz okvirnice:

»Ko smo se pogovarjali, da bo treba več delati, nas je bolj kot vse drugo prepričala »ugotovitev«: ali bomo delali ali pa nas bo vrag pometel...«

...toda vseeno: četudi je bilo tako, mar ni presenetljivo, da je intenzivnost dela lani tako naglo poskočila. Samo zavoljo večjega fizičnega napora ali tudi zavoljo smotnejše organizacije proizvodnje?

Olga Bajuk iz obdelovalnice pojasnjuje: »Ne vem, kako bi rekla. Ampak — spleča se potruditi. Več zaslužimo, če več delamo. Naredim pa več tudi zato, ker nimam več toliko skrbi za material in orodje. To mi pripeljejo pred stroj. Tako lahko skrbim samo za delo. Seveda se še primeri, da moram sama po material, toda to je že izjema. Če bodo še to uresničili, kar napovedujejo, da nam bodo nami-

reč namesto zabojev z materialom poskrbeli za mizice v višini stroja, tako da se za material ne bo treba več sklanjati, pa bo delo še olajšano.«

Torej se uresničujejo napovedi o boljši organizaciji proizvodnje. Samo o tem? Nihče, kogar tako pobaram, se z menoj ne strinja.

In pripovedujejo. »Take in take spremembe v tehnologiji smo že vpe-ljali. Uvajamo nove tehnološke in konstrukcijske rešitve, ki zmanjšujejo število potrebnih delovnih operacij in znižujejo stroške. Zavoljo vsega tega pa še zaradi uporabe novih vrst materiala in večje intenzivnosti pri delu smo tudi lani dosegli za 31% višjo produktivnost kot v preteklem letu. Za štiri leta zapored produktivnost narašča po stopnji najmanj 30%!«

S komerkoli se pogovarjam, vsak najprej omeni novosti in spremembe v svojem oddelku. To je razumljivo. In naštevata podatke, kako so delali in koliko so naredili včasih, pred petimi leti, pred dvema letoma, koliko lani in koliko zdaj.

Pa navzlic vsemu podvomim. Zakaj že kdaj prej, pred krizo v 1961. letu niso vpeljali vseh teh sprememb, če pa so jim računali napovedovali samo najpešje. Saj res — pozabil sem, da jih nihče in nič ni k temu prisiljevalo, čeprav so se — za vsak primer — le pripravljali. Toda zdaj, ko so dosegli vse te rezultate in ko se tudi pohvalijo z njimi, mar so jih vpeljali brez pretresljajev in bolečin?

»Vsemu se privadiš,« premišlja Marica Senčarjeva iz lakirnice. »Ze deset let sem v tovarni in spominjam se, kako so naraščale norme. Sprva sem morala obrtati 26 okvirov z vsemi tistimi zlatimi in raznobarnimi črtami. Z leti in s prakso je norma naraščala, tako da sem lani imela normo 300 okvirov. Potem pa so uvedli standardni čas in »razbilic« operacije. Prej je bilo tako, da je vsaka designerka, kot nam pravijo, sama obrtala ves okvir. Zdaj ena vleče ravne in druga vjugaste črte, tretja pa krivulje. Naslednja obrtava samo ščitnike, peta pa blatnike. Tako nas je zdaj vsega pet za štirikrat večjo proizvodnjo, včasih pa nas je bilo dvanajst.«

Vendar pa se nismo razburjale toliko zaradi uvedbe standardnih časov — zdaj je normativ 370 okvirov, dosegamo pa ga blizu 500 — kot zavoljo uvedbe drugačnega postopka. Včasih smo črte vlekle s čopičem, zdaj pa imamo posebno pripravo, ki olajšuje in pospešuje delo. Takoj smo vedele, da nas bo zavoljo tega preveč. In če si deset let pri istem delu, je res težko začeti znova... Zato smo se razburjale...«

Ni bilo samo v lakirnici tako. V mehanskem obratu, kjer so vpeljali več strojnega dela, so se ljudje razburjali in upirali, češ: kdo pa je slišal, da kje tako delajo...«

In še in še je vzkipeła kri. Seveda — počasi je razburjenje pojenjalo. Zavoljo boljše organizacije dela, spremenjene tehnologije in drugih ukrepov, ki so olajšali delo, pomagali prodreti naprednejšim stremljenjem tudi v življenje, v vsakdanjo prakso.

Naposled pa — večja prizadevnost se je vse bolj poznala tudi pri dohodkih. Lani je povprečni dohodek znesel 37,319 dinarjev oziroma za 22% več, kot je bil predlanskim.

Ali je potrebno še kakšno posebno drugo priznanje za vloženo delo in prizadevnost za spoznanje, ki se je vkoreninilo v kolektivno, da si le z boljšim, bolj intenzivnim, bolj pripravljenim in programiranim delom lahko zagotovijo trdnejšo prihodnost. In tudi to prihodnost so si v marsičem že ustvarili. Ne nazadnje bi o tem pričel podatek, da naročila presegajo njihove zmoglosti.

M. GOVEKAR

Za izdelavo sestavnih delov in montažo enega kolesa so potrebovali:

leta 1955 — 23 ur
leta 1958 — 12 ur
leta 1960 — 8 ur
leta 1962 — 4 ure

Gibanje vložnih sredstev, proizvodnje in števila zaposlenih (v indeksih):

	vložena sredstva	proizvodnja	zaposleni
1958	100	100	100
1960	110	187	106
1962	128	278	93

»GOVORJENJE« — ALI RES SAMO TO?

Tovariš Skrlj, namestnik tehnične vodje, in tovariš Koman, šef proizvodnje, sta se nasmehnila in odgovorila na vprašanje.

Iz njune pripovedi sem razbral, da so tovariši iz oddelka za pripravo dela že v letih pred krizo hodili po tovarni, študirali in merili gibe delavcev, razmišljali o drugačni razporeditvi strojev, da bi odpadel nepotrebni notranji transport in da bi z boljšo organizacijo proizvodnje, predvsem pa

MOZAIK OBRAZOV

VPRAŠANJ, ODGOVOROV

Poklic, družina in družbeno udejstvovanje — stvari, ki jih je na prvi pogled preveč za eno samo žensko. In ob tem si navadno predstavljamo zelo utrujene ženske, nikdar nasmejane, ženske, ki govorijo samo o skrbeh in dolžnostih.

Poklic, družina in družbeno udejstvovanje je tisti monsturni, ki se ga od daleč plašimo, ki mu pripisujemo vse hude posledice nevezgornosti otrok, nepospravljenost stanovanja in še marsikaj.

Redko pomislimo, da tudi ženska lahko vzljubi svoj poklic in svoje delo v taki meri, da postanejo ob tem vse dodatne težave rešljive, čeprav nikakor niso majhne, vsaj danes še ne.

Zanimalo me je, kako živijo, kako delajo, kako so lahko matere in vzgojiteljice svojih otrok žene, ki imajo svoj poklic. Izbrala sem jih in postavila vsem enaka vprašanja, kajti kljub različnim osebnostim in dolžnostim je skupno vsem to, da nosijo vse odgovornosti in bremena materinstva, poklica in tudi družbenega udejstvovanja.

Dolka Boštjančič: »Svoj prosti čas razporejам tako, da sem z otrokoma. Če sem le v Ljubljani, si vzamem čas, da jima pregledam naloge, včasih šivamo za punčke, se igramo. Družina je skupaj ob nedeljah pa na dopustu. Gospodinjstvo nam vodi Milka in tako kar gre.«

Dolka Boštjančič sem obiskala na njenem domu. Sedli sva v kuhinjo, na mizi sem opazila občinski družbeni plan in pravkar odloženo šivanje.

»Sivate ali študirate družbeni plan?«
»Oboje,« je odgovorila Dolka. »Pripraviti se moram, zvečer imam zbor volivcev. Berem, pa razmišljam, in ko premišljam, šivam.«

Spomnila sem se ob tem na leta nazaj, ko Dolka še nisem spoznala. Srečevala sem jo na sejah in prvič sem jo videla »privatno«, ko je čakala svoj punčki (ki sta od prvih gotovih korakov vneti telovadki pri Partizanu) na letnem telovadišču v Tivoliju. Brala je material za sejo in hkrati pletla. Moram priznati, da sem precej razmišljala o tem, kako zna izkoristiti čas.

Ste politična delavka, predsednica komisije za delovne odnose in družbeni standard pri Republiškem svetu sindikatov in predsednik Republiške skupščine socialnega zavarovanja, vendar ste končali tudi višjo šolo za socialne delavce in ste po poklicu torej socialni delavec.

Kaj čutite do svojega poklica?
»Vesela sem, da sem si ga izbrala. Nekateri sicer naziv socialni delavec moti in bi ga radi spremenili. Mislim pa, da ni poglobljen naslov, temveč problematika. Študij mi je pripomogel, da sem pogledala življenje tudi z drugih aspektov in praksa to še dopolnjuje. Ne samo kot politiku, tudi kot socialnemu delavcu mi dela nikoli ne bi zmanjkalo.«

In kako ste prišli v »politiko«? (Čudno vprašanje, kot da bi bila pot že vnaprej »splanirana«.)

»Vojna, delo v mladinski in ženski organizaciji, kot komunist.«

Kot mati se Dolka srečuje s problemi šole in šolskih odborov, kot član stanovanjske skupnosti s problemi terena, kot občinski odbornik v občini z vsemi drobnimi in »velikimi« problemi in še in še. Skratka, Dolka je vedno »na tekočem«.

S kom najraje sodelujete? je bilo moje naslednje vprašanje, čeprav ga za razpoloženje ne bi potrebovala, ker je razgovor stekel neprisljano in tovariško.

»Ne morem reči, s kom najraje sodelujem,« se je posmejala Dolka. »Mislim, da bi težko našla kje ljudi, s katerimi ne bi mogla sodelovati. Kar hitro se ujamemo.«

Res je Dolka taka. Še tako majhen problem, pa čeprav je na videz osebni, je zanjo vreden, da ga posluša, premisli in skuša rešiti. Marsikdaj drobni problemi opozarjajo na večje, lahko pa tudi drobni kaj kmalu postanejo večji. Sicer pa, saj ni treba, da vse reši človek sam. Za vsako stvar je pri nas nekdo »odgovoren«. Največkrat je treba samo opozoriti, in se stvari, če že ne povsem in takoj, pa vsaj postopoma uredijo.

Kako ob vseh poklicnih dolžnostih usklajate svoje družinsko življenje?

»Res se moram dostikrat marsičemu odpovedati, pa mi to ne dela posebnih težav.«

Iz svojih izkušenj vem, da vse te stvari ne »stečejo« brez sistema in tudi ne

brez trdne volje, obojega pa Dolki ne manjka. Njej najbrž nikoli ne »zrastejo skrbi čez glavo«. Njeni punčki nimata občutka, da mame ni »nikoli doma«, najbrž prav zato ne, ker se jima takrat, ko je z njima, intenzivno posveti. Ob natančno popisanim koledarju vsakdanjih sestankov, sej, dolžnosti najde Dolka čas za otroke in tudi za svoj počitek. Ne izredna kondicija, pač pa red, sistem in eskpeditivnost ji dajejo energijo, zato pa je tudi nikoli ne sreča »kislega obraza«.

Ste kdaj posebno prizadeti?
»Sem, takrat, ko vidim, da bi stvari lahko »šle«, pa ne. In to predvsem zato ne, ker ljudje »jamrajo« o njih, ko bi bile same sebi namen. Ne znajo pa jih zagrabiti na pravem koncu in pokazati na problem.«

Impulzivna, zavzeta in polna predlogov. Ni pa prav nič užaljena ali prizadeta, če njena stališča niso sprejeta. Da si dopovedati, vendar pa se moraš pošteno potruditi, da »stvari« logično utemeljiš.

Vaš etični imperativ?
»Lotevati se nalog kar najbolj odgovorno.«

Milica Pregelj: »Sinek komaj čaka nedelje, ko jo odrinemo na izlet.«

V »Tekstilindusu« v Kranju sprejemajo novinarje z nezaupanjem. Ne zato, ker bi hoteli kaj prikriti, pač pa... Povsod so pri delu napake in spoznanje je najboljša pot k poboljšanju.

»Ze prav, če novinarji pridejo in napišejo stvari take, kot so. Da pa jih obrnejo in da dodajo še svoja razmišljanja ter z njimi popačijo sliko, to pa ne gre,« tako so me pozdravili.

»Slabe izkušnje imate torej z novinarji, pa mi vseeno povejte kaj o sebi.« sva začeli razgovor z ing. Zvonko Cernetovo, ki dela kot asistent obratovodje v oplemenilnici.

Mlada, prijazna inženirka se je na prijazno besedo »odtajala«.

Kot inženir kemije dela Zvonka v tekstilni stroki, v obratu in je sredi problemov proizvodnje. Ti problemi so tudi njeni problemi. V obratnem laboratoriju kontrolira medfazno proizvodnjo — tehnološke postopke, usklaja kapacitete strojev s potrebnimi naročili itd.

Kot laiku mi je skušala potrpežljivo dopovedati, kaj vse dela kot strokovnjak in kot asistent obratovodje v oplemenilnici. Če ji to ni povsem uspelo, upam, da mi ne bo zamerila, skušala jo bom predstaviti s prav tako prizadevnostjo, kot jo ima ona pri svojem delu.

»Z vsemi rada sodelujem, saj je to tudi neobhodno potrebno,« je preprosto povedala in še dodala primer, ko so skupaj z delavci »pogrnjali«, kako najbolje apretirati blago za podlogo za ovratnike pri moških srajcah. Vedela je, da je možno blago optično beliti in apretirati vse v eni fazi. Dobili pa so kemikaliji, ki se med seboj nista mogli prenašati. In praksa je pokazala, da bo treba delati v dveh fazah. Primer, ki sem ga najbrž zelo nestrokovno interpretirala, je le eden mnogih, ki kažejo, da Zvonka usklaja teorijo s prakso svojih sodelavcev.

Iz »hišice« pa jo spravijo napake v izdelkih, posebno tiste, za katere ne more takoj ugotoviti, zaradi česa so nastale.

»S čim se sedaj največ ukvarjate,« sem jo vprašala in kar žal mi je bilo, da sem od njene stroke tako daleč.

»Veste, kaj je to sanforizacija? Postopek za skrčenje tkanine. Pri nas uvajamo postopek za mehanično skrčenje, monforizacija ga imenujemo.«

Bolj kot vse te tujke, mi je razložila pomen z Ježkovo šalo: kupil sem rjuho, ko pa sem jo opral, sem dobil robec. Torej to se ne bo več dogajalo, ko bo Zvonki in njenim sodelavcem metoda oziroma postopek uspel. Blaga za rjuhe sicer ne bodo »monforizirali«, ker bi bilo potem predragro, pač pa fine popline za moške srajce.

Stroka pa ni edino udejstvovanje ing. Zvonke Cernetove, saj je tudi član skupščine tovarniškega sindikata in razen tega izvoljena v občinski sindikalni plenumu Pa družina?

Dva fanta ima, oba »korenjaka«. Eden je letos že šolar in s šolo so prišle v hišo nove skrbi.

»Privaditi je treba fanta tudi na dolžnosti, saj ga igre z otroki in prostost tako zelo mikajo. Zelje? Da bi imela več časa za otroka, kot ga imam. Sprehod med tednom z družino je zame pivni luksuz. Enkrat ni doma mene, drugič pa ne moža. Sreča, da imam sedaj urejeno gospodinjstvo. Prejšnja leta pa sem vse svoje letne dopuste porabila za to, da sem uvajala nove gospodinjstvske pomočnice.«

Nezaupanje do novinarjev tudi ob odhodu ni povsem splahnelo.

»Cimnanj napišite o meni,« me je prosila. Skušala sem ji ustreči, pa vendar jo predstaviti tako, kakršna je.

Medobčinska Komunalna banka ima v Kranju dokaj skromne prostore. Delovno vzdušje pa je kljub temu dobro, kolektiv se med seboj odlično razume, mi je povedala Milica Prezelj, sekretar banke.

Mladinka Milica, kurička iz Selške doline, je nekaj let po vojni prišla v Kranj in se zaposlila v banki. Ker je bila pridna in nadarjena, so jo poslali v ekonomsko šolo za borce in ko jo je končala, je prevzela v banki mesto sekretarja. Desetletna praksa in sposobnost, razen tega pa veselje do poklica, tovarištvo in skromnost, to so odlike, zaradi katerih se Milica uspešno uveljavlja tudi v centralnem svetu delovnega kolektiva.

V letošnjem letu moramo predvsem pomagati svetom delovnih kolektivov v naših občinskih podružnicah, da se bodo bolj osamosvojili in uveljavili.«

In kaj bi predlagali, česa naj bi se lotile občinske skupščine?

»Uredili naj bi varstvo otrok. Kranjska občina je industrijsko zelo razvita in zato so tudi potrebe po varstvu velike. Vendar pa še ti vrtci, ki jih imamo, zadnje čase niso polno zasedeni. Cene pravzaprav na prvi pogled niso temu vzrok. Sama imam fantka v vrtcu »Tugo Vidmar« in plačujem mesečno 4100 dinarjev. Zame ni to problem, saj oba z možem služiva in dala bi tudi več, če bi bilo treba. Vendar, vzemite na primer delavko, ki ima dva ali tri otroke. Izdatki za vrtec so previsoki, pa čeprav oba z možem delata. Naj vsa bremena prevržemo na občino? In konkreten predlog: otroško varstvo bo doseglo svoj polni namen le, če gospodarske organizacije ne bodo stale ob

Etični imperativ dr. Majde Benedik: »Delati tako, da me nikoli ne bo sram pred samo seboj.«

strani. Saj jim ne sme in ne more biti vseeno, če sta oče in mati zaradi otrok, ki so brez varstva, med delom zaskrbljena. Ali ne vpliva to tudi na storilnost?»

Prav gotovo, in če bi vsi mislili tako kot Milica, tudi vrtci ne bi bili neizkoriščeni. Vanje bi prišli tudi otroci, ki so varstva najbolj potrebni.

In še to: bolj bi morali gledati na borce-partizane. Letos so sicer v občinskem družbenem planu predvidena stanovanja zanje, vendar pa ne bi smeli pozabiti tudi na njihov oddih. Pred leti sem bila z družino po »liniji« Zveze borcev v Verudici. Lepa okolica in čudovito morje. Postelje pa tako slabe, da res ne vem, kje so jih našli. Pravi jo, da smo partizani slabih ležišč vajeni, vendar, ali se vam ne zdi, da bi po tolikih letih že lahko spali vsaj na dopustu na bolj mehkih in udobnih?»

Ing. Zvonka Cerne: »Z mikroskopsko metodo najprej ugotovimo, ali so napake mehanske ali kemične. Če so kemične, je to signal za nas.« Takrat se začne za Zvonko večkrat naporno delo.

Milica s tem najbrž ni mislila samo na postelje, pač pa na to, da na borce vse prevečkrat pozabljamo in tudi na to, da tovarištvu ne bi smelo v pozabo.

Zdravnica med malimi pacienti na Pediatrični kliniki v Ljubljani — Majda Benedik me je sprejela kljub obilici dela.

»Zakaj ste se odločili prav za specializacijo za otroške bolezni in kaj čutite do svojega poklica?»

»Veliko veselje. Da pa sem se odločila ravno za pediatrijo? Mislim, da je bila tako odločitev pogojena s tem, da imam zelo rada otroke. Doma smo bili štiri in oče in mati, oba sta bila učitelja. Torej od malega otroške družine več kot dovolj. Stalni razgovori doma o vzgoji, o otrocih, so me pravzaprav usmerili v to, da sem si po končani medicini in stažu izbrala poklic otroške zdravnice.«

Kateri problemi so bili za vas najbolj trd oreh, odkar ste predsednik upravnega odbora klinike za otroške bolezni?»

Mozaik obrazov, vprašanj, odgovorov bi bil lahko velik, kot je velika Slovenija in še čez. Vzorov za velike ljudi nam ni treba iskati drugod niti segati samo v preteklost. Imamo jih, vsak dan več, naš čas in naša družba jih ustvarjata. Če strnem odgovore, vodi pravzaprav vse isti imperativ: najti svojo življenjsko srečo v delu, pri otrokih in v resnični humani zavzetosti, da bi se čimveč storilo za življenjsko srečo ljudi.

NENA LUZAR

V copatah in gospodinjskem predpasniku je takšna kakor večina zakonskih žena in mater.

»Rože imam rada,« je rekla, medtem ko je z vrvice zaobjela fikusov vrh in ga prislonila k opornemu kolčku.

Polica ob oknu, ki zavzema skoraj vso vnanjo steno dnevnice sobe, je polna rož. Pelargonije, kaktusi, zimzelen. In po kotih trije bujni razvejani fikus. Iz rožnatih tulcev so ravnokar pogledali novi svetlozeleeni listi.

Se balkon na prisojni strani je poln rož. Sveže pobarvano ograjo prepleta vinska trta.

V zabojčku ujet spomin na vojno? Na Belo krajino in na poroko takrat v maju, pred enaindvajsetimi leti?

Ne sprašujem. To je njen intimni svet.

V drugem nadstropju dolgočasnega stanovanjskega bloka sredi Ljubljane pa le brsti trta, ki je lani rodila osemdeset grozdov...

Iz kuhinjske niše se širi vabljiv vonj po goveji juhi in povečuje domačnost.

Večerja je mali družinski obred. Takrat so vsi doma. Cez dan je dom samo prehodna postaja, prostor, kjer se morda za kako uro ali dve ustavijo in kjer se srečujejo, kadar pač nanese.

Vsako ima svoje obveznosti, svoja pota, ki spenjajo jutro z večerom.

Sodobna družina, kakršnih je veliko.

Ob pol šestih prvič zazvoni budilka in dvigne gospodinjico. Še vsa dremava pristavi prejšnji večer skuhanu kavo in po tihem odide v kopalnico. Cez slabo uro, ko mož in otroci še spijo, odklene svojo pisarno, kjer na vratih visi napis:

Danica Šter
direktorica kadrovske-socialne službe Slovenijales-Kooperativa

Nova je, šele oktobra je prevzela to funkcijo, veliko dela ima. V podjetju je 369 ljudi, od delavcev brez vsake strokovne izobrazbe do uslužbencev s končano fakulteto.

Od pol sedmih zjutraj pa najmanj do pol treh popoldne brni telefon, se vrstijo obiski. Delavci silijo v tečaje za prodajalce, hočejo postati skladiščniki, uslužbenci se prijavljajo v intenzivne jezikovne tečaje. Člani podkomisij za sprejem in odpuste bi radi pojasnili, ali je v skladu s predpisi, če sprejmejo tega in tega v službo.

V zunanji trgovini so zaostreni sprejemni pogoji.

Ni majhna umetnost vsem ugoditi in zraven voditi pravilno kadrovske politiko...

»Ko se vracam ob treh domov, mi telefon še zmeraj brni po ušesih, skrbem najlaže utecem, če vzamem knjigo v roke. Ko bi se le dan tako hitro ne končal. Zaradi branja velikokrat premalo spim.«

Pa ne prebira samo romanov. V njenem vezanem knjižnem ovitku so se resda že zvrstili skoraj vsi prevodi Zolaja, Dostojevskega, Balzaca, Hemingwaya in kdaj pa kdaj tudi kak X 100 (svojim otrokom pravi, da samo zavoljo cenzure, ker pač mora vedeti, kaj smejo brati in kaj ne, v resnici pa ni zmeraj natanko tako), velikokrat pa mora brati.

»Poglejte tole. Pol kile besed in številke, pa še ni vse za prihodnjo sejo občinskega zbora proizvajalcev. Pred peti-

mi leti, ko sem bila izvoljena, sem se jezila, ker smo kakor z neba padli na seje, zdaj pa se dušimo v podatkih. Rada bi poznala tistega, ki vse pazljivo prebere in premisli. Prepričana sem, da ga še med moškimi ni, z nami, ženskami, pa vidite, kako je. V službi naj bi bila cela, družina me hoče vso in občani zahtevajo, da upravičim njihovo zaupanje. Naj se raztrgam?«

Nisem ji mogla prikimati. Res je križ, če z eno nogo stojiš v novem svetu, z ramo ob rami moškega, z drugo pa tičiš še vedno tam, kjer si bila včasih. Sredi drobnih družinskih skrbi.

»Sedemnajst točk dnevnega reda, saj se moramo proti koncu seje spremeniti v zbor kimavcev. Možgani začnejo odpovedovati in kratko malo ne sledijo več. Vsaj jaz avtomatično dvigam roko in mislim samo še na to, da bi čimprej nehali sejati. Vem, da ni prav, toda za seboj imam takrat že štirinajst ur dela. Seja se vleče od štirih popoldne pa tja do osmih ali devetih zvečer.«

Predlagala sem že, naj bi vsakokrat obravnavali samo en problem ali kvečjemu dva. Pa ta dva temeljito. Slo bi, če bi se večkrat sestajali. Sploh pa, čemu moramo izglasovati na primer prepis parcele, ki je morda še svoj živ dan ni nihče od nas videl in tudi nihče ne ve, ali je preknjižba umestna ali ne? To bi lahko brez nas opravil občinski svet skupaj z uslužbenci. Državljeni so kakor mi, nekaj jim pa menda le lahko zaupamo, posebno, ker predpise poznajo.«

Dobrodušnost, ki ji je ob mojem prihodu in med pomenkom o rožah in knjigah vela iz sinjih oči, je izginila. Čeprav še zmeraj v copatah in gospodinjskem predpasniku, se je dvignila nad svoj dom, v svet, kjer je treba čustva nenehno podrežati razumu.

»Nič novega. Kolikokrat smo že to premlevali, pa ne pridemo nikamor. Samo servisi-tovarne bi se res splačali, toda ne ob sedanji kreditni politiki. Doker ne bi odplačali dolga, bi se storitve celo znatno podražile. Mi vsi se pa pritožujemo nad previsokimi cenami. Če je kdo dvignil v zboru proizvajalcev glas zoper visoke cene, so ga tisti, ki delo in gospodarjenje servisov bolje poznajo, takoj pobili. Kako naj pralnica pocenjuje storitve, če se draži stanarina, elektrika, voda pa še socialno zavarovanje.«

»Se vam zdi nujno najeti kredite za servisne tovare? Marsikaj se zgradi iz občinskih sredstev, zakaj ne bi še tega?«

Vprašanje je brez odgovora obviselo v zraku.

Morda ga bo načel novi zbor proizvajalcev. Sedanji in hkrati prvi končuje svojo pionirsko pot. Burno in zmagooslavno.

»Mislite, da je bila šala vcepiti občinski upravi v glavo, da se preveč vtiča v poslovanje podjetij. Takrat, ko sem bila izvoljena, smo imeli že pet let delavsko samoupravljanje, tarifne pravilnike in proizvodne načrte pa so nam še vedno na občini prekrojvali.«

Po pravici rečeno, na prvih sejah še nismo imeli jasnega delovnega koncepta. To smo pa že vedeli, da moramo usklajevati interese gospodarskih organizacij z interesi občine in vsaj pomagati pri usmerjanju gospodarske politike.«

Sterova je bila še celo v škripcih. Zbor jo je izvolil za predsednico. Ne zato, ker bi ji priznali največji gospodarski horizont, ampak predvsem zavoljo njene korajžje...

»Ne pustim si vsiljevati prepričanja, dokažite mi, da napačno gledam na stvar, pa bom verjela... V zboru proizvajalcev ne bi mogla iz svoje kože,

DAN SE PREZGODAJ KONČA

V sobo je na volnenih krpah pridrsal Samo, njen drugi sin in mlajša izdaja morda, le da je bolj plečat in da ga je že z osemnajstimi leti prerastel.

Lahko bi mu tudi rekli nadomestek gospodinjske pomočnice, kajti z Jušem, starejšim bratom, ki študira v Mariboru in je zato le v obrokih doma, sta že pred leti prevzela vlogo loščilcev parketa. Kar se da nevhvaležna vloga, pravita, ker odrasli družinski člani včasih pozabijo, da umazani čevlji puščajo madeže na tleh. Za nameček se gresta po potrebi še kurjača, sekalca drv. Skratka vse, kar je najtežjega v gospospodinjstvu, pade nanju. Sonja, štirinajstletna punčka — dekle, ima srečo, da je postržek.

»Sonja opravlja samo bolj fina dela,« je rekla mama. »Glej ga no, kdaj si pa strgal čevlje?« je potem ogovorila Sama in zaskrbeljeno gledala v desno nogo, kjer je palec silil iz športne gumaste obutve.

Samo pa se je samo poredno smejal in si mislil svoje.

Čudno, kajne, da se mu je ravno desni čevlj najprej strgal?

Ko je z malico odšel nazaj na dvorišče, ga je do vrat spremljala z očmi.

»Vloga gospodinjske pomočnice mu gre včasih navzkriž z učenjem. Če bi bili tile naši gospodinjski servisi solidnejši, bi si z njim pomagala. V zboru proizvajalcev sem navijala, da jim dajmo denar za stroje, da jim preskrbimo prostore. Morda zveni domišljavo, vendar trdim, da so marsikatero dotacijo dobili po moji zaslugi. In po zaslugi drugih članic. Pa je problem rešen? Ni in ne more biti. V svetih stanovanjskih skupnosti ni dovolj ljudi, ki bi se resno zavzeli za dobro gospodarjenje v servisih. Stroj, ki teče osem ur, ni rentabilen ne v tovarni ne v gospodinjskih servisih. Razen tega so to storitvene branjerije, majhne in premalo mehanizirane.«

Naša pralnica na Taboru se je pritoževala, da nima dela, pa sem ženske v Slovenijalesu pregovorila, da so prinašale v službo umazano perilo, organizirali smo prevoz v pralnico in nazaj, toda navdušenja je bilo hitro konec. Hvala lepa za takšno pranje, če dobiš nazaj umazano perilo. Marsikatera gospospodinja se zato raje sama loti žehnte. Toda to ni več problem, ki naj bi ga rešil zbor proizvajalcev...«

»Pa o cenah ste kdaj razpravljali? Delavka, ki zasluži osemdeset dinarjev na uro ali pa morda celo devetdeset, ne more dati sto deset dinarjev za enourno pomoč v gospospodinjstvu. Še pranje je zanjo predrago, če jih je več pri hiši.«

Pogreznila se je v naslonjač in se zastrmela predse. Cez čas je zamrmrala:

četudi bi hotela. Naj prikimam, da je ta direktor slab gospodar ali diktator, če vem, da ni res?«

Poročila, ki so jih za seje pripravljali občinski uslužbenci, so bila včasih zelo pristranska. Morala je sama v podjetje ali pa je predlagala, naj zbor iz svoje srede izvoli komisijo, da dobi objektivno podobo gospodarjenja ali odnosov in potem glasuje.

Zato je tudi tako trmasto vztrajala, naj jim občinska uprava pošilja material za seje, da vsak član o stvarih premisli, preden dvigne roko, in če čemu ne verjame, sam povpraša ali zahteva komisijski ogled.

Po trikrat na teden jo je predsednik občine poklical k sebi, da sta se pomenila o občinskih zadevah, pa sta se še kdaj pa kdaj kresnila na seji zbora proizvajalcev. Posebno, če sta v dvojce zavzela enotno stališče, na seji pa jo je pustil na cedilu.

Tudi to se je dogajalo. Takrat, ko je zbor še otroško opletal pri delu.

»Po enem letu sem demisionirala kot predsednica. Preveč dela se je nagrmadilo name. Morala sem na vse seje občinskih svetov in političnih organizacij, klicali so me v podjetja, kjer se je kaj

zataknilo, pa na občino... Za družino kratko malo ni bilo več časa. Povrhú sem pa še zbolela.«

Toda članica občinskega in okrajnega zbora proizvajalcev je še zmeraj. Večkrat se oglasi v občinskem zboru, seje so konkretnije in v razmere v občini bolje pozna kakor v okraju, še celo zdaj, ko sega od Kolpe do Karavank.

»V okrajnem zboru lahko dajemo samo priporočila občinskim zborom, kako naj rešujejo probleme in smernice za usklajeno gospodarsko politiko. Kaj več tudi ne moremo, ko pravzaprav ničesar bližje ne poznamo. Tistim, ki me bodo v obeh zborih zamenjali ob volitvah, pa dobrohotno svetujem, naj se znebijo vsega balasta, ki je nam onemogočal, da bi se bolj posvečali glavnim občinskim vprašanjem in vprašanjem posameznih gospodarskih organizacij. Zdaj, ko je pot uglajena, bo šlo laže.«

Bila je videti rahlo izmučena. Morda sem jo preveč utrudila s pogovorom, morda so jo utrudili spomini.

Iz kuhinje se je še vedno širil vonj po goveji juhi, ki jo je skuhalo za večerjo. Za njihov družinski obred.

Čez dan je doma samo prehodna postaja, prostor, kjer se morda za kako uro ali dve ustavijo in kjer se srečujejo, kadar pač nanese. Vsakdo ima svoja pota, ki spenjajo jutro z večerom.

Sodobna družina, kakršnih je veliko.

Steber je žena, ki z eno nogo stoji v novem svetu, z ramo ob rami moškega, z drugo pa tiči še vedno tam, kjer je bila včasih. Sredi drobnih družinskih skrbi. Počasi, prepočasi se jih otresa, četudi si na vse načine prizadeva. Kajti rok, ki bi razklenile verige konservativnosti, je premalo ali pa so prešibke...

»Srečen prvi maj in vse najboljše za enaindvajsetletnico poroke,« sem ji zaželela ob slovesu.

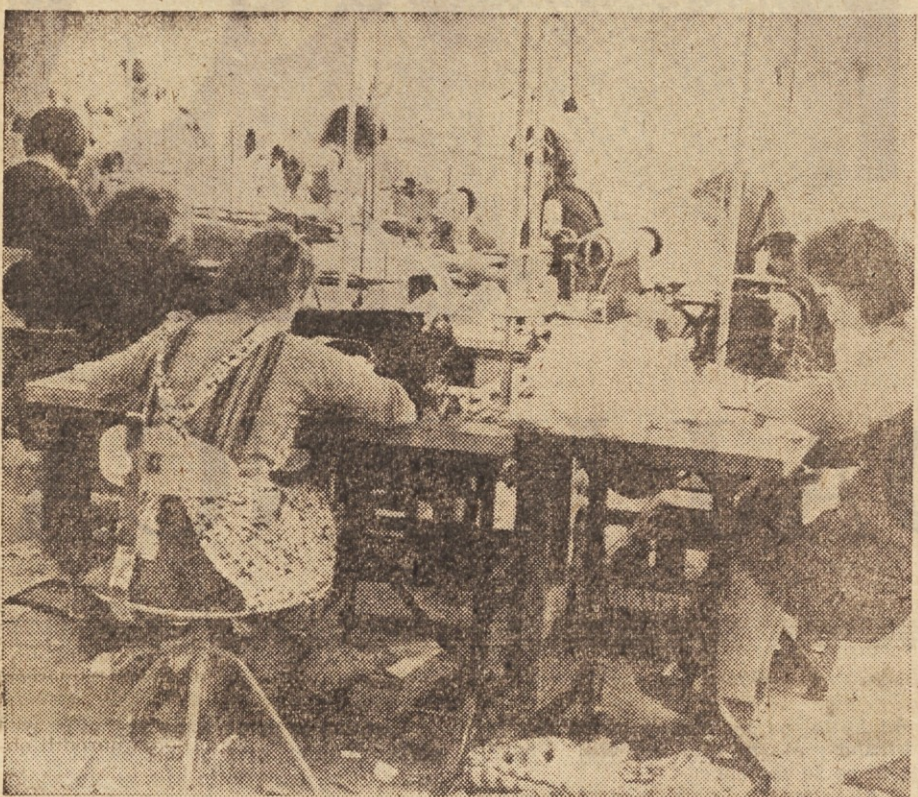
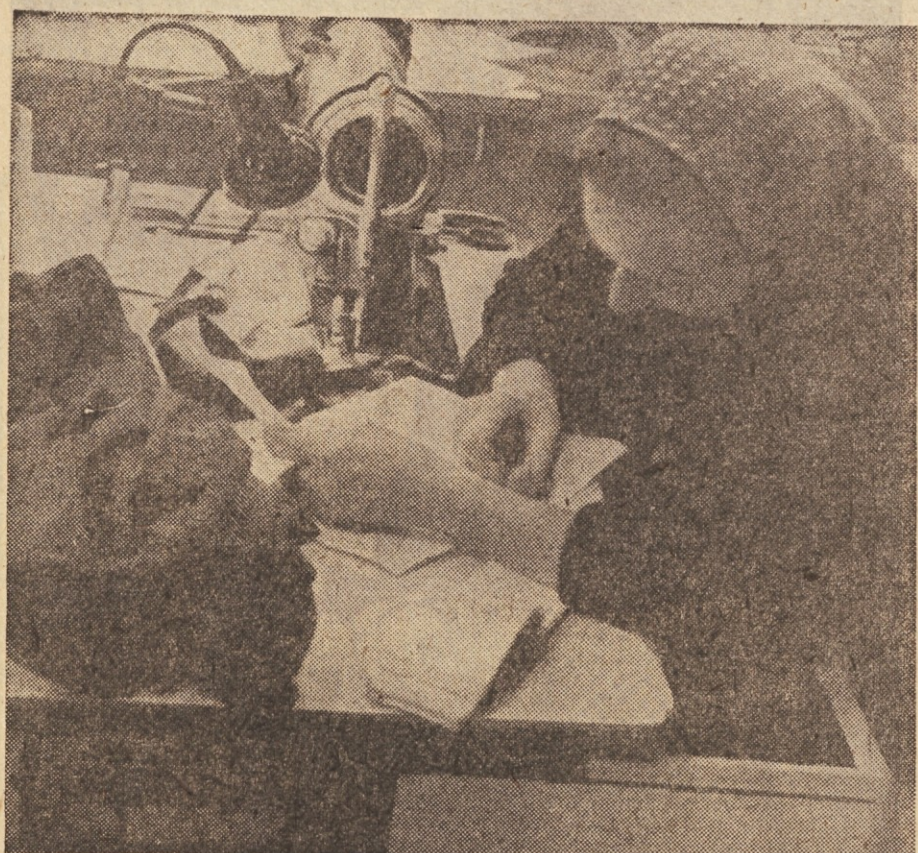
S stiskom roke sem poskušala dokazati, da mi je voščilo privrelo iz srca, kljub konvencionalnim besedam.

Sonce, ki je ob mojem prihodu metalo v dnevno sobo snop svetlobe, je samo še košatemu fikusu v kotu privoščilo nekaj žarkov.

Se na zelenju je počasi umiral dan.

MARIOLA KOBAL

Trditev so podprte s primerjalnimi številkami.

V glasilu nemškega združenja tekstilne industrije »Bekleidung in Wäsche« piše:

— Povprečen čas za izdelavo srajce iz kvalitetnega blaga znaša v ZDA skupno 30 minut in 29 sekund.

V »Muri« ugotavljajo: — Pri nas izdelamo enako srajco povprečno v 30,93 minute (lani v tem času v 33,34 minute).

Pri izdelavi navadnih moških srajc celo prednjačimo:

— Lani smo izdelali navadno moško srajco »šele« v 28,52 minute. Letos v začetku letja smo v šivalnici porabili zanjo 25,48 minute in sedaj samo še 21(71 minute).

— Povprečna poraba časa v ZDA za ta proizvod pa je 23,79 minute.

ZAKAJ BOJ ZA STOTINKE MINUT IN SEKUND?

Tovariš Viljem Hakl, direktor podjetja, je to vprašanje pojasnil z enim samim stavkom:

»Na svetovnem trgu smo se že in se bomo še srečevali s proizvajalci konfekcije in perila; dosegati moramo njihovo produktivnost, če hočemo, da bo srečevanje za nas donosno.«

In borba s proizvajalci na tujem trgu, ki porabijo manj časa za izdelavo srajce ali dežnega plašča, obleke ali drugovrstnega perila, je lahko usodno za tistega, ki porabi več tkanine in več časa kot njegov tekmeec. Tega so se v »Muri« dobro zavedali že pred časom in zato so tako rekoč minute in sekunde raztegnili na stotinke. Takšna delitev časa, čeprav nasprotna navadnemu računanju in pojmovanju, jim je namreč omogočila čimbolj natančen izračun, koliko stotink minute porabi ta ali ona delavka za šivanje gumbic, gumba, všivanje ovratnika, skratka vseh tistih 20 ali 22 operacij, kolikor jih je potrebnih, da iz skrojenga blaga nastane srajca iz nylon ali terilen blaga ali navadne bombažne tkanine.

Trenuten bežen pogled — brez pojasnil — v šivalnico daje vtis, da tu ni vse v redu, da namreč stroji niso v redu. Tako čudno nesimetrično so razmeščeni, da ima človek občutek za pravi nered. Toda resnica je nasprotna. »Sinhro sistem«, kot pravijo, terja takšno razmestitev strojev, da delavka delavki podaja izgotovljen kos blaga in da vsaka od teh in vsaka naslednja »ujame« stotinko sekunde. Sedanji, tako imenovani »sinhro sistem«, jih je že uvrstil med industrijsko najnaprednejše proizvajalce perila, čeprav, kot pravijo, še niso povsem na vrhu lestvice. Takšen, do potankosti preračunan izdelavni čas, je namreč uveljavljen še v šivalnici. In tudi s tem tu v šivalnici niso zadovoljni. Naslednja »faza« proučevanja organizacije dela bo proučevanje gibov. V krojilnici in drugih oddelkih pa pravkar, sicer postopoma, vendar vztrajno proučujejo organizacijo dela.

Franc Oletič, mlad tehnik, ki je komaj dobro prišel iz šole, je imel razgrnjeno pred seboj obsežno polo papirja. Puščice in predalčki so bili zarisani na nji, in to je že zamelek proučevanja organizacije dela v krojilnici. Med drugim je recimo ugotovil, da krojenje ovratnika sestavlja šestnajst elementov, na primer od polaganja blaga na mizo do končne skrojitve. In takšno podrobno »razbijanje« delovnih operacij opravlja postopoma, kolikor mu čas kot obratovodji dopušča za vsako od 20 do 22 operacij v krojilnici.

EKONOMIKA NE POZNA MEJA

- »Mura« se je približala povprečni produktivnosti proizvajalcev perila v Združenih državah Amerike
- Delavke »Mure« porabijo pri izdelavi nekaterih vrst perila še manj časa kot delavke onstran Oceana
- »Mura« je dosegla te presenetljive proizvodne rezultate v dobrem letu dni in ob letu bo povprečna produktivnost v vsem podjetju enaka povprečni produktivnosti ameriških proizvajalcev perila

Vzrok za posledico — za tako majhno porabo delovnega časa — je torej industrijska miselnost, industrijska organizacija dela. Seveda pa, kot pravijo, velja pripisati tolikšno produktivnost tudi ureditvi novih prostorov, nakupu sodobnih strojev in — delitvi dohodkov. Prav vsaka, tudi najmanjša delovna operacija je ovrednotena in jasno izražena z dinarjem. Delavka lahko — in to delajo vse — ob koncu svoje izmene izračuna, kolikšen je njen osebni dohodek glede na individualni učinek. Ob koncu meseca pa prišteje k tako izračunanim dnevnim prejemkom še nagrado k preseženim individualnim normam in dohodek — ali pa tudi izgubo — ki jo doseže obrat kot celota. Takšna delitev osebnih dohodkov je torej eden pomembnih činiteljev za že doseženo produktivnost dela.

OD GOSPODARJENJA S ČASOM K SPECIALIZACIJI PROIZVODNJE

Izredno dragoceno je spoznanje proizvajalcev v »Muri«, kako je treba gospodariti s časom, ne z uro, temveč s stotinko sekunde. In drugo, nič manjše, celo večje spoznanje je, da je potrebna med proizvajalci konfekcije še večja delitev dela, večja specializacija proizvodnje. Iz razgovorov z njimi je bilo mogoče razbrati, da je bila to tema minulega leta, predvsem pa, da je to snov za razgovore prav v teh in naslednjih dneh.

V specializaciji proizvodnje, torej v večji delitvi dela med konfektionarji, vidijo možnost za zniževanje poslovnih stroškov, za rast storilnosti in skupno z drugimi, še večjo možnost za nastop na tujem trgu z velikimi serijami različnih proizvodov.

V »Muri« so že lani želeli povezavo in dogovor o specializaciji proizvodnje — prek poslovno tehničnega sodelovanja — z ostalimi konfektionarji v naši republici. Toda naleteli so na gluha ušesa in zato so se odločili za poslovno tehnično sodelovanje s soslednim varaždinskim Varteksom. Varteks in »Mura« sta že lani skupno na-

stopala na trgu. »Mura« si je s tem pridobila širok prodajni prostor — 186 Varteksovih prodajal v vsej državi. Za letos je predviden med tema

LANI JE »MURA« IZVOZILA NA TUJA TRŽIŠČA ZA 220.000 DOLARJEV KONFEKCIJE IN PERILA. LETOS V PRVEM ČETRTLETJU PA JE ŽE IZVOZILA ZA 100 MILIJONOV DOLARJEV SVOJIH PROIZVODOV, TOREJ V TREH MESECIH TOLIKO KOT LANI VSE LETO. PO SEDANJEM SKLEPANJU POGODB V PODJETJU RAČUNAJO, DA BODO IZVOZILI ZA 300 DO 400.000 DOLARJEV RAZLIČNIH PROIZVODOV

GOSPODARJENJE S ČASOM, PORAST PRODUKTIVNOSTI, NASTOP NA TUJEM TRŽIŠČU, TO SO CINITELJI, KI BODO LETOS SKORAJ PODVOJILI REALIZACIJO BRUTO DOHODKA MURSKO-SOBOŠKE »MURE«. LANI SO DOSEGLI 2,5 MILJARDE DINARJEV BRUTO PRODUKTA. LETOS BO SKORAJ PODVOJEN. RAČUNAJO, DA BO VREDNOST BRUTO PRODUKTA VREDNOST BRUTO PRODUKTA ZNAŠALA 4,6 MILIJARDE DINARJEV.

dvema poslovnima partnerjema skupen proizvodni program, kar pomeni začetek specializacije pri izdelavi konfekcije in perila.

Podobno sta ravnala v Zagrebu tudi kolektiva Naprijed in Kamensko. Skupno sta nastopala na tržišču pod naslovom NIK. In če smo letos lahko videli na spomladanskem zagrebškem velesojmu to kratico, bomo najbrž letos k letu uzrli neko drugo. Kakšno, to še ni jasno. Kratica pa vendarle bo za...

2 + 2 = 1

Poslovno tehnično sodelovanje med Varteksom in »Muro«, med Naprijedom ter Kamenskim je bilo za vse štiri partnerje koristno — koristno predvsem, ker so prišli letos vsi štirje do navidezno nerazumljive matematične formule. Dejali so: če je bilo uspešno sodelovanje dveh in dveh, zakaj ne bi sodelovali skupno vsi štirje. Formula je torej razrešena. Štirje proizvajalci konfekcije, združeni v našo najmočnejše poslovno združenje v tekstilni stroki.

Trditve o poslovnem združenju teh štirih partnerjev ni več samo zamisel ali samo želja, temveč že konkretno dejstvo. V vseh štirih kolektivih naj bi do konca maja razpravljali o perspektivnem skupnem poslovno tehničnem gospodarjenju. V škopih besedlah povedano, je smoter novega poslovnega združenja, torej smoter vseh štirih proizvajalcev:

— skupen proizvodni program, ki naj postopoma privede do specializacije proizvodnje,

— skupen nakup in prodaja s skupno kalkulacijsko službo in proučevanjem trga,

— skupna graditev novih trgovskih lokalov,

— prodaja izdelkov v skupni trgovski hiši za vse štiri proizvajalce hkrati prek katalogov.

Tako kot je pomembna odločitev za skupen proizvodni program, je pomemben skupen nastop na trgu — do mačem in tujem, predvsem tujem. V okviru poslovnega združenja namenjajo ti poslovni partnerji ustanoviti posebno trgovsko podjetje. To bo opravljalo nakupno-prodajne posle, ekonomsko planerske posle, proučevalo tržišče. Vsi štirje proizvajalci bodo priznavali trgovskemu podjetju marže za njegove stroške poslovanja, za riziko poslovanja in za graditev novih lokalov.

Poslovnemu združenju bo načeloval skupščina, sestavljena iz enakega števila predstavnikov samoupravnih organov vsakega posameznega podjetja. Tekoče operativne posle med sedanjem skupščine bo opravljal izvršni odbor s strokovnimi komisijami.

Statistika poslej ne bo več navajala, da imamo 80 konfektionarjev v vsej državi, temveč le še 77. Ta 77 konfektionar pa se bo po svoji moči nedvomno uvrstil na prvo mesto, kajti to bo pomenilo:

— 8000 zaposlenih,

— 28 milijard dinarjev bruto produkta,

— 75% proizvodnje konfeksijskih oblačil perila in pletenin,

— 50% udeležbo v izvozu konfeksijskih izdelkov.

Ekonomika ne pozna meja ne v produktivnosti in ne v gospodarskem prostoru. V »Muri« so imeli in imajo posluh za to trditev. Uvrstili so se med industrijsko najrazvitejše proizvajalce konfekcije in perila, z najmanjšo porabo delovnega časa in bili so in so pobudnik za poslovno tehnično sodelovanje.

PETER DORNIK

GOZDARJI

ZJUTRAJ SO IZ STARE CERKVE, KJER JE SEDEŽ ENEGA IZMED ŠESTIH GOZDNIH OBRATOV KGP KOČEVJE, ODŠLI V PROSTRANE GOZDOVE MED ROGOM IN SUHO KRAJINO TRIJE LJUDJE: TOVARIŠ LEVSTIK, ŠEF GOZDNEGA OBRATA STARA CERKEV, FELIKS VIDMAR, SEKRETAR PODJETJA, IN NOVINAR, KI GA JE V TE KRAJE ZVABILA RADOVEDNOST.

Je eno tistih hladnih aprilskih juter, ki zanje človek ne ve, kam bi jih del — med zadnja zimska ali prva pomladanska.

Gredo po blatni stezi proti delovišču na Cinku. Novinar se poganja s korenine na korenino in ko zajame nekaj blatne brozge v šolne, nestrpo vpraša:

»Je še daleč?«
 »Pri nas sta pojma 'blizu' in 'daleč' dokaj široka. Obrat se razprostira na skoraj deset tisoč hektarjih gozdnih površin in od enega konca do drugega je 25 kilometrov. Na tem ogromnem območju, razdeljenem na šest revirjev, dela zdaj kakih 140 ljudi, ki gozdove izkoriščajo in skrbne zanje, za novo rast, za ceste in poti. Saj se izgube v tem prostranstvu! Sicer pa...«

Sef prisluhne:
 »Kmalu bomo slišali žago.«
 Umaknejo se koloni bosanskih konjičev, ki tvorijo bukova polena. Noge konj se šibijo pod težkimi bremenji; gonjači jih kriče priganjajo.
 »Ne vem, kaj bi brez njih,« pravi tovariš Levstik. »Kdo bi znosil drva iz vseh teh grap? Takšnih konj ne nadomestiš z ničemer.«
 Takrat zaslišijo oddaljeno kovinsko brenčanje motorne žage.

Melodija dela

V globeli pred njimi se razgrinja slika dela. Podrti drevesa, skladovnice polen, sveži štori. In ljudje. Nekateri kalajo hlode, drugi sekajo veje, dva žagata. Odmevajo topi udarci lesenih batov, zven sekir, brenenje žag. Nekdo zakriči. Stokajoč zvok, drevo se nagne, za hip obstane v poševni držki, kot da bi z zadnjimi močmi kljubovalo človeku, ki ga je spodžagal, potem se vda in z za-

molklim udarcem pade na zemljo; vejevje se lo- mi. Vsi ti glasovi se zlijevajo v melodijo gozdarjevega delovnega dne.

»Na tem delovišču dela sedem ljudi,« pravi šef, »ki prebivajo v koči na Cinku.«
 (Obiskali so to kočjo, preden so odšli na delovišče. Dve sobi, kuhinja. »Pobeliti jo bo treba,« je rekla kuharica. Postelje v nadstropju kot v vojašnici, žimnice. Transistor: »Zemlja pleše...« Petrolejka. Sahovska deska.)

»Delavcev, ki žive v kočah, imamo sedaj 33; večinoma iz Hrvatske in Bosne. Ti so, lahko bi rekli, stalni. Poleti, ko je več dela, pridejo iz njihovih krajev še sezonci — znanci, sorodniki. Sami jih pridobijo, dobre delavce, slabih ne marajo. Drugi delavci so domačini ali priseljenci, ki so si v teh, med vojno zapuščenih vaseh, uredili domove.«

Spustijo se v globel.
 »Glej, obisk!«
 Mož, ki jih je pozdravil s temi besedami, je Franc Cimprič, revirni gozdar in že drugo mandatno dobo predsednik obratnega delavskega sveta.

Novinar hudomušno pravi:
 »Ker smo se že tako lepo zbrali, otvarjam sestanek...«

Zakoni gozda

»Se bomo selili?« vpraša čokat sekač. (Ko v bližini ene izmed koč ni več dela, se selijo v drugo.)
 »Boste. Le dogovoriti se moramo, kam.« (V Janju se oglasi zemljak.) »Radi bi posadili nekaj

zelja in solate. Zdjaj daje vsak tudi do 11.000 dinarjev, pa večino natepavamo fižol.« (Za prehrano skrbe sami, podjetje plača kuharico.) »Koliko pa zaslužite?« bi rad vedel novinar. »Menda boste nekateri dobili za marec blizu 50.000. (Tako mu je rekla kuharica.) »Manj bo; pa tudi, če bi dobili toliko — plačas hrano, pošlješ domov; kaj ti ostane? Kar nas je poročenih...« (Besede mu zastanejo.) »Koga pa imate doma?« (Naštevna na prste.) »Samo — očeta in mater, tri mlajše brate, ženo, tri moje otroke. (Robot moški smeh.) Oče mi piše; Sin, takoj rabim denar. Odgovorim: Poslal sem ti ga in ga bom še; počakaj, da ga dobim. On pa: Pojdi k šefu, reci, da rabiš in da ga boš z delom odplačal; dal ti ga bo, če boš lepo rekel. — Glejte, tako je: stari ne razumejo, da delamo v podjetju.« (Poteze na njegovem obrazu, ki jih je izoblikovalo delo v gozdu, se omeščajo.) »Če bi lahko sami izbrali teren in drevesa...«

Zelja, za katero vedo, da ni uresničljiva. Pa vseeno o njej govorijo.

Predsednik delavskega sveta pripoveduje:
 »Naši gozdovi so izčrpani. Posledice dolgoletne negospodarske sečnje so hude. Zato se zadržujemo s prebiralno sečnjo in zato tudi dela v tej prostrani hosti tako malo ljudi. Plan je temu prilagojen. Zdjaj spravimo iz gozdov 24.500 kubikov na leto, lahko pa bi jih dvakrat toliko, če gozd ne bi bil izropan.«

»V čem je torej bistvo dobrega gospodarjenja v vašem obratu?«

»Predvsem v gospodarnem odnosu do gozda. Ne moremo reči: bomo pa več posekali, več takega ali drugačnega drevja, po čigar lesu je trenutno na domačem ali na tujem trgu povpraševanje. Če greš danes v škodo, se ti bo jutri nekajkrat maščevalo. Zato sekamo tisto, kar lahko brez škode podremo, obenem pa skrbimo za novo rast.«

Sef doda:
 »In v tem, da plan sečnje, ki ga sprejmemo v okviru plana podjetja, izpolnjujemo tako po količini in vrsti lesa kot po kvaliteti.«
 »Zelja, da bi na najlažji način čimveč naredili, je razumljiva,« pravi Cimprič. »Plačani smo po učinku.«

Nerazumljiva novost

Sekretar, šef, revirni gozdar in novinar se napatijo proti cesti in se spotoma pogovarjajo o nagrajevanju.

Način je preprost. Imajo normative in vsaka skupina lahko zvečer zračuna, koliko je zaslužila. Na primer: za kubik bukovih hlodov dobijo 402 dinarja — lahko nekaj več ali manj, kakršnen je teren. (Po mnenju mnogih delavcev je ta razlika v prejemkih majhna, v terenu pa velika.) Tako je za vsako vrsto lesa. V normativu je bila doslej obračunska urna postavka (le-to rabijo samo za izračun v ceniku del ali pa takrat, kadar zaradi slabega vremena ne delajo), terenski dodatki in nadomestila za gorivo, mazivo in drobna popravila žage. Po novem pa tega nadomestila ne bo več. Za motorke bo po nedavnih navodilih Zveznega državnega sekretariata za finance skrbel obrat. (Ni še povsem jasno, zakaj bi bilo to dobro.) Ta novost jim je naložila veliko dela. Ves sistem morajo spreminjati, uvesti kartoteko za vsako žago, najti normative za porabo goriva, ki jih doslej niso potrebovali in ki jih bodo težko našli.

»Z litrom bencina lahko narežeš dva do štiri kubike — odvisno od terena in motorista. Če so drevesa, ki jih sekaš, blizu, ne ugašaš motorja, če so daleč stran, ga ugašaš, zgubljaš gorivo. Ni mogoče za vsak posamezen kvadratni meter postaviti normativa.«

»Ker so sami plačevali gorivo, so skrbeli zanj. Kako bo zdaj, ne vem. Pravijo, da bodo premije. Kako naj premiramo, če je normativ dvomljiv.«

»S to rečjo smo šele začeli in še precej bomo govorili in preizkušali, preden bomo našli prave mere,« reče sekretar. »Hkrati pa smo tudi popravili staro napako: motorist je doslej dobival toliko kot drugi v skupini, pa skrbi za žago in je odgovoren za delo skupine. Poslej bo dobival vsak dan še enourno obračunsko postavko.«

Kasneje sklenejo, da bodo obiskali še Polom. Med potjo pa jih Franc Košorog, revirni gozdar na Kleču, popelje k enem svojih delovišč.

Poseka se je kot široka ravna cesta zarila v pobočje hriba. »Tod čez bodo napeljali elektriko

iz Kočevja v Novo mesto.« Drevesa ležijo drugo čez drugo, vmes so olupljena debela.

Tu dela Ljubomir Dejanović s svojo skupino. Zdjaj obedejejo. Fižol s slanino. »Bo še kdo?« vpraša kuharica. Vsi so iz iste vasi. Tudi ona. Dejanović se naslanja na grm in pripoveduje:

»Najvažnejše je tovarštvo. Kjer ga ni, je življenje zanič. Če hočeš delati, pa ne moreš, prav, bomo poprijeli namesto tebe. Če si močan, pa slabo delaš — raje pojdi. Mi držimo skupaj in delo ni tako težko, čeprav garamo od zore do mraka. Koliko ur? Zdjaj deset, če vreme soglašja.«

Težko je v gozdu, pri takem delu, spoštovati predpise o delovnih razmerjih.

»Prišli smo, da bi zaslužili. Ker je zaslužek odvisen od dela, je treba delati. Sicer pa smo navajeni. Doma...«

Zatre se nekam čez glave obiskovalcev. Doma ima štiri otroke.

Domotožje je kot popadljiv pes. Prime te in drži, dokler se ne odpraviš na pot. Zdi se, da bo zdaj zdaj rekel: »Tovariš šef, bi dovolili teden ali dva...« Pa tega ne reče. Vpraša: »Bo maja tečaj za motoriste?« »Bo!« »Grem!« Tečaj je za zdaj potisnil v kot misel na dom. Pa ne za dolgo. Je pač tako, nisi kmet, ker ne kmetuješ, nisi cel delavec, ker te nekaj priganja, da venomer misliš na dom, ki je daleč.

»Večno ne boste takole...« poskuša razviti svojo misel novinar, »človek mora imeti cilj.«

»Kdo ve...?«

Mlajši bodo odšli k vovakom in nekateri se bodo potlej izučili poklicev ali pa se bodo vrnili in si morebiti tu blizu nekje zgradili domove... Starejši pa...

»Razmišljamo,« pravi šef, »da bi jih združili v enem naselju, pa se porajajo številna vprašanja. Tam, kjer je sečnja skupna, je to lahko, pri nas, v temle prostranstvu — kako naj jih, denimo, razpeljemo na delovišča. Nekaj pa bo treba ukreniti.«

Dejanović vstane in gleda olupljena debela in polena, zložena v skladovnice, in zdi se, kot bi dejal: »Glej, to smo mi naredili.« Nobene kretnje, ne glasu, pogled delavca na delo, ki ga je opravil, ustvarjalca, ki ne pozna tistega prekletega strahu pred nekom, od čigar ocene je odvisno vse tvoje življenje. Iz teh olupljenih polen bodo naredili papir in morda bo prav Dejanović pisal na njem: »Draga žena, sedaj še ne morem priti, na jesen pa...«

Skupna misel

Cesta in ob njej skladovnice drv. Traktor vleče prikolico, polno polen. Vozi ga Tone Vučko, član obratnega delavskega sveta. Ustavijo ga.

»Predsednik mi je povedal, in zdi se, da sestajate vsak mesec po mesečnem obračunu. O čem ste, denimo, razpravljali na zadnjem sestanku?«

Traktoristu se mudi in besede kar vrejo iz njega.

»O spravi luča, ki ga zaradi zime nismo mogli pravočasno pripeljati iz gozda. Dobili smo dva traktorja iz Kočevja in zdaj bo šlo. Govorili smo o delitvi tistega dela osebnih dohodkov, ki je odvisen od gospodarjenja obrata in ki ga spričo našega načina proizvodnje ne moremo ugotovljati mesečno. Pravilnik predvideva trimesečni periodični obračun, izkazalo pa se je, da je to prekratka doba, kajti pozimi bi morali vračati, poleti pa bi dobili veliko. Zato bomo naredili obračun šele ob polletju. Lani smo razdelili 2,25 mesečne prejemke. Očitno je, da tak način delitve spodbuja kolektivno zavest, kar je za gozdni obrat še zlasti pomembno.«

»Se kolektiv sploh kdaj sestane?«

»Vsi redko, le na sindikalnem občnem zboru. Imamo pa sektorske konference. S sestanki je pri nas težko. Delavci, ki nimajo koles in mopedov, pridejo v Staro cerkev le enkrat mesečno — na izplačilni dan.«

»Kočji v traktor. V dolini čakajo na drva.«

Spremembe

V Polomu, vasi sredi gozdov, si je v zapuščenih hišah Kočevjarjev uredilo svoje domove 12 gozdnih delavcev. »V drugih vaseh,« pripoveduje tovariš Levstik, »so sekači z eno nogo na polju, z drugo v gozdu. Gozdarji iz Poloma pa so — delavci. Pozimi, ko so se drugi gredli v hišah, so si v globokem snegu utirali gaz do delovišča.«

Sedijo ob cesti in delavci, ki se vračajo z dela, se jim pridružujejo.

»En dan sem doma, pa zagledam žago in ne zdržim več,« pravi Tone Hočevar, star partizan, rezervni kapetan. »Saj drugega nimaš kot delo.«

Tem ljudem je novinar zastavil svoje zadnje vprašanje:

»V čem in koliko se življenje spreminja?«

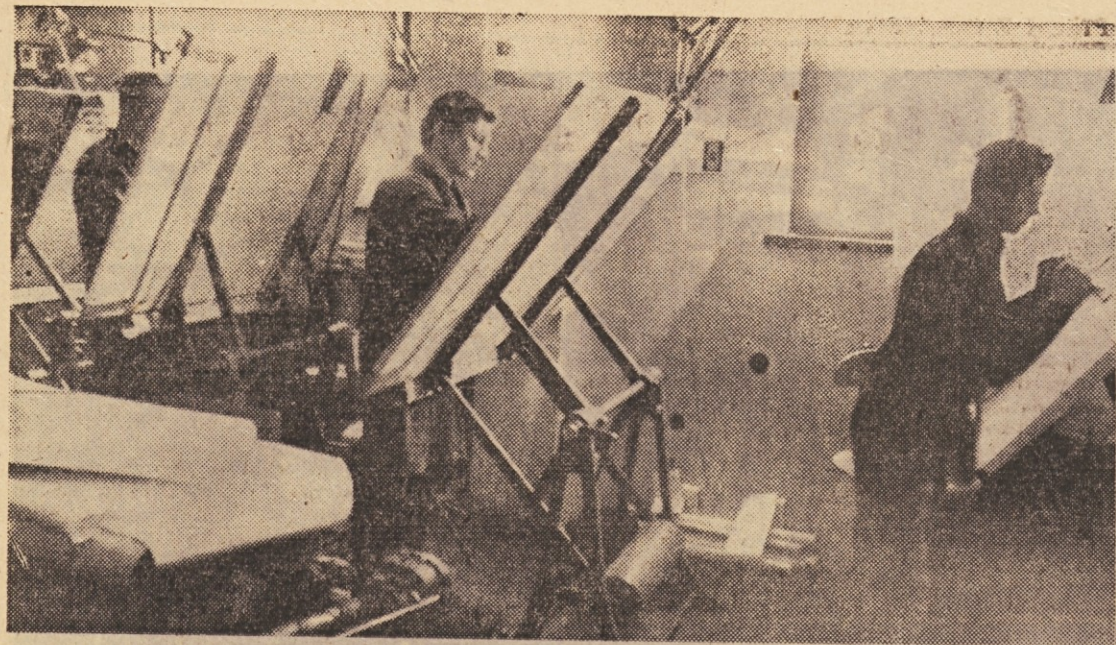
»Precej sprememb so prinesle motorke, ki jih je že toliko, da lahko delamo v trojkah — motorist in dva sekača. Ti naredijo toliko kot šest ljudi z vlečno žago. Delo ni več tako težko, zaslužek je boljši.«

V pogovor posežeta še Škufca in Šuštaršič. »Kupili smo si moped. Imamo transistorje, v glavnem pa poslušamo, kakšno bo vreme. Če dežuje in ne delaš, dobiš samo polovico obračunske postavke. Elektrike še nimamo, čeprav je speljana tik ob vasi, ker je elektropodjetje, kdo ve za kaj, pozabilo, da mu je KGP že zdavnaj plačalo gradnjo transformatorja v Polomu.«

Vračajo se v dolino. »Lepo je,« pravi novinar. »Kaj?« vpraša šef. »Vse tole: gozd, zrak — narava.« Sef pritrdi: »Lepo je, toda kaj, ko človek nima časa, da bi gozd negoval tako, kot ga je treba. Poznatni bi morali sleherno drevo, skrbeti za zdravo rast...« In tako vsak po svoje gledata na to lepoto. Prvi kot nedeljski izletnik, za drugega pa je v izrazu »lepo je« nekaj stvarnega, konkretnega, njegov poklic, del njega samega.

JANEZ VOLJČ

POPOLDNE-SO SE VRNILI V STARO CERKEV IN PRINESLI S SEBOJ KOPICO VTISOV, SEKRETAR PA SE SOPEK KRONIC ZA OTROKE IN NOVINAR POPISANO BELEŽNICO. KO JE DOMA PREBIRAL SVOJE ZAPISKE IN OBUJAL SPOMINE NA MISLI IN LIKE GOZDNIH DELAVCEV, SI JE ZAŽELEL, DA BI BIL EDEN IZMED NJIH, KER MU POTLEJ NE BI BILO TREBA POPISOVATI LE TISTEGA, KAR SO MU REKLI, PAČ PA BI ZNAL NAPISATI TUDI VSE TISTO, ČESAR MU NISO PAVEDALI, KER NISO NAŠLI BESED

BEG IZ PROIZVODNJE

Gradivo za to razmišljanje je dalo zadnje posvetovanje OSS Ljubljana o problemih tehnične inteligence

Toliko je zadnje čase govora o »Meisterwirtschaft« v proizvodnji. In čedalje bolj pogosto. Pa, ali je navsezadnje v tem kaj čudnega? Bržčas je imel prav inž. Ahačič iz Kranja, ki je dejal, da se je gospodarstvo, in še posebej industrija, znašlo v težkem notranjem konfliktu. V konfliktu, ki ga označujeta po eni strani spoznanje, da sta nadaljnji razvoj in gospodarska ekspanzija neposredno povezana s sodobno organizacijo dela, s prehodom na velikoserijsko proizvodnjo, z intenzivnim vključevanjem v mednarodno delitev dela, ter po drugi strani spet dejstvo, da bi bilo treba dobesedno del proizvodnih sredstev slovenske industrije že zdavnaj odpisati, da se je industrija razvila iz polobratnih obratov in obratov z zastarelo tehnologijo in da je temu primerna tudi miselnost zaposlenega kadra.

Dva elementa, ki delujeta v povsem nasprotni smeri. In posledica? Skorajda bi bila najbolj primerna beseda stagnacija ali pa vsaj — počasnejši razvoj, kot pa ga terja uspešna gospodarska ekspanzija. Da ta trditve ni povsem neosnovana, se lahko prepričamo na kopici statističnih podatkov. Delež slovenske proizvodnje v jugoslovanski predstavlja 21,4%, toda v jugoslovanskem izvozu je zmanjšanje kar na 15,8%. Razen tega bi lahko ugotovili, da slovenska proizvodnja še vedno vztraja pri klasični blagovni listi izvoza, da je 48% strukture slovenskega izvoza še vedno v lesnih in kmetijskih proizvodih, pri čemer pa ni upoštevana niti proizvodnja živilske industrije in da so kovinska, elektro industrija, industrija obutve, tekstila in gumarskih izdelkov, industrija celuloze in papirja zastopane v celotni industrijski proizvodnji sicer z 48 odstotki, v izvozu pa komajda s 25%.

Tako postaja čedalje bolj aktualno vprašanje, kako razrešiti ta notranji konflikt. Inženir Ahačič pravi: »Dobrsen del gospodarskih organizacij si prizadeva najti odgovor predvsem z investicijami v nove proizvodne kapacitete, z investicijami v sodobnejšo tehnologijo. Vsekakor je to važno. Samo, da ne le to. Sodobna industrijska proizvodnja terja tudi strokovno usposobljen in številčno dovolj močan strokovni kader.«

Trditve, ki pa jo je moč podpreti tudi z nekaterimi številnimi podatki iz te gospodarske mende najbolj razvite občine. Ob 26 milijardah bruto produkta in kakih 20.000 zaposlenih ter ob letni stopnji porasta družbenega proizvoda za 6 do 8% je v vsej občini zaposlenih le 185 ljudi z dokončano visoko šolo. Ta podoba pa postane še veliko bolj plastična, če dodamo, da jih je od tega števila zaposlenih v neposredni proizvodnji le 65, da pride v tej občini na približno 1000 delavcev en inženir. Se posebno pereče pa so razmere v manjših delovnih organizacijah. Analiza je namreč razkrila, da je v tridesetih manjših gospodarskih organizacijah samo en vodilni delavec z visoko izobrazbo in da jo imajo v celoti le trije delavci priznani.

Res bi ne bilo potrebno še posebej utemeljevati trditve, da modernizacija proizvodnje

pomeni sodobno organizacijo in pripravo dela, organizacijo raziskovalno-aplikativnih laboratorijev in institutov, razvojnih oddelkov, katerih naloga je predvsem analiza sedanega in snovanje perspektivnega razvoja, usmerjanje v boljše ekonomičnost in rentabilnost poslovanja. Prav tako ne bi bilo treba še posebej govoriti o tem, da je prav ta modernizacija proizvodnje odvisna od strokovno usposobljenih kadrov. Bi ne bilo, če... Če ne bi vsi podatki govorili prav o nasprotnem. Tako je bilo v Sloveniji od 11.529 gospodarsko aktivnih prebivalcev z visokošolsko izobrazbo — ne oziraje se na to, da ta številka pomeni na 1000 prebivalcev le 9,45 visoko strokovno usposobljenih kadrov — le 29% zaposlenih v neposredni proizvodnji, vsi drugi pa v javni upravi, družbenih službah, izven proizvodnje. Od skupnega števila 8740 inženirjev je bilo zaposlenih v proizvodnji le 1371, polovica industrijskih podjetij ni imela v proizvodnji niti enega strokovnjaka z visoko izobrazbo in 84% vseh podjetij ni imelo zaposlenega nobenega ekonomista.

Tako se na vsem lepem znajdemo pred dokaj nasprotujočimi si trditvami. Najprej: strokovnjakov je premalo, toda tudi ti, kar jih je, so pretežno odtrgani od proizvodnje in je zato tudi njihov vpliv na modernizacijo in nadaljnji razvoj premalo učinkovit. In potem: strokovni kader beži iz proizvodnje v neproizvodne dejavnosti. In slednjič: prav mojstrski kader, kot mu pravimo, s svojo navezanostjo na

vanko. Mislim, da fakultete vse preveč usmerjajo študente v znanstveno raziskovalno delo in da vse premalo priznavajo tehniki tudi njeno praktično uporabno vrednost. Dokaz za to so tudi številni inštituti in znanstveno raziskovalni zavodi, ki imajo prej preveč kot premalo kadrov, pri tem pa je njihova dejavnost pogosto sama sebi namenjena in industrija nima od nje večje praktične koristi.

Prav tako je tudi mnenje inž. Borca: »Vzgoja inženirjev in tehnikov je že močno zastarela. Strokovno teoretično vzeto je sicer znanje diplomantov dokaj solidno. Toda o organizaciji dela, o ekonomiki poslovanja, da ne govorim sploh o poznavanju osnovnih ekonomskih zakonitosti, ne vedo tako rekoč ničesar. Povečava teorije s prakso je še vedno nerešen problem. Za primer naj omenim samo inženirja arhitekture. V gospodarsko razvitejših državah dobi diplomant šele tedaj, ko se je dve leti praktično seznanjal z gradbiščem s celotnim delovnim postopkom. Pa pri nas? Praksa je omejena na 2 meseca, pa še ta čas prebije večina samo ob administrativnem delu. O posledicah tega mi menda ni treba pripovedovati. Zadnje spremembe v sistemu študija pa ne pomenijo drugega kot časovno skrajšano obdobje, pri čemer pa se vsebina ni bistveno spremenila.«

A bržčas le ne kaže vseh vzrokov pripisati samo sistemu vzgoje in izobraževanja strokovnega kadra, čeprav je njen vpliv očiten. Pogosto se namreč primeri, da v gospodarskih organizacijah sami odklanjajo strokovnjake, da le-ti odhajajo iz proizvodnje zaradi neurejenih notranjih razmer. Inženir Ahačič pravi: »Pogosto vlada mnenje, da strokovnjaki odhajajo iz proizvodnje zaradi manjših osebnih prejemkov, kot bi jih morda imeli v institutih in znanstveno raziskovalnih zavodih. Nekaj tega je, toda vse kaže, da to vendarle ni glavni vzrok. V Kranju smo na primer ugotovili, da je bilo od 80 odpovedi strokovnjakov več kot 70 zaradi neurejenih notranjih odnosov. Ponekod samovoljno vodilnih uslužbencev, druge spet slabo razmejene pristojnosti in od tod osebni konflikti, druge spet premalo perspektiven razvoj gospodarske organizacije. Najrazličnejši motivi. Tudi taki: v eni izmed najpomembnejših gospodarskih organizacij občine so zaposlili mladega inženirja z nalogo, da bi ugotovil kvaliteto izdelkov. Že takoj v začetku pa so mu jo stari mački zagodli. Ker je na podtaknjem in povsem kvalitetnem zobatem kolesu moral ugotovljati napako in ker je seveda ni mogel ugotoviti, so se mu vsi smejali. In posledica? Odpoved.«

To pa pomeni, da je treba problem strokovnjakov začeti reševati predvsem znotraj delovnih organizacij, predvsem v urejevanju notranjih odnosov, v iskanju ustreznih rešitev. Od izpolnjevanja sistema nagrajevanja do razmejevanja pristojnosti nalog, odgovornosti, do smotne kadrovske politike navznoter in navzven. Samo ugotavljati, da strokovnjaki beže iz proizvodnje, da zaradi tega prav ta proizvodnja prejcajta kot koraka za proizvodnjo, v razvitejših državah je res premalo.

BOJAN SAMARIN

Stane Kavčič:

ZNAČILNOSTI NOVE USTAVNE UREDITVE

DELO

Sedmi člen nove zvezne ustave pravi:

»Samo delo in uspehi dela določajo materialni in družbeni položaj delovnega človeka.

Nihče si ne more niti neposredno niti posredno pridobivati materialne ali drugačne koristi z izkoriščanjem tujeja dela.«

Ta kratki in zgoščeni člen je izredno pomemben. Pomemben je v političnem, materialnem, moralnem, vzgojnem in tudi v pravnem pogledu. Na njegovi podlagi je možno in potrebno razviti izredno obsežno idejno-politično, gospodarsko-operativno, moralno-vzgojno in pravniško-normativno dejavnost.

Poleg naravnih bogastev, s katerimi razpolagajo delovni ljudje v Jugoslaviji, in poleg tistih produkcijskih sredstev, ki jih imamo in ki so jih s svojim dosedanjim delom ustvarili delovni ljudje, je delo edini vir materialnega napredka. Samo z boljšim in večjim izkoriščanjem naravnih bogastev, samo z boljšim in večjim izkoriščanjem obstoječih produkcijskih sredstev in proizvodnih kapacitet, samo z boljšim gospodarjenjem, preprosto povedano, samo z delom lahko povečujemo naš nacionalni dohodek in na tej podlagi tudi osebni standard vsakega občana in proizvajalca. Samo s skupnimi napori pri delu lahko naprej razvijamo nerazvita območja in s tem zagotavljamo skladnejši in trdnější razvoj socialističnih odnosov in materialnega napredka vseh delovnih ljudi in vseh narodov Jugoslavije. Samo z vse večjim in večjim spoštovanjem in materialnim priznavanjem dela in dejanskih delovnih rezultatov lahko postopoma opuščamo do sedaj preveč poudarjeno ekstenzivno smer v naši gospodarski politiki in polagoma prehajamo na vse večjo in večjo intenziteto v naših gospodarskih programih in v naši vsakodnevni gospodarsko-operativni dejavnosti. Samo tedaj, če bodo naši delovni rezultati večji in če bo večja naša produktivnost, se bomo v prihodnje lahko vključevali v vse večjo mednarodno delitev dela, v vse večjo mednarodno blagovno menjavo, brez katere se ne more zmanjšati zunanjetrgovinski deficit in si tudi ni mogoče misliti nadaljnega razvoja naših proizvajalnih sil in proizvodnih kapacitet. Delovni rezultati postajajo tisti preizkusni kamen in pokazatelj, na podlagi katerega mora družba vsakomur dati večje ali manjše materialno ali moralno-politično priznanje, večjo ali manjšo pohvalo ali grajo. Delovni rezultati postajajo vsakomur vidni in na sedanji stopnji družbenega razvoja edino pravični in razumljivi instrument, na podlagi katerega je možno ločiti in ločevati dobro od slabega, družbeno koristno od nepotrebnega, racionalno od neracionalnega, bolj sposobno od manj sposobnega.

Ko se zavzemamo za tako ostro in po mojem mnenju edino pravilno ocenjevanje, temelječe na delovnih rezultatih in uspehih tako individualnega kot kolektivnega dela, in ko na podlagi tega potegnemo črto ločnico med dobrim in slabim, to seveda ne pomeni, da se zavzemamo za to, naj bi bilo vse tisto, kar se pokaže trenutno kot slabo, neracionalno, z nižjo in manjšo produktivnostjo dela, prepuščeno samemu sebi ali da naj propade. Ne, taka koncepcija bi ne imela nič skupnega s pravnimi socialističnimi odnosi. Mi moramo na podlagi delovnih rezultatov nenehno opravljati selekcijo med bolj sposobnim in manj sposobnim, rekel bi, da moramo na tej osnovi ugotoviti stvarno in konkretno stanje, in to tako v gospodarstvu kakor tudi na drugih področjih. Potem ko to stanje ugotovimo, pa je treba skrbno analizirati vse faktorje, ki so ga povzročili in pripeljali do njega. In šele na podlagi take vsestranske analize in ob angažiranju najrazličnejših ožjih in širših družbenih faktorjev je treba in je mogoče ustrezno ukrepati. Včasih bo taka analiza pokazala, da je potrebna družbena pomoč bodisi v dodatnih materialnih sredstvih, v ustreznih regulativih, v kadrih ali v čem drugem, da bi se v dani delovni organizaciji ali teritorialni skupnosti produktivnost dela in delovni rezultati izboljšali in da bi se začelo bolj racionalno gospodariti in upravljati. Druge spet bo taka analiza pokazala, da so potrebne določene bodisi moralno-politične ali materialne sankcije, morda tudi ustrezne spremembe v programu, v tehnologiji, v načinu dela, ker vse je odvisno od konkretnega položaja in obstoječih faktorjev. To se pravi, da vrednotenje in selekcija, temelječa na delovnih rezultatih, na večji produktivnosti dela, na racionalnem in boljšem gospodarjenju in upravljanju, nista istovetna z brezobzirno in brezdušno kapitalistično konkurenco, z brezobzirnim in brezdušnim bojem, kdo bo koga zadel, do popolnega uničenja. Taka selekcija in racionalizacija, temelječa na delu in njegovih rezultatih, ima trojen namen: prvič, to je najhitrejša in permanentna pot vsestranskega materialnega in drugega napredka; drugič, tako je mogoče vselej potegniti ostro črto ločnico med dobrim in slabim gospodarjenjem in upravljanjem. Na ta način se prej ali slej, v krajšem ali daljšem obdobju pokaže, kdo izpolnjuje in kako kdo pojmuje svoje pravice in dolžnosti; in tretjič, s tem je ustvarjena prepotrebna objektivna situacija za medsebojno pomoč, razumevanje in skupno iskanje takih rešitev, brez kakršnih si ni mogoče misliti vsestranskega razvoja socialističnih odnosov in utrjevanja občutka medsebojne povezanosti, tiste povezanosti, ki je ena izmed poglobitvenih značilnosti naše socialistične družbe nasploh in vsakega delovnega človeka kot pripadnika te družbe še posebej.

Nujna posledica takega vrednotenja dela in priznanja, da je delo prvi izmed osnovnih regulatorjev materialnih odnosov in napredka, je dohodek. Dohodek pravzaprav pomeni v naših konkretnih pogojih, to se pravi v naših denarno-blagovnih odnosih in tržnih razmerah, družbeno priznanje vrednosti dela. (V dohodku delovne or-

ganizacije ne smemo videti rezultata neomejene in popolnoma stihijskega delovanja trga. Dohodek je družbeno priznanje vrednosti dela v takih tržnih pogojih in denarno-blagovnih odnosih, v katerih se nenehoma prepletata in dopolnjujeta: ekonomska logika zakona vrednosti + aktivno in zavestno delovanje vseh družbenih faktorjev, in to z vsemi sredstvi, tako materialnimi kot idejno-političnimi in državno-administrativnimi.) Preko dohodka in na njegovi osnovi se pravzaprav denarno realizira določen obseg vrednosti dela, ki ga posameznik ali kolektiv daje družbi v eni obliki in dobi nazaj v drugi. Sistem dohodka in na njem zasnovani drugi ekonomsko-družbeni instrumenti so pravzaprav konkretni pokazatelji realne vrednosti združenega ali individualnega dela, večje ali manjše racionalnosti gospodarjenja in večje ali manjše poslovne učinkovitosti in sposobnosti. Ta pokazatelj seveda ni vedno in povsod popolnoma pravičen v smislu absolutne pravičnosti in tudi v smislu absolutne enakosti. Absolutna enakost in pravičnost je v tem, da smo vsi delovni ljudje, da vsi živimo od delovnih rezultatov svojega uma ali svojih rok. Pri tem pa so lahko, in res tudi so, zelo različni pogoji delovanja vsakega posameznika, tako tisti, s katerimi sam razpolaga in o njih subjektivno odloča, kakor pogoji, ki so dani kot objektivna stvarnost izven njega in mimo njega. Naloga družbe seveda ni samo v tem, da ugotavlja te razlike, ampak je njena naloga tudi, da jih z ustreznimi sredstvi in upoštevajoč osnovne zakone ekonomskega delovanja in okvire objektivnih materialnih možnosti čimbolj zmanjšuje, uravnava in zavestno odpravlja. Načelo, da vsakdo dobi po svojih sposobnostih, na katerem je zgrajen ves sistem dohodka, je še vedno v nekem smislu buržoazno načelo, kot je dejal Marx v »Kritiki gotskega programa«. Vendar je mnogo bolj napredno, mnogo bolj humano, mnogo bolj racionalno in pravično in zato tudi mnogo bolj mobilizacijsko, kot pa so načela, na katerih temelji kapitalistični družbeni sistem ali pa prvo obdobje tako imenovanega administrativnega socializma. Hkrati pa je to načelo seveda mnogo manj progresivno, mnogo manj humano in pravično, v nekem smislu celo nepravilno v primerjavi s tistim družbenim sistemom, ki bo prišel za nami, to se pravi v primerjavi s komunistično prihodnostjo, ko bodo družbeni odnosi izenačeni tako, da bo vsakdo družbi dal toliko, kolikor bo lahko dal, in od nje dobil, kolikor bo potreboval. Toda tako družbo in take odnose je treba zgraditi, ni je mogoče proklamirati. Na sedanji stopnji našega razvoja bi taka proklamacija bila idealistični romantizem, socialna utopija, demagogija in propaganda obenem. Vse to bi bilo škodljivo kot pa koristilo razvoju naše družbe in mobilizaciji vseh činiteljev za postopno približevanje takim komunističnim ciljem.

Upoštevajoč ta načela in s takim delovnim kompasom v rokah bo treba na podlagi nove ustavne ureditve nadalje izpolnjevati tudi naš konkretne gospodarsko-operativni in samoupravni mehanizem na vseh področjih. To se pravi tako v odnosih med družbo in delovnimi organizacijami kakor tudi znotraj organizacij, dalje na področju kreditnega in bančnega sistema, na področju blagovne menjave in na področju zunanje trgovine in deviznega poslovanja. Na osnovi teh spoznanj in take zavesti delovnega človeka o pomenu in vrednotenju dela kot poglobitvenega vira materialnega napredka in skladno z našimi materialnimi možnostmi in že sprejetimi obveznostmi bo potrebno tudi postopoma prilagoditi metodologijo planiranja takemu nadaljnjemu družbeno-ekonomskemu razvoju.

Toda rekel sem že, da takega priznanja in veljave dela oziroma njegovega pomena in posledic ni mogoče omejiti samo na področje materialnih odnosov in materialnega napredka. Vse to ima mnogo širši pomen, zlasti še za razvoj družbenih odnosov in za formiranje zavesti delovnega človeka. Zato nove ustave že govorijo tudi o osvobojenem delu. Ko upravičeno govorimo o osvobojenem delu, potem tega seveda ni mogoče pojmovati v smislu absolutne svobode, to se pravi, da bi lahko vsakdo delal, kar bi hotel, ali da bi celo nič ne delal, a kljub temu imel pravico do uživanja plodov dela drugih. Ko nove ustave govorijo o osvobojenem delu, tega tudi ne gre pojmovati tako, kot da bi bilo delo že osvobojeno tistih sedanjih osebnih fizičnih in umskih naporov, skrbi, težav in marsikdaj tudi neprijetnosti, s katerimi je povezano opravljanje delovnih dolžnosti na delovnem mestu. Na sedanji stopnji našega materialnega in političnega razvoja lahko govorimo o osvobojenem delu v tem smislu, da je delo osvobojeno vsakršne eksploatacije in take birokratsko-etastične samovolje, ki bi lahko od zunaj in mimo volje kolektiv in neposrednih proizvajalcev kot sila nad družbo in mimo družbe določala delovne pogoje in razdeljevala rezultate dela. Bistvo osvobojenega dela v sedanjih pogojih je torej v tem, da nista več pričujoča zgoraj omenjena činitelja in da so ekonomski in politični odnosi pri nas zasnovani tako, da so postali poglobitvena notranja in gibalna sila materialnih in družbenih gibanj. V tem gibanju delujejo neposredni proizvajalci v okviru svojih zakonitih pristojnosti, pravic in dolžnosti, upoštevajoč materialne in družbeno-politične interese posameznikov in kolektivov, na temelju družbenih delovnih sredstev čimbolj samostojno, krepe materialne osnove svojega dela in razdeljujejo njegove plodove po načelu — vsakdo po svojih sposobnostih, vsakomur po njegovem delu. To so bistvene, rekel bi začetne, nikakor pa še ne dokončne osnove osvobojenega dela. Nova ustava ureditev daje idejno osnovo in pravne normative za nadaljnji razvoj pogojev za osvoboditev dela in za nadaljnje eliminiranje še poslednjih ostankov meznih odnosov.

Izhajajoč iz tega, da nihče nima lastninske pravice do družbenih produkcijskih sredstev, si ne more nihče — ne družbeno-politična skupnost ne delovna organizacija ne posamezni delovni človek — na nikakršni pravno-lastninski podlagi prilaščati proizvoda družbenega dela niti upravljati družbenih produkcijskih in delovnih sredstev ali razpolagati z njimi in tudi ne samovoljno določati pogojev za delitev. Tako se glas 2. odstavek III. poglavja temeljnih načel uvod-

OBVESTILO

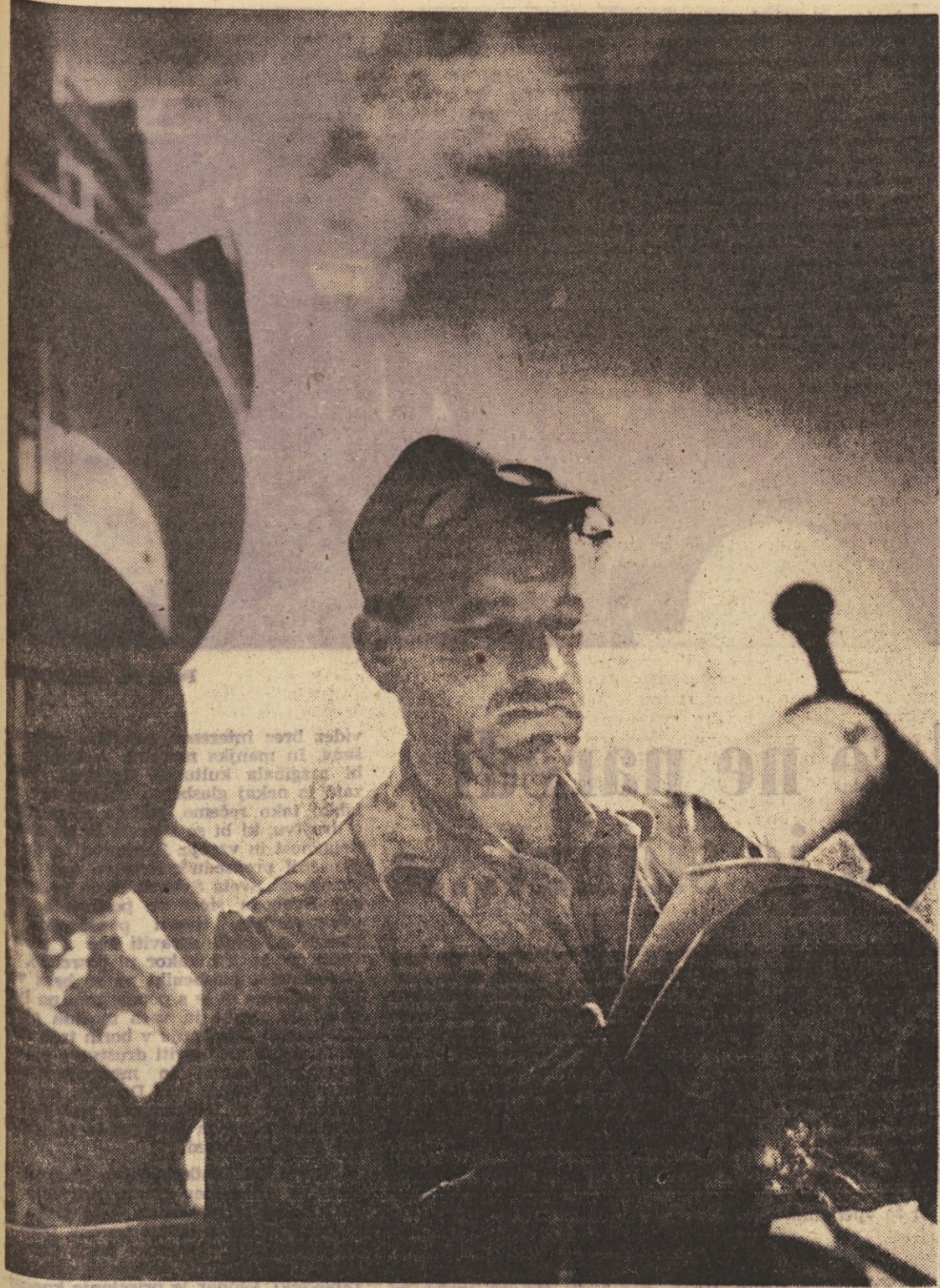
Prvi maj je tudi za delavce v tiskarnah in pri časopisih veliki praznik — dela prosti dan. Posledica: »Delavska enotnost« takoj po praznikih ne more iziti. Zato se pa oddolžujemo našim bralcem z današnje dvojno številko, št. 16 in 17. Prihodnja številka (18) pa bo izšla v soboto, 11. maja t. l.

UREDNIŠTVO

ustaljene proizvodne postopke in s svojimi praktičnimi izkušnjami drži pokonci proizvodnjo, in jo marsikdaj tudi rešuje.

Nekaj bo potemtakem treba ukreniti, nekako bo treba ustaviti ta beg strokovnjakov iz proizvodnje. Da, v resnici bi lahko govorili o begu strokovnjakov iz proizvodnje. Tako se je na primer od 1013 diplomantov visokih šol zaposlilo v neposredni proizvodnji le 287. Toda ta beg je samo posledica nečesa in če ga hočemo odpraviti, moramo razkriti globlje vzroke.

Inženir Babič iz Trbovelj je sicer nekolikani karikiral problem, toda v bistvu je povedal golo resnico: »Mladi kadri prihajajo s fakultet in podjetja polni idealov, polni želja po znanstveno raziskovalnem delu. Toda kmalu jim ne preostane drugega, kot da se spriznajo z ugotovitvijo, da od integracijo in diferencialnih enačb ne ostane prav veliko in da marsikateri problem lahko rešijo samo z najbolj preprosto pošte-

Črta čez staro prakso

Letošnji občni zbor občinskega sindikalnega sveta v Idriji je razpravljal predvsem oziroma skoraj v celoti samo o slabostih pri sindikalnem delu v komuni. S tem se je izognil klasičnemu naštevavanju uspehov, doseženih na raznih toriščih sindikalnega dela, zato pa poglobil v problematiko, s katero se srečujejo sindikalni delavci idrijske občine. Tako je imela ta konferenca predvsem delovni značaj in je — kar ni nepomembno — dokaj ostro obsodila pojave oziroma celo prakso površnosti, enostranosti, posploševanja in tudi nenačelnosti pri sindikalnem delu.

Občni zbor naj bi torej prispeval predvsem k utrjevanju in enotnosti stališč o družbeno-političnem in gospodarskem razvoju komune in njenih delovnih organizacijah, pri čemer so opazna dokaj nerazumljiva neskladanja.

Tako na primer ugotavljajo, da pri reševanju problematike katerekoli dejavnosti v komuni ni mogoče uporabljati splošnih ugotovitev, ki veljajo za razmere v republiki. To bi jih lahko, glede na svojstvene pogoje v komuni, zapeljalo na napačno pot. Načrtovanje družbeno političnega gospodarskega razvoja bi torej moralo skloniti na realnih pogojih v komuni in seveda ob podpori vseh subjektivnih sil. Ob razpravi o gospodarskih načrtih za letošnje leto pa se je spet pokazalo, da kolektivni sploh niso razpravljali o načrtih za proizvodnjo v svojih podjetjih, še manj pa v odnosu na družbeni načrt komune. Plani so spet bili pripravljani v pisarnah, brez poglobljanja v problematiko, na osnovi česar bi samoupravni organi lahko sprejeli praktične ukrepe. Zavoljo take »metode« pa ni čudno, če neposredni proizvajalci niso pokazali posebne volje za realizacijo planskih nalog.

To je sicer samo primer, toda tudi podoba doseganje prakse, zavoljo česar se na splošno — naj bo dovoljena taka opredelitev, ker je žal resnična! — večina rešitev in predlogov, ki nakazujejo hitrejši družbeno politični in gospodarski razvoj te občine, le počasi in s težavo utira pot v življenje.

Samo kampanjska akcija, morda celo politični pritisk (kakor se je na primer dogajalo v akciji glede integracije!) seveda ne nakazujejo prave poti. Sindikalne organizacije bi morale seznanjati proizvajalce s problematiko, vsestransko in tekoče spremljati vsa dogajanja v kolektivih. Primeri kritike, četudi zgrešene, bi morali biti opozorilo, kaj prizadeva neposredni proizvajalci in kakšnih pomanjkljivosti ter ukrepov si želijo. Če pa bodo pobude prihajale od spodaj, če bodo sindikalne organizacije zanje znale hitro izoblikovati konkretne rešitve, bodo tudi razpoloženje in notranji odnos v kolektivih ter odnosi med komuno in delovnimi organizacijami boljši in pristnejši.

»V skladnejšem povezovanju vseh interesov komune in kolektivov si lahko obetamo lepši procvit naše komune, višji standard zaposlenih, so poudarili na občnem zboru. Sindikalne organizacije lahko pri tem dosti pomagajo. Spet samo primer: v Idriji se že dolgo pogovarjajo, da bi osamosvojili mehanično delavnico, ki zdaj dela v sklopu rudnika. Delavnica je Idriji potrebna, rudarji pa je ne »dajo«. Pa vendar — če bi sindikalna organizacija v rudniku dovolj jasno pojasnila neposrednim proizvajalcem, da je delavnica komuni in občanom potrebna zavoljo takih in drugačnih razlogov, da bi lahko v njej zaposlili vrsto mladincev in žena (ki zanje zdaj nimajo zaposlitve), osamosvojitev te delavnice nemara sploh ne bi bila problem.

In še nov kontrast, ki z druge strani osvetljuje isti problem: V kolektivih te občine še vedno zelo radi trdijo: če hoče občina nekaj imeti, naj pa uredi. Na

priliko: v pekarni pravijo, naj občina postavi novo pekarno, ali pa bodo občani brez kruha. ETA v Cerknem bi uredila obrat specialne maloserijske proizvodnje, če bo občina — ki ji gre za drugo izmeno in za zaposlovanje! — poskrbela za sredstva. Takih primerov pa je še precej.

Ob tem se vsiljuje vprašanje: »kdo« je in »kaj« je ta občina, ki naj daje in rešuje. Gotovo je, da ni tovarna idej in denarja. Pač pa je v občanih, ki s svojim delom, z ustvarjanjem nove vrednosti gradijo in oblikujejo osnovno enoto naše družbene skupnosti, komuno.

Zaostrovanje odnosov na relaciji: »mi« v podjetjih in »vi« na občini seveda zaviralno vpliva na razvoj proizvodnih sil. Obenem opozarja tudi na korenine, iz katerih izvira; da namreč proizvajalci le še ne poznajo dovolj našega družbeno političnega in ekonomskega sistema ter ureditve.

-mG

Pokazali so pot za rešitev iz težav

Na občnem zboru občinskega sindikalnega sveta v Koprju so izoblikovali stališča, kako se rešiti iz težav, v katerih je gospodarstvo v komuni. Da težave niso majhne, nam pove že samo nekaj podatkov: lani se je zmanjšal narodni dohodek v primerjavi z letom 1961 kar za 15% (v industriji celo za 20% in trgovini za 25%), gospodarske organizacije so vložile v sklade 714 milijonov dinarjev (leto prej milijardo in 385 milijonov dinarjev), število zaposlenih pa se je povečalo za 825. In ob vsem tem kaže indeks produktivnosti 1962:1961 le 78!

Sindikati v koprski komuni so večkrat opozarjali na težave v gospodarstvu, vendar pa posamezne sindikalne podružnice v kolektivih niso imele dovolj posluha za reševanje problemov.

Sedaj, ko resneje razpravljajo o nastalih težavah, priznavajo, da je krivice za velik del težav iskati v kolektivih samih, ne pa se zaletavati zgolj v razne zvezne in republiške predpise, ki so po mnenju nekaterih povzročili tako stanje.

Bojda bo prav, če zapišemo ugotovitev iz poročila in refe-

rata, da je do tega pripeljala nepravilna kadrovska politika v vseh podjetjih v komuni in dokaj nerazvito delavsko samoupravljanje. K tem trditvam v ilustraciji in informaciji nekaj podatkov:

Občinski sindikalni svet je skupaj z okrajnim svetom izdelal anketno v trinajstih gospodarskih organizacijah in dobil naslednje rezultate: le 33 odstotkov vodilnega, tehničnega in komercialnega kadra ima tako izobrazbo, kot jo zahtevajo pravilniki podjetij. Od vseh zaposlenih v koprski komuni je le 0,9% visokokvalificiranih strokovnjakov. Večina računovodij ima le nižješolsko izobrazbo.

Kljub tako nizkemu številu strokovnjakov pa še ti niso pravilno izkoriščeni in na primer v Tomosu štirje tehniki organizirajo in vodijo proizvodnjo 900 ljudi, medtem ko so strokovne službe številčno premočne, pa kljub temu niso sposobne organizirati moderne in cenejše proizvodnje.

Zaradi občutnega pomanjkanja sposobnih strokovnjakov v knjigovodskih službah v podjetjih nimajo izdelanih dobrih analiz poslovanja. Premike v proizvodnji največkrat le registrirajo in zatorej tudi organi upravljanja ne morejo dobro delati. Nikjer še nimajo urejene vprašanja oblikovanja dohodka v celoti po posameznih ekonomskih enotah. In ob tej ugotovitvi je torej odveč razpravljati, zakaj proces decentralizacije ne gre hitreje.

Če so sindikati ugotovili, da je pomanjkauje kadrov in njihova nepravilna in nepopolna izkotiščenost velik del vzroka sedanjih težav, bodo morali temeljito delati, da bi se spremenil odnos do tega vprašanja. Kljub vsemu še vedno daje koprsko gospodarstvo le 0,48% narodnega dohodka za znanstveno-raziskovalno delo, medtem ko štipendirajo podjetja odločno premalo studentov.

Na občnem zboru so sklenili, da se bo sindikat kar najbolj trudil, da se bo zboljšala ekonomičnost gospodarjenja, da se v mnogih podjetjih spremeni organizacija dela in nagrajevanje, da se bodo zmanjšali proizvodni stroški, da v podjetjih nepreravno iščejo notranje rezerve in zagotove popolno izkoriščanje proizvodnih zmogljivosti.

Vse to bo mogoče doseči le s kvalitetnejšim delom organov samoupravljanja in političnih organizacij in s povečanjem števila strokovnjakov.

VE

nega dela zvezne ustave. In dalje, 1. odstavek 11. člena: »Proizvod družbenega dela, ustvarjen v delovnih organizacijah, se kot osnova družbene reprodukcije in zadovoljevanja družbenih potreb ter osebnih in skupnih potreb delovnih ljudi razporeja v okviru enotnega sistema delitve po enotnih pogojih in merilih, s katerimi se zagotavljajo družbena reprodukcija, delitev po delu in družbeno samoupravljanje.« To so tista konkretna določila v zvezni ustavi, ki zagotavljajo skupaj z materialnim napredkom utrjevanje vseh pogojev za osvoboditev dela.

Naslednja značilnost sedanje ustave ureditve, izhajajoče iz tega, da je delo ena temeljnih kategorij družbeno-ekonomskih odnosov pri nas, je ta, da v principu enako obravnava fizično in umsko delo. Zato je določen enoten pojem za združeno delo, bodisi fizično ali umsko. Delovna organizacija je postala zato enotna oblika združenega dela, v kateri ima vsak njen član v navedeni isti pravnici in dolžnosti, ne glede na to, na katerem delovnem mestu dela, in ne glede na to, ali v njej prevladuje umsko ali fizično delo. To pomeni, da se je naša družba tako materialno kakor politično že tako razvila, da smo začeli postopoma odpravljati tiste razlike med umskim in fizičnim delom, ki so se pojavile v zgodovinskem razvoju človeštva in tudi kot rezultat razrednih nasprotij ter se obdržale prav do današnjega dne. Mi torej v nekem smislu opuščamo stare pozicije proletariata kot razreda in polagoma odpiramo vrata novi, socialistični, brezrazredni družbi. To seveda ni šibkost ali celo nezvestoba interesom proletariata. To je samo dokaz naše moči, našega napredka, dosežene stopnje v ekonomskem razvoju in iz nje izhajajočih družbenih odnosov. Spričo tega je neposredna politična naloga organiziranih družbenih sil, mislim pa, da še posebno sindikatov, da se bore proti vsem tistim stališčim in že nekoliko zastarelim pojmovanjem, na podlagi katerih se v današnjih pogojih že nekoliko umetno postavlja pregraja med umskim in fizičnim delom in želi, recimo, umsko delo precejšnje in ročno delo zapostavljati, ali pa obratno. Zlasti v sindikatih moramo s pravičnim pojasnjevanjem vrednosti in koristi dela, posebno družbeno potrebne dela, premagovati še preostale pregreje med umskim in fizičnim delom. Vse bolj in bolj se mora uveljavljati načelo in kriterij, ki daje materialno in splošno-družbeno priznanje dobremu delu in ki zavrača izmikanje in izigravanje delovnih dolžnosti, ne glede na to, ali gre za umsko ali za ročno delo.

Slednjič še nekaj o moralnih vidikih dela. Vsak zgodovinski sistem v doseganju razvoju človeštva je imel tudi svoje kriterije in merila ne samo za ekonomsko-materialne odnose, ampak tudi za priznanje in veljavo človeške osebnosti in človekovega položaja v družbi. Tako je v fevdalnem sistemu bilo fevdalcem že v zibko položeno vse, to se pravi naslov, »modra kri« in vse drugo, kar jim je dajalo v družbi ugled, priznanje in veljavo. In v tem obdobju se je tudi vsak tlačan že rodil kot nižji in manjvreden človek. Bil je tako rekoč že rojen za to, da bi izpolnjeval ukaze drugih in ostal večni sluga in hlapec. Ko je francoska meščanska revolucija pred skoraj dvesto leti izklopala grob fevdalizmu in naznanila nov družbeni sistem, kapitalizem, si je postavila tudi novega ekonomskega in moralnega boga. Ta bog je bil in je v kapitalizmu še danes — lastnina. Po tem, koliko kdo ima, po tem, s kakšnimi sredstvi razpolaga, se bolj ali manj meri in določa njegov položaj v družbi,

njegov vpliv in njegova veljava. Res je sicer, da je razvoj splošno človeških načel o enakosti, o bratstvu med ljudmi, zlasti pa progresivni in pravični boj delavskega razreda in drugih progresivnih sil znotraj kapitalističnega sistema izbojeval tudi že mnoge druge ekonomske in moralno-politične pridobitve, ki mimo lastnine, mimo kapitala ali celo njemu navkljub dvigajo moralno vrednost človeške osebnosti na čedalje višjo raven. Mnoga od teh načel in izbojevanj splošno človeških in moralnih kriterijev in vrednot je zato socialistična revolucija popolnoma upravičeno sprejela kot svoje z namenom, da jih vsestransko izpopolni. Vendar pa je v kapitalizmu kljub vsemu temu ostalo lastništvo proizvodjalnih sredstev oziroma kapital eden izmed izredno važnih faktorjev za vrednotenje človeške osebnosti.

Mi smo že med revolucijo odpravili vse tiste moralne kategorije, družbene lestvice in avtoritete, ki so temeljile in bile zgrajene na privatni lastnini delovnih sredstev, na privatnem kapitalu in na izkoriščanju človeka po človeku. Uspešno in pravočasno smo se znali izogniti tudi vsem tistim birokratskim deformacijam in stalinistično-birokratskemu kultu osebnosti, ki so kot skrite vodvodne čeri ogrožale novo ladjo, ki je pogumno in originalno zaplula v socialistične vode. Vstrel z vsem tem pa smo gradili in bomo gradili nova moralna načela in kriterije za priznanje in veljavo človeške osebnosti, človekovega ugleda in njegovega položaja. Ti kriteriji in načela so sestavljeni iz naslednjih dveh elementov. Prvič, iz vsega tistega splošno človeškega, naprednega, lepega in kulturnega, do česar se je človek povzpел do danes v svojem razvoju. In drugič, iz vsega tistega, kar v pogojih osvobodjenega dela odkljuje človeka in izpopolnjuje njegovo osebnost. To pa je predvsem njegova ustvarjalnost, to se pravi delo. Ravno tako kakor daje starim revolucionarjem in generacijam, ki je revolucijo pripravila in izvedla, njihovo revolucionarno delo družbeno priznanje, veljavo, moralno podobo in avtoriteto, ravno tako si morajo sedanje in bodoče generacije s svojim ustvarjalnim delom za vsestranski razvoj naše družbe izoblikovati svojo moralno podobo, svojo avtoriteto in svoja etična načela in kriterije. Malomarno izpolnjevanje delovnih dolžnosti, izigravanje delovnih obveznosti, želja in ambicija po vzponu in družbeni veljavi brez znanja in delovne sposobnosti, vse to in podobni taki pojavi, ki še niso popolnoma izginili iz naših vrst, niso samo ekonomsko negativni, niso samo v nasprotju z našim sistemom družbenega samoupravljanja in neposredne demokracije, niso samo v nasprotju z osnovnimi načeli socialističnih družbenih odnosov, ampak so tudi moralna deformacija človeka. Vse to posameznika, posamezno osebnost tudi v našem sistemu notranje razjeda in degradira. In obratno, pravilno pojmovanje delovnih dolžnosti, želja po vzponu in ambicija po uspehih, ki sta tesno povezani z znanjem in delovno sposobnostjo vsakega posameznika, in čim boljše izpolnjevanje delovnih dolžnosti, to ni samo ekonomsko in splošno družbeno koristno in napredno, ampak daje delovnemu človeku in človeški osebnosti tudi notranjo moralno trdnost, notranje moralno zadoščenje. Vse to skupaj daje njegovemu življenju, delovanju in pehanju pravi smoter in smisel in postaja tako tudi sestavni del njegovega osebnega zadovoljstva in sreče.

(Poglavje »Delo« iz knjige tov. Staneta Kavčiča: »Osnovne značilnosti nove ustave ureditve«, ki bo izšla v kratkem v Cankarjevi založbi.)

»Pozabili« so na žene

Po občnem zboru sindikalne organizacije v trziški Bombažni predilnici in tkalnici lahko zapišemo nekaj kritičnih pripomb.

Dokaj obširno poročilo (skoraj 30 strani) je zajemalo tako rekoč vse. Prenatrpano je bilo z različnimi podatki, ki so jih sindikalnemu odboru posredovale razne službe podjetja. Nakazana je bila vrsta problemov, ki tiče tekstilno industrijo, niso pa temeljito obdelali niti enega »notranjega« problema.

Stari odbor ni poskušal delegatov na občnem zboru usmeriti k obravnavanju in rešitvi niti enega problema in je bila zaradi tega tudi razprava zelo kratka. Posebno pripombo pa lahko damo na sestavo kandidatne liste, ki jo je stari odbor predložil delegatom. Listo so sicer sestavili na osnovi predlogov odborov v ekonomskih enotah, vendar to ne opravičuje zgrešene politike.

V Bombažni predilnici in tkalnici je namreč zaposlenih 65% odstotkov žensk. Na kandidatni listi za nov tovarniški odbor, ki je imela 19 zaporednih števil, pa se je pojavilo le pet ženskih imen!

To kaže, da v kolektivu še vedno ne vrednotijo pravilno družbeno-političnega dela žena! Sicer mnogokrat ugotavljajo,

da zaposlene žene, predvsem žene-matere, nimajo časa za delo v političnih organizacijah, vendar to popolnoma ne drži. Z večjim številom žena v tovarniškem odboru sindikata bi prav gotovo dosegli tudi to, da bi večkrat razpravljali o problemih žena, kako jih razbremeniti in jim s tem tudi omogočiti delo v družbeno-političnih organizacijah in samoupravnih organih.

VE

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo Izdaja CŽP Ljudska pravica v Ljubljani Lisi je ustanovljen 30. novembra 1942. Uredjuje uredniški odbor Glavni in odgovorni urednik

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Koflarjeva ul. 3 poštni predal 313-VI, telefon uredništva 33-722 in 35-672 uprave 33-722 in 37-501 Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 900-11/1-365 — Posamezne številke stane 30 din. — Naročnina let: četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din. — Rokopisov ne vračamo — Poština plačana v gotovini — Tisk in kletaji CŽP »Ljudska pravica« Ljubljana

Videti je, da gledališke predstave v Koprščini in na Goriškem v prihodnji sezoni ne bodo naključje. In prav je tako, kakaj koprski okraj, ki edini od vseh štirih slovenskih okrajev nima svojega poklicnega gledališča, mora nekako vendarle pokriti to vrzel. Hvalevredno je tudi, da se je tega domislil okrajni svet Svobod in prosvetnih društev v Kopru pravočasno že zdaj spomladi, in zato lahko z optimizmom spremljamo njegovo managersko akcijo.

MANAGERSKA AKCIJA

Pravkar je razposlal vsem večjim kolektivom v premislek predlog, naj se abonirajo za določeno število gledaliških gostovanj, ali odkupijo del vstopnic za posamezne predstave. Razlika med izkupičkom vstopnice in realno ceno naj bi seveda poravnal sam kolektiv s svojimi sredstvi iz sklada za prosto razpolaganje. Okrajni svet Svobod pa zagotavlja, da bo sklenil kot posrednik pogodbe z Mestnim gledališčem ljubljanskim, Tržaškim gledališčem, morbiti z Dramo SNG v Ljubljani in z amaterskim gledališčem iz Nove Gorice, in da bo sploh prevzel celotno organizacijo. Tako bi prišli v vsakem občinskem središču, pa tudi v manjših krajih, kolikor imajo primerno dvorano in dovolj publike, po ena do dve predstavi mesečno. Seveda bi se kolektivi mnogo lažje odločali, če bi tudi že vedeli, katere so tiste predstave, ki bi jih lahko videli!

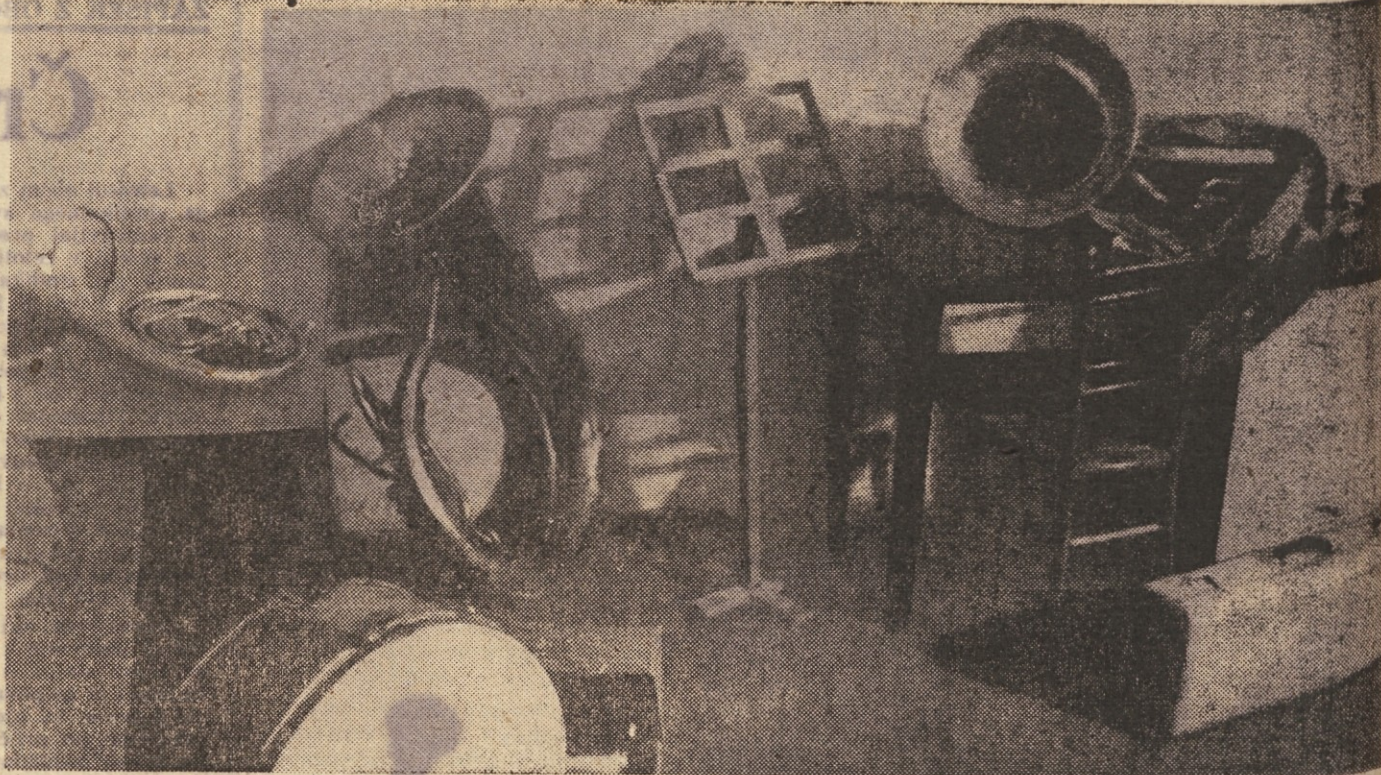
Ce bodo kolektivi kljub temu za to akcijo in bo OLO Koper tudi v bodoče dajal sredstva za gostovanja poklicnih kulturnih ustanov, bo Okrajni svet Svobod uporabil ta sredstva predvsem za odkup vsebinsko primernih predstav za šolsko mladino.

Kolektivi razmišljajo, Okrajni svet Svobod — čaka.

Če bi sklepali o splošni kulturni izobrazbi Slovencev in sploh vseh Jugoslovanov po številu izdanih knjig v enem letu, po številu radijskih in televizijskih oddaj in kinematografskih predstav, raznovrstnih razstav in kar je podobnega s področja kulturne ustvarjalnosti in poustvarjalnosti, bi lahko bili malodane zadovoljni. Vemo pa, da so bolj zgovorne tiste številke, ki nam povedo število naročnikov, sprejemnikov, publike, predvsem pa dejstvo, pri katerem odpove celo statistika, namreč, kolikšno in kakšno je pri naših ljudeh razumevanje kulture in potreba po njej. Čeprav se trudimo že vsa povojna leta, da bi približali ljudi kulturi in ne kulturo ljudem, je prav v zadnjem času ta težnja dosegla izredne dimenzije.

Ko bi lahko naredili temeljito, nekeje idealno analizo vsega našega življenja, vseh želja, misli, dela, načrtov, bi bilo nemalo presenečenj. In prav vsi ti utripi so tistega odločilnega pomena, ki jih naša kulturna politika premočno pozna in upošteva in je zato mnogokdaj neuspešna, nedosledna in zastarela.

Koliko pišemo o vseh mogočih kulturnih ustanovah, njihovem delu, uspehu in neuspehu, kako malo o ljudeh in njihovih reakcijah! Koliko pišemo o kulturnih društvih in kulturnih organizacijah! Hvalimo jih, grajam in jim včasih prizanašamo. Vzrok za to je de-

Tihožitje

Foto: M. SPAROVEN

»En sam strel še ne naredi vojne, lahko pa je signal...«

loma opravičljiv in razumljiv, ker se prav te trudijo vključiti v svoj krog čim večje število ljudi. Vzemimo na primer delavsko-prosvetna društva Svobod, ki so v povojnih letih naredila zanimivo preobrazbo. Od zgolj amatersko-kreativne dejavnosti so prešla v široko akcijo raznovrstne estetske vzgoje, s katero naj bi ustvarila most med amatersko in profesionalno kulturo, zastavila so si torej nad vsemi zahtevami program pridobivanja publike in njenega estetsko-nazornega oblikovanja. Ne vem, kje bi bila danes na pr. filmska vzgoja, če bi ne bilo Svobod, pa naj je ta vzgoja

še tako v povojih. Malo, ali sploh ne, je bilo v naši zgodovini tako uspešnih društev, kot so Svobode. Prav zato pa lahko ob robu zapišemo pomisleke, če jih včasih rode v nas.

Skušajmo se spomniti, da so pred leti pričeli ustanavljati v Srbiji in v Hrvatski tako imenovana društva za glasbeno vzgojo mladine. »Glasbena mladina«, kakor ji pravijo, je članica mednarodne organizacije »Jeunesse musicale«. V Sloveniji smo ustanavljanje teh društev odklonili, menili smo, naše Svobode in naše zelo razvite glasbene šole z bogato tradicijo in že vpeljanim

delom bodo lahko opravile svoje tudi na področju glasbe. S časom so se društva za glasbeno oblikovanje mladega rodu na jugu uspešno uveljavila, naše Svobode pa razen nekaterih izjem v posameznih krajih niso prišle kdove kako daleč. No, nekaj je bilo vendarle storenega. Znaša so prizadevanja n. pr. v Mariboru pa Domžalah, kjer so prav po zaslugi novih koncepcij Svobod razvili širšo glasbeno-vzgojno dejavnost.

Pravkar pa se je v Kopru registriralo samostojno »Društvo prijateljev glasbe«, katerega prva zamisel ne prihaja organizirano z nobene šole in tudi Svobode ne, čeprav obe domujeta v mestu. Morda se nam ob tem primeru ponovno in upravičeno vsiljuje misel, da Svobode vselej ne čutijo dovolj utripa časa in njegovih zahtev in so v nevarnosti, da jih bo ta čas prerasel. Res, en sam strel še ne naredi vojne, toda še tako rahel signal nam je lahko vendarle v opozorilo.

Zanimivo je, kako govore v Kopru o ozadju nastanka svojega novega Društva. Posegajo nazaj v zgodovino, v leto ukinitve svojega rednega gledališča in trde, da se je tedaj nenadoma pokazalo v mestu silno kulturno zatišje, ki je trajalo vse do nedavna. Baje ga niso mogle poživiti niti »Primorske prireditve«, ki so teoretično pomenile, da si domačini »nagrabijo« v nekaj tednih kulture za vse ostale mesece v letu, niti druga gostovanja. Zakaj tam, pravijo, kjer žive možnosti za lastno kulturno tvornost in za vsestransko aktivnost, je treba živeti predvsem od lastnega dela in lastnih idej.

Koper baje nima ne stalne gledališke ne glasbene publike, ljudje so na-

videz brez interesov, mladina prikrajšana. In manjka moralna zaslonba, ki bi razgibala kulturno življenje. Prav zato je nekaj glasbenih entuziastov, če lahko tako rečemo, pričelo razmišljati o društvu, ki bi se zavzelo za glasbeno dejavnost in vzgojo. Zanimivo je, da je današnji predsednik društva tudi član okrajnega Sveta Svobod in da je koprski Svoboda sicer že poskušala, kot pripovedujejo, uvesti predavanja o glasbi in sploh spraviti reč z mrtve točke, pa se ji nikakor ni posrečilo. Ti maloštevilni glasbeniki pa so brez velike reklame in le s poudarkom na ljubezni do glasbe in vseh možnih oblik glasbenega izživljanja v borih treh mesecih uspeli ustanoviti društvo s prenesljivo pisanim in mnogoštevilnim članstvom. Danes ima Društvo po približnih ocenah 150 članov iz vrst delavcev, obrtnikov in inteligence in kakih 270 z mladino vred.

V svojem kratkotrajnem obstoju je Društvo prijateljev glasbe priredilo že štiri koncerte (violinista Igor Ozim in Dejan Bravničar, bratje Lorenz, instrumentalno-vokalni kvartet Boris Čampa, Igor Karlin, Mitja Gregorčič, Marijan Lipovšek), vendar je prirejanje koncertov samo ena izmed njegovih dejavnosti, neka osnova, s pomočjo katere bo možno priti na diskusije, predavanja in podobno.

Nikakor pa ni mišljeno, da bo poslej organizacija vseh koncertov v Kopru samo v rokah Društva prijateljev glasbe. Še zdaleč ne. Društvo bo včasih morda samo pobudnik, sodelavec, vselej pa tako, da bodo njegovi člani z društvenim izkaznicco imeli popust pri nabavi vstopnic.

Zaenkrat deluje društvo v območju mesta Koper, v prihodnji sezoni pa namerava razširiti svojo dejavnost še v ostale kraje okraja. V njegovem statutu je tudi zapisano, da se lahko pridruži kakršnekoli drugemu društvu ali organizaciji, ali pa te pristopijo k njemu. Na vsak način bo Društvo prijateljev glasbe v Kopru tako dolgo samostojno, dokler ne bo povsem utrdilo svojih vsebinskih in organizacijskih oblik.

ALA PEČE

OCENE KRITIKE INFORMACIJE

Film zagrebškega podjetja »Jadrani film« — Zgodnja jesen je že v času snemanja in prvih propagandnih vestih vzbujal pozornost in nestrpnost pričakovanja marsikaterega ljubitelja filmske umetnosti. Pozornost je bila osredotočena predvsem v njegovo vsebino, kajti scenaristka Irma Flis je v svojem prvencu posegla v aktualne in hkrati žgoče probleme sodobne družine, ločene žene in doraščajočega otroka. Skratka v probleme, ki jih take ali drugačne srečujemo na slehernem koraku, o katerih razmišljamo in razpravljamo, jim skušamo najti vzroke in opravičilo, ki pa so vsi po vrsti boleče človeško in družbeno zlo.

Scenaristka je načela problem razpadajoče družine, ločene žene in njenega mesta v družbi in čustvih drugega moškega in hkrati problem otroka, ki si želi predvsem mirne družinske slege in ljubezni staršev, nikakor pa ne more sprejeti v to okolje tujega človeka. Problem je načela brez

osladnih sentimentalnih dodatkov, ki smo jih vajeni zlasti v tovrstnih tujih filmih. Spregovorila je odločno in odkrito, brez oplešavanja in bi s to odkritostjo verjetno tudi uspela, če se ne bi vmešal režiser, ki je delo po svoje prikrojil in

ga s tem precej okrnil. Družbeno kritično jedro filma je v realizaciji režiserja Toma Janiča precej izgubilo ter se spremenilo v melodramo, brez prave psihološke utemeljenosti in življenjske pretresljivosti. Režiser je zgrešil cilj: ni iskal in poglobljal notranjega psihološkega dogajanja v ljudeh ter v tej smeri stopnjeval tudi nastopajoče konflikte, temveč je dogajanje popestril s cenenimi in včasih nelogičnimi efekti in ga s tem psihološko razvrednotil.

Resnično nam je žal in to zaradi tehtne vsebine in še bolj zaradi dobro izbrane igralske ekipe. Mira Sardočeva je namreč kot junakinja filma, ločenka Eva, prevzela nase največje breme in ga vseskozi uspešno izpeljala. Ljubko in prikupno podoba male Tanje je podala tudi Sonja Turk, medtem ko je bil Miha Baloh kot zdravnik Saša predvsem človek, poln življenjske sile in hotenj, vendar brez pravega čustvovanja in človeškega razumevanja.

I. B.

OKRNJENA PSIHOLOGIJA

JUGOSLOVANSKI FILM ZGODNJA JESEN

Repertoarni spodrsrlaj

KONCERT ORKESTRA SLOVENSKE FILHARMONIJE

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Prodajamo male loške kruhke!

Škofjeloško kulturno življenje se vse bolj povezuje s turizmom

Utrpalo mi je srce, ko sem za mestnim zidom lezel navzgor ter prilezel pred temni grajski vhod, ki mi je kot črna žrela zrl nasproti. Z grozo sem se splazil na prostrano dvorišče, kjer je ječar Mihol, sedeč na stoliču, vlekel dreto... Nato me je vlekel k stopnicam, katere so vodile tik stolpa globoko pod zemljo. Tam je odprl železna vrata, pa sva dospela v klet, kamor ne posije sonce podnevi, ne svezde ponoči... Od obokov je kapljalo in vlekla je hladna sapa, da si nisem vedel od kod.

DANES je v gradu muzej. Pod gradom pa leži stara Škofja Loka, taka, kot je bila v času, o katerem piše Visočka kronika. Ali skoro taka. Nekateri si jo prizadevajo ohraniti nedotaknjeno, živ muzej naj bi bila, ki bi bil namenjen znancom in ki naj bi pričal o življenju prednikov. Novo pa se vendarle zajeda v urbanistični načrti pričajo o tem. Premembe, predelave in nova poslopja na robu starega mesta, ki s sodobnimi predelji segajo v starino. Loški muzej hrani mnoge znamenitosti. Namenjene so obiskovalcem, šolarjem in turistom. Ravnatelj tovariš Pavlovec pravi, da si vsako leto ogleda muzejske prostore okoli 10.000 otrok in 500 odraslih. Je pač tako, da stari predmeti niso predstavljajo preteklost, ki je tako zanimiva, nekateri Tavčarjevih delih. Pa kaj bi, ko pa je Loški muzej prav tak kot drugod: nekoliko hladan, odmaknjen, premalo domač in zaprašen učben. Vsaj tak je še zdaj.

»Cedalje bolj ugotavljamo, da se vsi ne moremo iti znanosti, da bi vsi pročevali le stare piske, kot temu nekateri pravijo,« je dejal tovariš Pavlovec. »Zdaj razmišljamo o tem, kako bi muzej obiskovalcem še bolj približali. Veste, v turizmu bi ga radi vključili in če govorim v jeziku gospodarstvenikov, boljše prodajali.«

Je pa res, da si Škofjeloščani od turizma dosti obetajo in tovariš Pavlovec ima prav tu velike načrte. Ze danes ni samo kustos. Ko sem ga obiskal, je imel na mizi pismo beograjskih študentov: »Radi bi si ogledali muzej, prosijo pa tudi za gostinske usluge.«

Tovariš Pavlovec bo pripravil oboje. Za zdaj gre res še po starem, nič drugega kot obiskovalce muzeja je treba napotiti v edino loško gostišče — v Krono — in tam se dobi menu... Pa kaj bi? Trenutno je že tako, kar se gostinskih uslug tiče, da Škofja Loka ne prednjači kaj prida. Sodelovanje med muzejem in

Turističnim društvom pa je kar uspešno, vsaj zadnje čase. Zal je šele na začetku in zato od letošnje sezone še ne morejo dosti pričakovati. Sicer se je pa grad turizmu in gostinstvu že prej poudarjal. V enem delu naj bi katero od gostinskih podjetij uredilo svoje lokale. Pa ni bilo interesov. Sedaj ima muzej tam majhen bife, če mu lahko tako rečemo. Pri okencu si lahko kupite deserte, pijače, knjižico o Škofji Loki, o Selški in Poljanski dolini, pa male loške kruhke, ki so posebnost tega kraja. Pravijo, da skoro nihče ne odhaja brez njih. Seveda pa so tu načrti. Radi bi zgradili večji bife, kjer bi gost lahko ob odhodu vseh muzejskih prostorov sedel in se okrepčal. So pa to načrti. Tovariš Pavlovec trdi, da vsak od desetih tisočev šolarjev, ki si ogleda muzej, puti v Škofji Loki povprečno 350 dinarjev. To pa so le šolarji. Dohodki od odraslih obiskovalcev so neprimerno večji in bodo naraščali, kakor bo naraščalo njih število in kolikor bolj bodo ugodne usluge, ki jim jih bodo nudili. To je lep obet za razvoj turizma, tako za Loko kot za obe dolini, Selško in Poljansko, ki se kakor dva rokava iztegujeta proti zahodu.

No, pa v muzeju ne bodo ostali samo pri tem. Življenje v preteklosti ni bilo zanimivo samo na gradovih. V Škuperjevi hiši, ki je tudi spremenjena v mu-

zej na prostem, naj bi obiskovalci videli, kako in v kakšnem okolju so živel naši kmetje. Tudi ta hiša naj bi po zamisli Turističnega društva in muzeja ne bila zgolj muzejski objekt, ampak naj bi v bodoče služila tudi turizmu. Kakor imajo v načrtu, bodo v njej goste postregli. Za začetek bi bila to samo mrzla »kmečka južina«, s katero bi stregli ob nedeljah, na posebno željo pa tudi med tednom. Danes, ko v naših gostiščih dobite vse klasične zrezke, od dunajskega do praškega, samo posebnosti domačega jedilnika ne, je to razveseljiva novost.

»Z južino bomo postregli na lesenih krožnikih s škofjeloškim grbom in s prtičji, ki bodo prav tako imeli vtisnjen grb,« pravi tovariš Pavlovec. »Take krožnike in prtiče si bodo gostje lahko za spomin tudi kupili.«

ZELJA, da bi kulturno življenje povežemo s turizmom, je v Škofji Loki živa in našla je širok odmev. Tovariš Peter Finžgar, predsednik Svobode in upravnika Delavske univerze v Loki, je pripovedoval o kulturnem programu, ki ga pripravljajo za 40. obletnico Tavčarjeve smrti. Osrednja prireditve naj bi bila predstava »Visočke kronike«, ki jo bodo predvidoma igrali na dvorišču loškega gradu. Res pa je, da so v teh načrtih precej velikopotezni, kajti igrali naj bi predvsem domači amaterji. To pa ni šala. Potrebovali bi preko 150 stativov in igralcev, za nekaj glavnih vlog pa se menijo tudi z igralci ljubljanske Drame (Sever, Zakrajškova). Sceno je obljubil izdelati ing. arhitekt Viktor Molka, ki sodi, da je grad z vsem okoljem zelo primerno prizorišče.

»Prireditve je organizacijsko široko zasnovana,« pravi tovariš Finžgar. »Tako smo v domeni s Transturizmom za avtobusne prevoze gostov, posvetovali se bomo s slovenskimi književniki, ki naj bi po svoje prispevali za 40-letnico Tavčarjeve smrti. Pa tudi propagando bomo razvili in skušali dati celotni prireditvi domačo podobo: organizatorji in prodajalci naj bi bili v domačih narodnih nošah, obiskovalcem pa bi nudili tudi spominke, predvsem loške kruhke in podobno. Je pretirano misliti, da bi samo z vstopnino dobili preko milijon in pol dinarjev? Po mojem mnenju ne.«

Radi bi — to je skrita želja ne samo tovariša Finžgarja — da bi bila prireditve uvod v nekakšne poznejše Loške igre, ki naj bi se odvijale v turistični sezoni, tako v avgustu ali septembru.

Opazovalcu, ki pozna življenje in možnosti naših amaterskih gledališč, se zdi zamisel uprizoritve »Visočke kronike« na gradu in poznejših Loških iger, hudo drzna ideja. Treba pa se je le približe seznaniti z delom gledališke družine v Škofji Loki, pa se kaj kmalu otresemo nezaupanja. Gospodar društva tovariš Franc Kovač, ki je po poklicu mizar, ob večerih pa navdušen igralec, režiser, klubski delavec, torej človek, ki je zrasel s svojo družino in je ponosen na uspehe, ki jih dosegajo, me je o tem prepričal:

»Kaj bi spraševali,« pravi, »pridite na vaje za »Visočko kroniko« in ogledajte si naše delo. No, prav včeraj smo igrali na okrajni dramski reviji v Kamniku. Z »Matičkom«, veste. Režiral ga je Zdenko Furlan. Precej bolje smo ga napravili kot doma. Nemara zavoljo odra, ki nudi večje možnosti kot naš, zavoljo stolov, ki ne škripljejo pod gledalci... No, dosti težav imamo, pa kljub vsemu vadiamo skoro vsak večer. Pa kaj bi govorili, pridite in pogledajte!«

strokovnega kolegija in vseh sekcij opernih delavcev, ponovno oživlja predlog po uprizoritvi operet z dokaj neprincipialnimi argumenti. O tem problemu je bila najbolj vehementna diskusija. Ponovno smo slišali številne argumentirane predloge za in proti. Vemo, da so težnje močne in da je bila pred vojno opereta v Mariboru, kot pravijo, na zelo visoki ravni. A kljub temu, opereto so drugod po svetu že zdavnaj pokopali. Ali je možno poklicati nazaj milje propadajočega meščanstva, ki brani pozicije svojega propada? Vemo tudi, da je muzika nekaj vredna le v treh, morda štirih operetah. In končno, opereta je draga, ali se res lahko obrestuje denar za njeno postavitev? In ali bodo res z opereto pritegnili novo publiko v hram kulture? Pred leti so v Domu JLA poskušali z opereto, kot pripovedujejo, a vendarle ni bilo tolikšnega pritiska publike (!), da bi se obdržala.

Za in proti in zopet za in proti! Upoštevati razloge, že navedene, težnje po lažjih delih, na primer komičnih operah (»Ero z onega sveta« je bil odlično obiskan) — ali, povejmo direktno — iti na kompromis, o katerem pa razpravljajo tako, da ja nihče te besede ne uporablja, kompromis, od katerega nihče ne bo imel kaj dosti. Tu bo moralo Mariborsko gledališče verjetno enkrat bolj principialno zavzeti svoje stališče.

Razgovor ni bil dolgočasen. Morda je zdaj dobil že drugo dejanje. Toda zdi se, da ni pripeljal tja, kamor naj bi. Odprl je in pustil odprta nekatera bistvena vprašanja, ki so sočasno gotovo bistvena vprašanja kulturne politike Maribora in na katera bodo tisti, ki usmerjajo to kulturno politiko, morali dati jasnejši odgovor. Tudi zaradi nekaterih teženj, ki izhajajo iz delovnih kolektivov, katerih člani obiskujejo gledališke predstave, tudi zaradi njih ne bi smeli še sami pospeševati te težnje, kadar — milo rečeno — nekater njih res lahko obsodimo kot proletkultovske.

SONJA GAŠPERSIČ

Lahko bi rekli — loška razglednica. Pa je samo vsakdanji prizor iz starega dela Loke

V OBEH DOLINAH, Poljanski in Selški, ki bosta tudi po svoje prispevali k obletnici pisateljstva smrti, pa so prosvetni delavci, ki naj bi vso stvar izpeljali, malo bolj črnogledi. V Poljanah so celo že pričeli s »Cvetjem v jeseni«, ki naj bi ga kar v domačem narečju postavili na oder, a je ob težavah navdušenje upadlo. Vsaj za zdaj. Pravijo, da je premalo sodelavcev, pa tudi materialni pogoji so skromni. Pa kljub temu upajo, da bodo trenutno krizo prebrodili.

Skoda. Kajti dolini vabita, ozka Selška, ki je z mračnimi grapami in strmimi hribi značilen primer alpske doline, in njeno nasprotje, Poljanska, ki je široko odprta in sončna. Tu je živel in ustvarjal Tavčar. Tu so se rodili in sem se vračajo slikarji, vračal se je Grohar, pa Šubici, družina slikarjev, ki svojega kroga še ni zaključila. Najmlajši Ive živi v Ljubljani, a ga Poljanska dolina še vedno vabi v svoje okolje. Podobno je z Doro Plestenjak, ki prav te dni razstavlja v Loški knjižnici. Vse polno je motivov iz Škofje Loke. V vseh letnih dobah, iz vseh zornih kotov, zdi se mi, kot da bi hotela ohraniti staro Loko tako, kot je. Saj res, kaj vodi in vleče vse te slikarje, da si iščejo motivov v svojem rojstnem kraju? Mir, ki leži med loškimi hribovjem...? Pa odgovora ne zvemo. Z njim se mučijo umetnostni zgodovinarji, pa ga tudi oni ne vedo. Poleg vseh teh priznanih slikarjev pa v teh dolinah živi veliko nainvnih slikarjev, ki si po končanem delu na polju, v tovarni, postavijo stojalo in slikajo... Vzamejo nožič in režejo, dolbejo figure, vzamejo dleto in klešejo. Kar tako, sami od sebe. V Zireh obstaja močna skupina teh nainvnih slikarjev, Janez Sedej, Janez Peternej, Jože Peternej in še brez števila drugih, ki so začutili nujno in zdaj rišejo. Kar tako, sami od sebe, pa tudi razstavlajo že. In v škofjeloškem gradu bodo zopet čez nekaj tednov odprli samostojno razstavo nainvnih slikarjev iz Poljanske doline.

OB SOTOČJU obeh dolin pa stoji Škofja Loka, nič manj mikavna, nič manj zanimiva in nič manj častljiva v svoji starosti... Skoraj tako je, kot pred sto leti. S svojimi posebnostmi bi lahko privabila dosti turistov. Pa kaj bi, ko do zdaj razen svoje zunanje podobe, muzeja, nekaj sonca, ni znala nuditi ničesar. »Turizem, ki doslej ni mogel zaživeti,« pravi vodja turističnega biroja tovariš Drago Luštica, »pričakuje rešitve v sodelovanju s kulturnimi institucijami. Stara Loka naj bi nudila obiskovalcem to, kar od nje pričakujejo.«

V to staro pa se vračša tudi novo. Včasih nasilno in neorgansko. O tem govore urbanistični načrti, ki jih je kar troje, a se med seboj le malo razlikujejo. To kaže tudi maketa novega mesta, ki jo pripravljajo za razstavo. Ločani naj bi potle na javni tribuni razpravljali o pripravljajlnih urbanističnih načrtih, jih potrdili, spremenili ali odklonili. Pa bodo mnenja meščanov na teh razpravah res dobila veljavnost, ki jim gre? Načrti so terjali precejšnjo denarna sredstva in je vprašanje, koliko bodo tisti, ki so jih naročili, pristali na risanje novih. Škofja Loka je živa podoba naše preteklosti, kakršnih drugod v Sloveniji skorajda ni več. Stari Ločani se tega zavedajo in je ne puste kar tako spremeniti. Zato so vesti o spremembah, ki jih obeta urbanistični načrt, dvignile precej razburjenja, še preden so prišle na javno tribuno. Pa mladina? Bo ta znala očuvati izročilo ali pa bo čez nekaj desetletij spoznati staro Škofjo Loko le še iz podob in iz pripovedov Ivan Izidorja Kalana, kakor nam ga je Ivan Tavčar zapisal v »Visočki kroniki«.

JANEZ GOVC

Eden izmed idejnih projektov za ureditev severnega dela Škofje Loke. Do uresničitve naj bi prišlo v desetih letih. Tako so mi pripovedovali tovariši: Peter Finžgar, Franc Kovač in Drago Luštica

različnih teženj, ki »pritiskajo« na repertoarno politiko gledališča samega. Gledališki svet, kot smo lahko slišali, namatra, da si mora gledališče predvsem osredotočiti krog svojih obiskovalcev. Kaj? Tudi z gostovanji in s tem, da vključijo v repertoar lahkotnejša dela, ker seveda, da to terja od njih postopnost prizrevali denarna sredstva za to najdražjo predstavo, ki predstavlja sodobno moderno dramatik. In končno, Holda drama »In jutri ves svet«, to naj bi bila celo krstna predstava tega drznega dramskega teksta, katerega krstna

predlog za »Dubrovačke vragolije« ali »Dundo Maroje«. Shakespeare — toda kateri, kaj? Cehova »Striček Vanja« bo trd oreh za gledališki kolektiv. Shawov »Hudičev učence« bo zanimiv za raznovrstno publiko. »Glinasti vozček« Bruckner-Sudraka, o njem govore že nekaj sezon. Letos naj bi resnično rezervirali denarna sredstva za to najdražjo predstavo, ki predstavlja sodobno moderno dramatik. In končno, Holda drama »In jutri ves svet«, to naj bi bila celo krstna predstava tega drznega dramskega teksta, katerega krstna

ni samo lahkotnost, ni niti samo to, kar je v preteklosti preizkušeno in je ostalo v dramski zakladnici. Popularnost je gotovo lahko tudi aktualnost, izpovednost gledališča. Zdi se, da so umetniški kriteriji koncepta dramskega repertoarja res premalo trdni. In publika? Nedvomno bi tudi ta dva momenta gledališkega repertoarja pritegnila dovolj nove publike.

Za mladino so predvideli eno predstavo, Golje »Sneguljčico« ali »Princesko«. Prisotni so dodali, naj bi dali v repertoar dve mladinski predstavi, eno

Mariborski gledališki obeti v luči javne razprave o repertoarju za sezono 1963/64

uprizoritve v Berlinu je bila prepovedana, saj odkriva temne strani Hitlerjevega poglavja v zgodovini človeštva. Prisotni so sodili, da predlog repertoarja ne vključuje novjših del, da ni tekstov, ki bi odpirali neke sodobne probleme. Repertoar je premalo izraz novega časa, preveč je zaprašen. Druga gledališča tudi posvečajo več skrbi domačim avtorjem, z razpisi, s stalnimi stiki, saj je gledališče organizem, ki mora soustvarjati, dajati avtorju pobude. Tudi jugoslovanskih novjših tekstov bi lahko bilo več. Skratka, repertoar takšen kot je, prvič, za stalnejšo publiko ne bo zanimiv. Tudi to je lahko riskantno! Zakaj ne bi zanje poskrbelo komorno gledališče, so spraševali nekateri? Izkušnje so slabe. V preteklosti je bilo na treh do štirih predstavah uprizorjenega dela na komornem odru v povprečju komaj 75 obiskovalcev. A predstava stane cca 400.000 dinarjev!

In druga tehtna ugotovitev, zelo tehtna. Verjetno bo res, kot so poudarjali nekateri, da gledališka popularnost

za otroke, drugo bolj realistično odrsko delo, za mladoletnike. Poiskali naj bi neko delo, ki odpira kak problem mladih ljudi. »Boško Buha« je za to zvrst postavil na odrske deske že marsikaj lepega. Pa tudi sicer nekatero njegovo izkušnje kaže posnemati. Odpraviti bi morali predvsem gledališki institucionalizem, zapiranje v klasični okvir dejavnosti. »Sustreti u četvrtak« v Beogradu so pritegnili v gledališče okoli 40 tisoč otrok. Matineje, ki z umetniškimi sredstvi vodijo otroke v svet gledališča, to je odličen predlog. Tudi Kranjčani imajo lepe izkušnje s svojimi urami pravlje.

Pa tudi sicer bi morali pretrgati okvir institucionalizma, osebni stiki gledališnikov na primer v razgovorih z gledalci ob zaključenih predstavah za kolektive, so lahko del te težnje.

Izhodišča pri sestavi predloga opernega repertoarja so bila podobna kot pri dramskem. Čeprav je ta predlog bil obravnavan oziroma je nastal iz predlogov tako upravnega odbora Opere,

Na dnevnem redu: statuti

• MTT MARIBOR:

Izdelava statuta dobro napreduje

V mariborski tekstilni tovarni ugotavljajo, da dobro napreduje izdelava statuta. Težišče dela je seveda prisojeno komisiji, ki jo je v ta namen izvolil delavski svet. Toda komisija je k temu pomembnemu delu povabila še vrsto drugih. Tako je zahtevala na primer od sektorjev in služb podatke in odgovore glede posameznih zadev. Računsko gospodarski in ekonomski planski sektor naj ji na primer posreduje snov o sredstvih in skladih, dalje mnenja in predloge o planiranju, investiranju, delitvi čistega dohodka in materialno finančnega poslovanja. Ekonomske enote naj bi posredovale komisiji mnenja in predloge o njihovih dosedanjih in bodočih pristojnostih in podobno. Skratka, ob takšnem vsestranskem razmišljanju, zbiranju podatkov, izmenjavi mnenj, si v MTT obetajo, da bodo izdelali dober statut.

• GORNJA RADGONA:

V posameznih delovnih organizacijah že razpravljajo o težah

Iz poročila občinskega sindikalnega sveta Gornja Radgona je mogoče razbrati, da na tem področju v delovnih organizacijah pospešeno pripravljajo osnutke statotov. Delovnim organizacijam, predosem manjšim, pa je v oporo tudi pomoč občinskega sindikalnega sveta. Sredi aprila je občinski sindikalni svet priredil seminar s predsedniki in tajniki sindikalnih organizacij. Udeleženci so razpravljali, kako naj poteka izdelava statuta, predosem pa so razpravljali o nalogah sindikalnih organizacij pri tem. Sindikalni svet pa bo priredil še poseben seminar za člane komisij iz delovnih organizacij.

Na kmetijskem gospodarstvu Gornja Radgona že razpravljajo člani ekonomskih enot o težah za statut. Po zaključeni razpravi bodo izdelali osnutek statuta. O težah prav tako razpravljajo na kmetijskem gospodarstvu Kapela. V tamkajšnji Opekarni pa bodo teze v teh dneh v razpravi.

• LJUTOMER:

Samo komisije so premalo

Na letošnji letni konferenci občinskega sindikalnega sveta Ljutomer so udeleženci razpravljali med drugim tudi, kako poteka izdelava statotov delovnih organizacij. V delovnih organizacijah so sicer že imenovali komisije za izdelavo osnutkov statotov, nekatere od teh so se tudi že sestale, vendar vidnejših uspehov za sedaj še ni. Občinski zbor je priporočil sindikalnim organizacijam, naj kar najbolj sodelujejo pri izdelavi statotov.

• RUĐNIK HRASTNIK-TRBOVLJE:

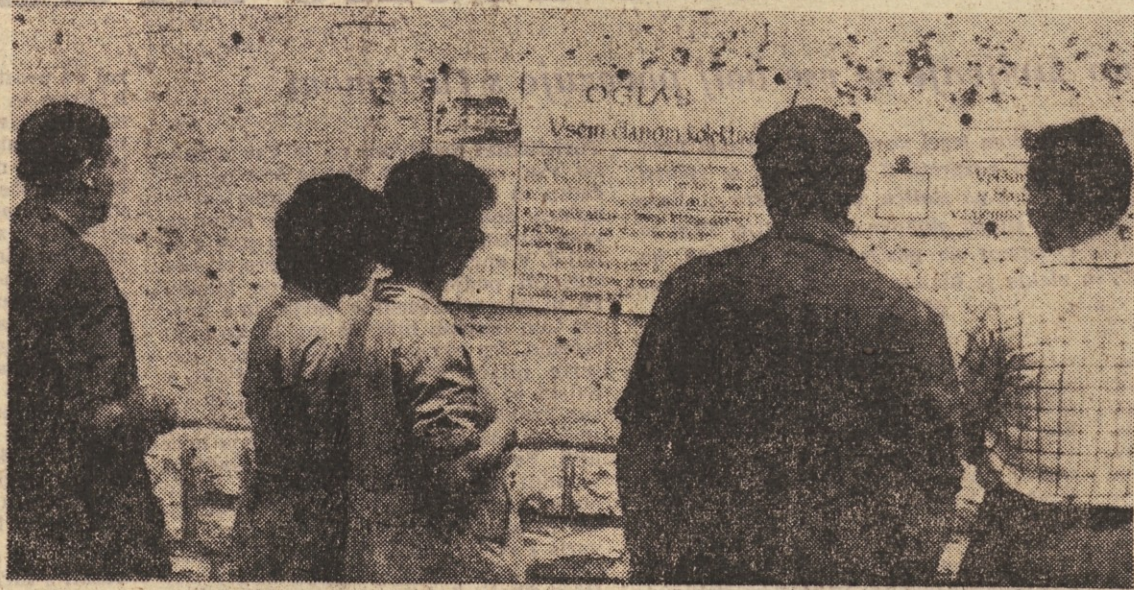
Teze pripravljajo

Komisija za izdelavo statuta delovne organizacije Rudnika Hrastnik-Trbovlje pospešeno pripravlja teze za osnutek statuta. Doslej je komisija že pripravila teze o posameznih delih statuta, na primer o oblikovanju in delitvi čistega in osebnega dohodka, o delovnih razmerjih, samoupravnih aktih itd. V nekaj dneh bodo teze gotove in jih bo komisija predložila v razpravo družbeno-političnim organizacijam, samoupravnim organom in članom ekonomskih enot.

• SPLOŠNA PLOVBA PIRAN:

Teze bodo objavili v svojem listu

Komisija za izdelavo statuta delovne organizacije Splošna plova Piran pripravlja teze za osnutek. Specifičnost naše dejavnosti, pravijo v tem podjetju, nam ne omogoča skupno obravnavo problematike in vsebine statuta. Zato smo sklenili, da bomo celoten material objavili v našem listu in tako omogočili sodelovanje vseh članov kolektiva — torej tudi tistih, ki so trenutno na vožnji nekje sredi Oceana — pri izdelavi statuta.

Bliža se čas letnih dopustov. Zato so v nekaterih podjetjih že sedaj objavili sezname krajev, kjer bodo delavci lahko čim lepše preživeli svoj letni odmor

• ŠKOFJA LOKA:

Vzroki za slab start v proizvodnji

Letošnji družbeni plan občine Škofja Loka je za 21,9% večji od lanskoletnega ali povečan od 18.762 milijonov dinarjev na 22.880 milijonov dinarjev. To so precejšnje naloge za celotno gospodarstvo občine, posebno še zaradi slabega starta v začetku leta. Na nedavnih posvetovanjih o dvomesečnih gospodarskih rezultatih (na razširjeni seji komiteja ZK, plenumu ObO SZDL in predsedstvu občinskega sindikalnega sveta), so udeleženci soglasno ugotavljali, da ni vzrok za slab start samo dolga zima, temveč tudi slabosti posameznih delovnih organizacij.

Lani je bila v istem času dosežena predvidena proizvodnja s 76%, v letošnjem letu pa z 72%, kljub temu, da je industrija povečala proizvodnjo za 15%. Analize opozarjajo, da je proizvodnja prvih treh mesecev vedno pod planom, v aprilu, maju in juniju poraste, in v juliju ter v avgustu zopet upade zaradi letnih dopustov. V zadnjih mesecih je dosežen največji porast. Iz tega je mogoče sklepati, da so v organizacijah še velike notranje rezerve, ki jih koristijo samo nekaj mesecev v letu. Zato so udeleženci posvetovanj svetovali kolektivom v občini, da z izkoriščanjem notranjih rezerv poskrbe za enakomerno gibanje proizvodnje. Prav tako so jim priporočili, naj bi letne dopuste, koristili smotrno in ne samo v dveh mesecih, ko zaradi tega občutno upade proizvodnja.

Res je, so ugotavljali, da je dolga zima deloma vzrok za slabše rezultate proizvodnje in prodaje. Vendar je še večji vzrok slaba komercialna služba v delovnih organizacijah. Ta je namreč še vse premalo gibčna. Velikokrat sklepajo s kooperanti pogodbe samo za mesec dni, namesto da bi ustrezne pogodbe sklenili za nekaj mesecev vnaprej. Zato so česti primeri, da kooperanti zakasnijo z do-

bavo. To je bil vzrok, da npr. v januarju v LTH ni potekala serijska proizvodnja hladilnih naprav in električnih peči; v ELRI je zaradi tega v februarju stala serijska proizvodnja električnih peči in kuhalnikov.

Udeleženci posvetovanja so predlagali vsem delovnim organizacijam, da izboljšajo svojo komercialno službo in jo usposobijo za današnje potrebe. Hkrati naj bi delavski sveti in sveti ekonomskih enot že sedaj pričeli razpravljati o proizvodnih planih in izpolnjevanju planskih obveznosti in ne šele v drugem polletju. Le tako, z odstranjevanjem vzrokov, bo

namreč mogoče izpolniti letošnje planske obveznosti in pravočasno ukrepati ob raznih pomanjkljivostih.

Zbor proizvajalcev občinskega ljudskega odbora in plenum občinskega sindikalnega sveta, bosta konec meseca na skupni seji razpravljala o tromesečnem gospodarjenju in s tem v zvezi sprejela potrebno priporočilo.

R. O.

• KOČEVJE

Zgrešeno mnenje

Posvetovanje o strokovnih kadrih in izobraževanju v posameznih delovnih organizacijah kočevske občine je opozorilo, da bo potrebno v prihodnje načrteje skrbeti za izobraževanje zaposlenih. Po podatkih o strokovni izobrazbi zaposlenih v posameznih delovnih kolektivih je razvidno, da zasedajo delovna mesta, kjer je potrebna visoka, višja in srednja strokovna izobrazba, ljudje, ki nimajo take izobrazbe. V posameznih delovnih organizacijah zatrjujejo celo, da ne potrebujejo nobenih strokovnjakov. Takšno mnenje je seveda docela zgrešeno.

Delavska univerza v Kočevju je doslej opravila pomembno nalogo na področju strokovnega in splošnega izobraževanja. Trenutno obiskuje večerno srednjo šolo in osemletko ter razne tečaje nad 200 delavcev.

D. V.

• STORE:

Za četrtino več kot lani

Čeprav ni bilo dovolj električne energije, so v štokski železarni uspešno zaključili prvo tromesečje. Do konca meseca marca so takole izpolnili letni proizvodni program: po fizičnem obsegu s 23,4%, po vrednosti s 25% in realizacijo s 26,5%.

PRALNI STROJ

Operi 3,5 kg suhega perila v eni polnitvi.

EM

Vsa družina bo vesela. Vedno lepo belo oprano perilo. Mož bo ponosen — otroci veseli in pranje bo pravi užitek.

ELEKTROINDUSTRIJA IN SPLOŠNA MONTAŽA MARIBOR

7 dni v sindikatih

STORE — Predsedniki in tajniki sindikalnih podružnic enot so na pobudo izvršnega odbora sindikata razpravljali o poslovanju podjetja v prvem četrtletju letos in hkrati o tem o dejavnosti organizacije v tem obdobju. Razen tega so razpravljali še, kako naj bi praznovali prvi maj.

Na pobudo sindikatov je bilo v prvem četrtletju sklicano 32 različnih sestankov in posvetovanj. Na njih so udeleženci razpravljali o poslovanju podjetja in enot, o izpolnjevanju mesečnih proizvodnih programov, o pripravi na občne zbornice, izobraževanju, ponovni analitični oceni delovnih mest itd. Sklenili so, da bodo pred praznikom dela obiskali in obdarili bolne člane kolektiva.

SLOVENSKE KONJICE — Voltve v zbor delovnih skupnosti občine so sedaj ena izmed osrednjih dejavnosti sindikalnih organizacij na tem področju. Tovariš Vlado Pratermer, predsednik občinskega sindikalnega sveta je dejal, da so v delovnih kolektivih razpravljali o voltvah že na občnih zbornicah sindikalnih podružnic.

Sedaj ob izbiri kandidatov so obravnavane še bolj konkretne. V zbor delovnih skupnosti ni bilo izvoljenih večje število žena. Predvidevajo skoraj tretjino zaposlenih v gospodarstvu, potem naj bodo te tudi v tem razmerju člani ce organov občine.

V. L.

TGA KIDRIČEVO — Pred dobrima dvema mesecema so bili zaključeni letni občni zbori sindikalnih pododborov in podružnic v TGA Kidričevo. Obeti, izrečeni na občnih zborih, pa še niso dočela izpolnjeni. Na njih je namreč bilo rečeno, da bodo nova vodstva bolj delavna od dosedanjih. Toda večina pododborov in izvršnih odborov sindikalnih podružnic se še do tolikšnega časa ni sestala, oziroma sprejela program dela. Takšno odlašanje pa je lahko zelo škodljivo, kajti naloge so težke in odgovorne. V tekstu izdelava statuta delovne organizacije, rekonstrukcija podjetja je v polnem teku, razmislijo bo treba o izpolnjevanju sistema delitve osebnih dohodkov in podobno. Le kako naj zavzame pododbor ali izvršni odbor podružnice svoje stališče do tako pomembnih vprašanj, če se še do sedaj ni sestala?

M. F.

CRNOMELJ — Pred dnevi so bili zaključeni zadnji občni zbori sindikalnih podružnic v crnomeljki občini. Na večini občnih zborov so udeleženci razpravljali o gospodarjenju in upravljanju ter izdelavi statotov delovnih organizacij. Udeleženci občnih zborov so grajali preprosto izdelavo statotov. Nova vodstva sindikalnih organizacij naj spodbude komisije k učinkovitejšemu delu.

S.

IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV • IZ CASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV

bilten

MARIBORSKE TEKSTILNE TOVARNE

Zanimanje proizvajalcev za poslovanje ekonomske enote in podjetja kot celote

Kakor centralni delavski svet so tudi obratni delavski sveti ekonomskih enot našega podjetja razpravljali o poslovanju za leto 1962. Na sestankih, v ekonomskih enotah, so se člani obratnih delavskih svetov seznanili z doseženo proizvodnjo v preteklih letih, s poslovnimi stroški materiala, uslug, režijskimi stroški, z bolezenskimi izostanki in z drugimi postavkami, ki vplivajo na dosežene rezultate poslovanja ekonomskih enot. Pri analizi stroškov za doseženo proizvodnjo smo ugotovili, da so ekonomske enote dobro gospodarile in so skoraj vse dosegle znižanje poslovnih stroškov. Dosežene poslovne uspehe v ekonomskih enotah smo skrbno analizirali in ugotavljali finančne rezultate, ki so zgolj zastuga proizvajalcev samih. Tako smo morali izločiti vplive cen na doseženi uspeh,

nadalje menjave sortimenta potrošenih surovin in druge faktorje, na katere ekonomske enote same niso mogle vplivati. Pri skrbni analizi stroškov smo ugotovili, da so nam porasli predvsem tisti, na katere ne moremo vplivati sami. Tako so na primer porasli stroški uslug, bančni in poštni stroški, stroški obresti, stroški osnovnih surovin in stroški pomožnega materiala. Ti stroški so se povečali zaradi višjih tarif in višjih cen, ki so veljale v preteklem letu; seveda pa ni rečeno, da ne bi bila porabljena barvila lahko nekoliko nižja. Tudi stroški, ki nastajajo v zvezi z bolezenskimi izostanki, so porasli, kar so povzročile razne epidemije v preteklem letu.

Do zanimivih ugotovitev smo tudi prišli, ko smo analizirali izkoriščanje fonda delovnega časa. Ugotovili smo namreč, da delamo v podjetju samo

	dni ali del. časa	248	68%
na polurni odmor			
odpade	14	4%	
na letni dopust	20	5%	
boleznina znaša	22	6%	
prazniki znašajo	9	3%	
nedelje	52	14%	
Skupaj	365	100%	

Podobne analize bolezenskih izostankov so nam še pokazale, da imamo v l. 1962 največ bolezenskih izostankov v predilnicah (169 na zaposlenega letno) in oplemenitilnici I, najmanj pa v tkalnici Ljutomer, približ-

no 100 ur, medtem ko znaša povprečna boleznina na zaposlenega v podjetju 127 ur na leto. — Nadalje smo ugotovili, da je samo v obratu Melje dnevno odsotnih 293 oseb zaradi bolezni, kar je nedvomno lepo število.

V ekonomskih enotah menijo, da jim prav bolezenski izostanki delajo mnogo težav, saj morajo imeti vedno na razpolago določen odstotek rezervno zaposlenih, razen tega pa tudi pogosta menjava zaposlenih na delovnih mestih zelo negativno vpliva na proizvodni proces v ekonomskih enotah.

Velik interes kažejo ekonomske enote tudi pri znižanju zalog polizdelkov in nedokončane proizvodnje. Merila, na osnovi katerih se oblikuje dosežena masa osebnih dohodkov, ne dovoljujejo visokih zalog v ekonomskih enotah, kar je edino pravilno. Po zaslugi novega sistema nagrajevanja se je izboljšal koeficient obračanja zalog nedovršene proizvodnje, ki predstavlja razmerje med proizvodnjo po lastni ceni in povprečno zalogo, za 13%. Ta koeficient se je izboljšal v vseh ekonomskih enotah, razen v oplemenitilnicah, ki imajo izredno visoke zaloge neoplenenitene blaga in je zato koeficient nižji za 4%, če pa upoštevamo neopleniteno blago v skladišču surovega blaga, imamo še celo slabše rezultate oplemenitilnic. Iz tega zopet

vidimo, kako potrebna je rekonstrukcija oplemenitilnic, ki niso bile v stanju oplemeniti celotne proizvodnje tkalnic, ki je bila v letu 1962 izredno visoka. Poleg tega pa so bili vzroki visokih zalog surovega blaga v močnem angažiranju oplemenitilniških kapacitet v izvozne naloge podjetja.

Ko so člani obratnih delavskih svetov analizirali doseženo proizvodnjo v posameznih ekonomskih enotah, so ugotovili, da se je v primerjavi s preteklim letom zelo povečala.

Povečana proizvodnja nam je prinesla kljub povečanemu poslovnim stroškom tudi višji dohodek in višje osebne dohodke.

Nedvomno bi bila proizvodnja v preteklem letu še višja, če ne bi imelo podjetje težav pri nabavi surovin, pogosti menjavi sortimenta porabljenih surovin in vedno težjem plasmaju izdelkov na tržišču, kar se bo v bodoče nedvomno še potencialno, saj vemo, da se v jugoslovanskem merilu močno širijo tako predilniške kakor tkalniške kapacitete.

Tudi pri poslovanju med ekonomskimi enotami so pogosto nastajale težave bodisi v pogledu dobavljenih polizdelkov ali izdelkov, ki niso vedno ustrezali predpisani težji ali kvaliteti. Kontrolni oddelek je imel vse leto polne roke dela, če je hotel nastale spore pravilno rešiti in odstraniti vzroke, ki so privedli

do teh nepravilnosti. Ekonomske enote nadalje menijo, da bi bila potrebna popolnejša evidenca opravljenih uslug pomožnih in drugih obratov in podrobnejše specifikacije opravljenih storitev, ki bi jih dobile ekonomske enote na pogled po izvršenem delu. S takšno evidenco bi se mnogokrat izognili nepotrebnim kritikam na račun tako imenovane »neproizvodne dejavnosti«. Vendar pa si moramo biti na jasnem, da takšne kritike niso vedno objektivne kritike na račun tako imenovane »neproduktivne dejavnosti«. Pojem produktivnih in neproduktivnih delavcev v podjetju s sodobno mehanizacijo proizvodnega procesa je namreč danes težko opredeliti, kajti človek v današnji stopnji razvoja proizvajalnih sil postaja vedno bolj organizator proizvodnega procesa in tako se fizično delo vedno hitreje spreminja v umsko delo.

Na koncu naj še omenimo sklade ekonomskih enot, med katerimi je bil največ v prometu rezervni sklad osebnih dohodkov. Ekonomske enote so se tega sklada pogosto posluževale za posojila, kakor je to predvideno v pravilniku o delitvi čistega dohodka. Tudi neobvezni del rezervnega sklada osebnih dohodkov so si med letom formirale nekatere ekonomske enote in so ga običajno tudi porabile.

Sklad skupne porabe, ki so ga prejele ekonomske enote ob začetku leta iz delitve 1961, bil dosti v prometu in ga bodo ekonomske enote uporabljale kasnejšem obdobju, kakor so sklenili na sestankih pri pregledu poslovanja ob koncu leta.

Na zaključku sestankov smo ugotovili, da ekonomske enote kažejo mnogo zanimanja za poslovanje svoje ekonomske enote in podjetja kot celote. Nedvomno bo takšno skupno delo prineslo boljše uspehe, saj vemo, da bomo v našem tekstilnem kombinatu morali marsikatero zadevo kompleksno reševati. Morali bomo skrbno proučiti naš proizvodni proces in ga vskladiti s potrebami kombinata, ki pa zopet moramo ustrezati potrebam tržišča. S tem v zvezi bo potrebno reševati vprašanje optimalne zaposlenosti delovne sile, vprašanje višine osebnih dohodkov, ki ni v vseh ekonomskih enotah enakem nivoju itd. Jasno nam mora biti, da je višina osebnih dohodkov odvisna od uspešnega poslovanja, to je od doseženega čistega dohodka ekonomskih enot, ki ni bolj pa od doseženega dohodka na zaposlenega, kajti dohodek je edino merilo gospodarnosti od katerega pa je zopet odvisna višina naših osebnih dohodkov.

IVAN RIZNER

Z vsakim dnevom postaja izletništvo vse bolj priljubljena oblika oddiha

Strelci najmočnejši v komuni

Kljub močni volji in požrtvovalnosti tarejo občinsko zvezo za telesno kulturo v Postojni velike skrbi. Predvsem materialnega značaja.

»Od letošnjega proračuna, ki smo ga sestavili na osnovi res minimalnih zahtev«, pripoveduje tovariš Trampuž, predsednik občinske zveze za telesno kulturo v Postojni, »bomo prejeli le dobro tretjino prepotrebnih sredstev za telesnovzgojno dejavnost v naši občini. Tako bo morala spet sloneti vsa dejavnost naše zveze le na zbiranju sredstev, namesto da bi bilo njeno delo osredotočeno na strokovno usmerjanje osnovnih organizacij na terenu.«

Kljub številnim nerešenim problemom na področju dela telesnovzgojnih organizacij v postojnski občini, pa drži, da imajo komuna in drugi merodajni forumi iz leta v leto večje razumevanje za to dejavnost, kar se jasno kaže v vse bolj pestrem delu ter vedno večjih, za telesno vzgojo dodeljenih sredstvih.

Tako so dosegla posamezna športna društva kljub veliki skromnosti lepe, lahko bi dejali, kar zavidljive uspehe. Na primer košarkarji, ki so še vedno vezani le na eno samo odprto igrišče izpred vojne, športni letalci ter strelci, ki so v zadnjem času dosegli tako v pogledu množičnosti kot kvalitete med vsemi športniki v postojnski občini častno prvo mesto.

»Da se je prav strelski šport v naši komuni tako močno razmahnil, se imamo prav gotovo zahvaliti le svojemu strelšču,« meni predsednik občinske strelske organizacije Ernest Sav. »Danes ima naša organizacija že več kot 850 aktivnih članov in med temi kar 73 žensk. V svojih vrstah imamo 2 moštra strelcev, 13 odličnih strelcev ter 89 dobrih strelcev.«

Strelišče za malokalibrsko puško predstavlja danes v Postojni edini novi športni objekt. Na pobudo občinske strelske organizacije so si ga zgradili strelci kar sami. S sredstvi je pomagala občina, vsa dela pa so skoraj v celoti opravili s prostovoljnimi delom športniki sami ob pomoči JLA.

»In, čeprav smo po eni plati prebrodili že marsikatero težavo, si z lastnimi rokami zgradili strelišče in imeli pri strelskem športu že lepe uspehe, nas danes kljub vsemu še vedno tare kopica nerešenih vprašanj,« pravi tovariš Sav. »Na primer, še vedno nimamo pokritega strelišča za zračno puško in strelišča za streljanje z vojaško puško. Seveda prav na račun tega trpi kvaliteta, pa tudi množičnost. Problem zase so prav tako kadri. Menim, da bomo morali prej ko slej sami organizirati tečaj za instruktorske in sodnike.«

Strelci, pa tudi drugi športniki v Postojni danes premišljujejo, kako prav in lepo bi bilo, če bi imeli svoj dom. Govori se, da so načrti že napravljeni in... da ni več daleč čas, ko se ne bo več potrebno vsako leto posloviti vsaj za nekaj mesecev od košarke, streljanja, odbojke, rokometu in drugih priljubljenih športov...

Upajmo, da bo to res kmalu in da bodo tudi športniki v Postojni prejeli za svoje delo, za svojo pridnost to, kar jim gre.

VELIKI USPEHI V MAJHNEM KOLEKTIVU

Prav gotovo je za kolektiv medvoške elektrarne dvoje stvari zelo značilnih. Prvič, da šteje komaj 48 ljudi, in drugič, da je ta razmera miniaturna skupnost tako polna člana, tako zelo iznajdljiva...

Prav res! Ko gledam njihove nove športne objekte, ko hodim ob robu košatega smrekovega gozda, kjer je že splanirana široka površina za dvoje balinišče in samo malce dlje lep prostor za odbojko, ko kramljam zdaj z računovodjo, zdaj z direktorjem in potem spet s tehnikom v stikalnici — ne hote delam primerjavo z nekaterimi delovnimi kolektivi, pri katerih je aktiven odih še vedno le predmet razmišljanj, stvar perspektiv...

»Veste, v okviru sindikata se je odvijalo športno življenje že pred leti,« mi pripoveduje Ivan Jordan, po poklicu računovodja, ob prostem času pa navdušen športnik in predsednik kegljaške sekcije. »Toda kljub temu, da nam gredo samoupravni organi na roke, že vseskozi toliko, kolikor pač morejo, smo bili še do pred kratkim zelo na tesnem s športnimi objekti. Dobro smo vedeli, da bo treba nekaj ukreniti, in skušali smo si pomagati iz te boleče zadrege. No, in kot vidite tule tudi sami, smo uspeli.«

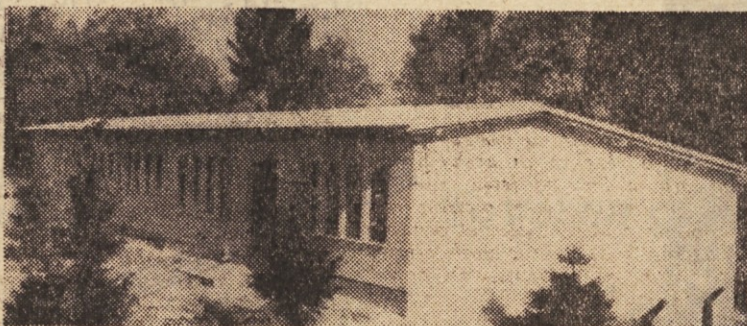
Spričo vsega, kar vidim in slišim, se mi zdi beseda »uspehi« kar preveč skromna. Kajti šele lani meseca maja se je kolektiv medvoške Elektrarne odločil za drzen korak, da zgradi poleg HTV razstavnega prostora še sodobno dvostezno kegljišče, prostor za namizni tenis, sobo za šah in poleg še slačilnico in sanitarije. Seveda se je s tem znatno povečal proračun za gradnjo razstavnega prostora, toda..., kjer je volja, tam je pot!

In tako so stekle prve udarniške ure že lani na pomlad,« mi dalje pripovedujejo v elektrarni. »S prostovoljnimi delom nam je uspelo prihraniti kar čedno vsoto denarja, seveda pa je levji delež prispevala elektrarna in druga elektro-

gospodarska podjetja s področja Gorenjske in Ljubljane. No, in čeprav še danes niso povsem končani nekateri prostori te naše velike pridobitve, smo imeli otvoritev že pred nekaj meseci.«

Prijetno sem presenečen. Resda še ni vse nared, mirno pa smem trditi, da novozgrajeni prostori že služijo svojemu namenu. Dvostezno kegljišče je že davno izgotovljeno. Danes ga s pridom uporabljata dvaindvajset kegljačev iz elektrarne, ki so morali še do nedavnega gostovati v Kranju, Smledniku, na Bledu in Jesenicah. In odkar imajo v medvoški Elektrarni svoje kegl-

pridnost tega majhnega kolektiva, temveč prav tako način oziroma metoda čuvanja in vzdrževanja svojih prostorov, ki je postal v elektrarni že običaj. Športniki so se namreč enostavno domenili, da je vsak dan nekdo dežurni, da od štirih popoldan pa tja do desete ure zvečer prevzame dolžnost nekakšnega »varuha« športnih naprav. Seveda na povsem prostovoljni bazi in brez vsakršnega nadomestila za izgubljeni čas! Tako je kolektiv rešil na mah spet dvoje, često zelo perečih vprašanj: problem hranišča in poleg še vprašanje potrebnih sredstev za vzdrževanje...

Kolektiv medvoške elektrarne je poleg svojega razstavnega prostora zgradil še sodobno dvostezno kegljišče, prostor za namizni tenis, sobo za šah in poleg še slačilnico s sanitarijami

ljišče, je postalo prav kegljanje najbolj priljubljena športna panoga v podjetju. Tudi žene že zelo rade preživijo sem in tja kako urico na novem kegljišču. Na svoj račun pa so prišli še športniki iz drugih sorodnih delovnih kolektivov ter več kot petdeset kegljačev iz Medvod!

Poleg kegljišča je za stekleno steno prostor za gledalce, umivalnica s prhami, slačilnica, klubska soba in majhen bife. Skoraj polovico stavbe zavzema razstavnj prostor, ki obenem odlično služi tudi igralcem namiznega tenisa in pa strelcem.

Spodbudna in zgleđa vredna pa ni samo iznajdljivost ter

»Če ne bi bilo naše delo tako tesno vezano na zaprte prostore in minimalno telesno obremenitev,« pravijo v medvoški elektrarni, »potem danes morda še ne bi imeli vsega tega. V načrtu imamo pa še pravecatj majhen rekreacijski center... Balinišče bo kmalu gotovo, potem se bomo lotili igrišča za odbojko in pozneje, če nam bo le uspelo, majhne čolnarnice ob jezeru...«

Glede na dosedanje delo sem prepričan, da jim bo vse to tudi uspelo. In če res drži rek, da zgledi vlečejo, potem smemo pričakovati, da bodo čez čas dobili športniki v medvoški elektrarni svoje posnemalce, svoje tekmece...

Bilo je pred letom. Morda mesec ali dva več... Pa kaj bi? Takrat, menda v juliju sem se v Ankaranu pogovarjal z iskraši... In ko sem se potlej preselil v Portorož, se peljal na izlet v Poreč, sem jih srečal tudi tam. Saj niso letovali kar tako — sami zase. V počitniških domovih so bili. V počitniškem domu tovarne. Pogovarjal sem se z njimi. Rekli so mi: človek takole kar pozabi na tisto večeraj, na vsakdanje skrbi... No, pa tudi prahu se je dobro malo otresti, ga potlej med letom laže prenašaš. Kaj delamo? Večji del se kopljemo, če se nam le ljubi, se ukvarjamo tudi s športom, ob večerih pa televizija... Vsega po malem, bi lahko rekli, sonca pa največ.

So se pa tudi manjše težave vrinile v to brezskrbnost. V Ankaranu so mi na primer »dopustniki« tarnali, da je razdalja med počitniškim domom (ki je sicer na moč prijazen) in plažo mnogo prevelika, drugi so bili mejevoljni nad tem, ker niso prišli na vrsto za letovanje v počitniškem domu v tistem mesecu, ko bi bilo to za njih same najbolj ugodno, tretji spet... Pa kaj bi našteval.

Medtem ko počitniškega doma v Ankaranu tudi v prihodnje bržkone ne bo mogoče prestaviti bliže plaži, pa se mi tisto o razporejanju dopustov zdi na moč zanimivo. Ko so mi nekateri pripovedovali, da niso prišli na vrsto v počitniškem domu v tistem mesecu, ki so si to sami najbolj želeli; takrat, pred letom, se mi je zdelo, da te težave v veliki Iskri tudi v prihodnje ne bodo kar tako rešili. Kajti Iskra združuje lepo število enot, ki so posejane širom po Sloveniji. Zdaj si zamislimo, koliko je, to kolektivov, koliko je v teh kolektivih ljudi in koliko je med njimi takih, ki bi želeli letovati v hribih ali ob jadranski obali.

ZAMISEL

Večina vsaj v počitniškem domu lastnega kolektiva, že zaradi cen, če drugega ne. No, in tako se utegne zgoditi, da bi velika večina teh »dopustnikov« želela iti na dopust prav v avgustu, sprejeti pa jih je takrat možno le toliko in toliko. Še zdaleč ne vseh...

Pa so v Iskri iskali rešitev in zdaj pravijo: upamo, da smo jo našli. Kajti vse doslej se je neredko dogajalo, da so medtem, ko so v eni enoti Iskre člani kolektiva zaman čakali, kdaj bodo prišli na vrsto za letovanje v počitniškem domu — v drugi enoti, v njihovem počitniškem domu pa so ostajala ležišča prazna, ker za letovanje ni bilo zainteresentov...

To pa je bila škoda, k ji je bilo treba napraviti čimprej konec. In zdaj imajo že predlog, ki ga tudi v resničnost že spreminjajo:

— Ustanovili smo Počitniško skupnost, v katero so vse enote Iskre prenesle svoje počitniške domove in kamp. Ta skupnost je že pričela delati in prizadevamo si, da bi bilo za letovanje članov naših kolektivov vse kar najbolje pripravljeno...

In ugotovili so, da vseh domov, združenih pod eno streho, niti ni tako malo. Tu so planinski domovi, kočja Mladosti in kočja na Jezercih, ki stojita na Krvavcu, tu je počitniški dom v Trenti, kamp Mir na Dugem otoku, poleg še počitniški domovi v Ankaranu, v Portorožu, Poreču... Kot doslej pa naj bi tudi v bodoče v vseh teh domovih letovanje za posameznika trajalo 10 dni in vsak član kolektiva bi v ta namen dobil 7000 dinarjev regresa.

— Saj res, boste rekli. Kaj pa cena? Resnično ni pretirana. Vrti se takole okoli tisočaka na dan. Tako denar bržkone tudi v prihodnje ne bo nikogar zadržal doma...

In srečali bomo v mesecih juniju, juliju, avgustu in septembru — iskraše. V Ankaranu, Poreču, Portorožu... na Krvavcu... v Trenti itd. No, pa ne samo to.

— Počitniška skupnost bo, seveda kolikor bo zanimanje, skušala pripraviti letovanje svojih članov kolektiva tudi v drugih krajih ob jadranski obali. Tako na primer: v Vodicaх pri Sibeniku, na otoku Ugljenu, pa v Sibeniku... Mislimo pa tudi na enodnevne in dvodnevne izlete. Načrti so to, veste.

Zamislili so res kar se da spodbudne. Zdaj, čez mesec se bo tudi v praksi videlo, koliko so se za te zamisli ogreli tisti, ki so jim v prvi vrsti namenjene. Morda je letošnja akcija že malo pozna? Tega se zavedajo tudi v novo ustanovljeni skupnosti. Morda? Če so pozni za letošnjo, so pa vendarle dovolj zgodni za prihodnje sezone... Na to pa je treba misliti, kajti kolektiv je vsak dan večji, z njim pa rastejo tudi želje zaposlenih, večajo se njih potrebe... tako da je bil res že skrajni čas, da so si omislili obliko, ki bo v prihodnje skušala odpraviti težave, ki so se mnogim zdele še pred letom skorajda nepremagljive...

Zdaj so našli to obliko. In če bomo letos letovali ob jadranski obali, se utegne zgoditi, da se ne bomo več čudili odgovorom na vprašanje: Ja, od kod pa vi?

— Iz Iskre smo. Letujemo, veste. Stanujemo pa v Počitniškem domu. Kaj? Koliko nas je? No, kar lepo število se nas je zvrstilo letos. In če smo zadovoljni? Zadovoljni.

Občinska strelska organizacija v Postojni ima danes v svojih vrstah že več kot 850 aktivnih članov

*Tekstilna
industrija*

»TEKSTILINDUS«

Poštni predal: 75
Telefon: 28-81 do 84
Brzojavni naslov: Tekstilindus Kranj
Tekoči račun pri NB Kranj: 607-11/1-15

KRANJ

Izdeluje kompletni asortiment:

PREJO IZ BOMBAŽA IN UMETNIH VLAKEN, VIGOGNE
PREJO, VATO, NAVADNE IN VZORCNE POPELINE, DE-
LENE, KRETONE, KANAFASE, CICE, SATINETE, BATISTE,
MUSLINE, KREPE, EFEKTINE, FLANELE, FINETTE, MOLTONE, BAR-
RATIVNE TKANINE, FLANELE, FINELE, DALJE SUROVO, BE-
HENTE, VELVETONE IN DUVETINE – PESTRO TKANE IN
POTISKANE Z VZORCI ZADNJE MODE TER APRETIRANE
PO NAJSODOBNEJŠIH POSTOPKIH, NAGLAVNE RUTE, ROBCE,
LJENO IN BARVANO PLATNO, KEPER ZA DELOVNE OBLEKE, KA-
LIKO IN ODEJE RAZNIH VRST.

s svojimi
proizvodnimi
obrati:

PREDILNICE,
TKALNICE,
BARVARNE,
TISKARNA,
APRETURE
IN SIVALNICA

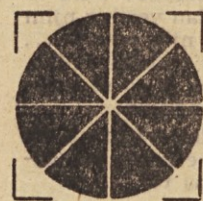
Izvaža

SVOJE IZDELKE PRIZNANE KVALITE-
TE V RAZNE DRŽAVE EVROPE, AZIJE,
AFRIKE IN AMERIKE.

Uvaža

SUROVINE, BARVE, KEMIKALIJE IN
UTENZILJE. NASTOPA KOT SAMO-
STOJNI UVOZNIK QZIROMA IZVOZNIK
V VSE DRŽAVE.

*Postrežba točna in solidna!
Prepričajte se o naši kvaliteti!*

**TEKSTIL
INDUS
KRANJ**

DELOVNI KOLEKTIV ČESTITA DELOVNEMU LJUDSTVU
SIROM PO JUGOSLAVIJI ZA PRAZNIK DELA

STEKLARNA HRASTNIK

ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA

HRASTNIK

VELETRGOVINA

mercator

LJUBLJANA - ASKERCEVA 3

čestita vsem potrošnikom z željo, da bi bili tudi v bodoče zadovoljni s postrežbo. Za ponovni obisk se toplo priporoča.

Z VSEMI SVOJIMI
ZDRUŽENIMI POSLOVALNICAMI

EMONA
HRANA
LOGATEC
STRAŽA PRI NOVEM MESTU
GRMADA
LJUBLJANA POLJE
JELKA - GORNJI GRAD
ROŽNIK
LITIJA

KOLEKTI.

Rudnika rjavega premoga Kočevje

KLIČEMO VSEMU LJUDSTVU SREČNO

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja Radeče pri Zidanem mostu

Industrija gradbenega materiala Zagorje ob Savi

TOVARNA ELEKTROPORCELANA IZLAKE

čestita vsem poslovnim prijateljem
in sodelavcem ter delovnim
ljudem za praznik dela 1. maj

Naše podjetje vam nudi po ugodnih cenah vse vrste kvalitetni elektroporcelan, laboratorijski porcelan, specialni šamot, steatit itd. v neomejenih količinah. Izdelujemo elektroinstalacijski material, varovalke za avtomobile, podnožja za radio in TV industrijo. Sprejemamo tudi vsa naročila po načrtih in željah kupca. Odpošljamo promptno.

Gradbeno podjetje Zagorje ob Savi

INDUSTRIJA TRANSPORTNIH SREDSTEV IN OPREME

ITAS KOČEVJE

Kmetijska zadruga Zagorje ob Savi

MLINOSTROJ

TOVARNA MLINSKIH STROJEV

DOMZALE - ŠTUDA

Komunalno podjetje Ivančna gorica

TRGOVSKO PODJ.

Tabor

GROŠUPLJE

Elektra Brestanica

BRESTANICA

GOSTINSKO PODJETJE

Kolodvorska restavracija Zidani most

SE PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

ELEKTROSTROJNO PODJETJE

TIKI

Ljubljana
ALEŠEVCEVA ULICA

Tovarna glasbil in učil Melodija

Mengeš

Občinski ljudski odbor
Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZMS
Občinski odbor ZB
Občinski odbor ZROP
Občinski komite ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinski odbor ZVVI
in ostale množične organizacije

Zagorje
ob Savi

KOVINSKA INDUSTRIJA
IG PRI LJUBLJANI

Cestita vsem svojim cenjenim odjemalcem in delovnim kolektivom k delovnemu prazniku in želi obilo nadaljnjih uspehov pri delu.

Izdelujemo: vse vrste težke in srednje embalaže, opremo za galvanizacijo in kovinsko galanterijo.

OB PRAZNIKU DELA ČESTITA ČLANOM
KOLEKTIVA, SVOJCEM IN VSEM DELOVNIM
LJUDEM
TOVARNIŠKI ODBOR
SINDIKALNE PODRUŽNICE

METALNE

Tovarne konstrukcij, strojnih naprav,
poljedelskih strojev in livarne

Maribor

Pinus

TOVARNA KEMIČNIH IZDELKOV

Rače pri Mariboru

KI VAM NUDI BOGAT ASORTIMENT VSEH SREDSTEV
ZA VARSTVO RASTLIN

proti rastlinskim boleznim, proti rastlinskim škodljiv-
cem, proti insektom v gospodinjstvu, proti škodljivim
plevelom, firneže, smole, kolofonijo, terpentini in im-
pregnacijska sredstva za les in tekstil

ČESTITA VSEM SVOJIM POSLOVNIM PRIJATELJEM ZA
PRAZNIK DELA TER ŽELI OBILO DELOVNIH USPEHOV

TOVARNA LESOVINE IN LEPENKE

CERŠAK

S pridobitvijo najmodernejšega avtomat-
skega stroja za izdelovanje lepenke smo
podvojili proizvodnjo in izboljšali kvali-
teto! Izdelujemo v poljubnih formatih:

sivo strojno lepenko, sivo ročno lepenko, rjavo ročno
lepenko, lepenko za kovčke, cerolid lepenko za mape
in specialne lepenke po posebnem dogovoru.

Obrtno podjetje

INSTALATER

Prevalje

Izvršujemo vse vodovodne in elektro instalacije
Vsa krovna in črpalna dela
Stavbeno ključavničarstvo
Vse vrste livarskih utensilij

ŠPEDTRANS

SPECIJA IN TRANSPORTI
MARIBOR — KAJZARJEVA 19

Kmetijska zadruga

Dravograd

Priporočamo naše usluge s prevozi po celi državi. Za
cenjena naročila se priporoča kolektiv.

Avtoprevoz Dravograd

IMONT INDUSTRIJA MONTAŽNIH OBJEKTOV
IN IMPREGNACIJA
DRAVOGRAD

Proizvajamo in nudimo »KOMBINIT« plošče
raznih dimenzij ter po »BUSERI« sistemu im-
pregnirane drogeve vseh dolžin.

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

z vsemi družbenimi in
političnimi organizacijami

SLOVENJ GRADEC

Elektro Slovenj Gradec

Projektira in gradi: daljnovode, transformatorske po-
staje, nizkonapetostno električno omrežje, hišne in
industrijske elektroinstalacije; popravila električne
porabnike; razdeljuje in prodaja električno energijo.

Mariborska
tekstilna
tovarna

MARIBOR

ZA PRAZNIK DELA 1. MAJ ČE-
STITAJO DRUŽBENO POLITIČNE
ORGANIZACIJE, ORGANI SAMO-
UPRAVLJANJA IN UPRAVA
PODJETJA

Tovarna dušika Ruše

RUŠE

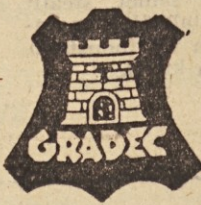
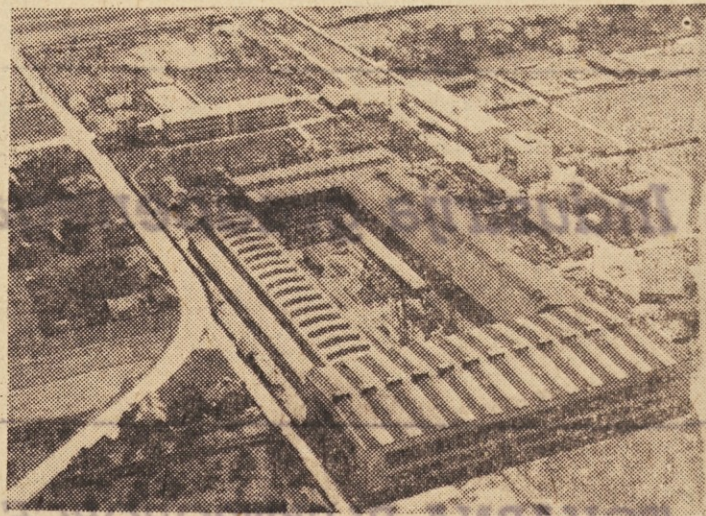
METALNA

Tovarna konstrukcij, strojnih
naprav, poljedelskih strojev
in livarna — MARIBOR

Svojim poslovnim prijateljem in vsem de-
lovnim ljudem naše socialistične domovine
čestita ob 1. maju, prazniku dela, kolektiv

METALNE

Projektiramo — izdelujemo — montiramo
industrijsko opremo, mostove, visoke grad-
nje, dvigala in transportne naprave, hidromehansko opremo, cevovode, rezervoarje
in cisterne, hladilne naprave, ladijske pokrove in opremo ter stroje za zaščito
rastlin

Tovarna usnja
Slovenj Gradec

izdeluje raznovrstno podplatno
usnje, blank in galanterijsko usnje
ter okvirce.

Najnovejši proizvodi našega podjetja
so motoristične, mopedistične in ru-
darske čelade, gumirana žima in
korita za opanke.

Gumirana žima se uporablja za po-
steljne vložke, kavče, fotelje ter
raznovrstne avtomobilске in avion-
ske sedeže.

Sladkogorska tovarna kartona in papirja
Sladki vrh — p. Šentilj

nudi vsem svojim cenjenim kupcem:

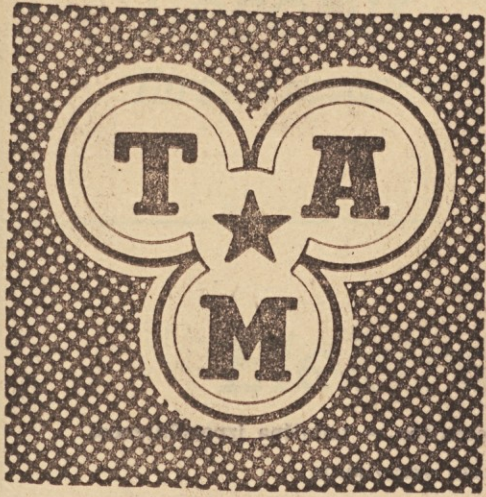
Novi papirni stroj, stari rekonstruirani papirni
stroji in dolgoletne tradicije so jamstvo za so-
lidno kvaliteto in postrežbo.

Vsem našim cenjenim kupcem in dobaviteljem
čestitamo za naš narodni delavski praznik
1. maj!

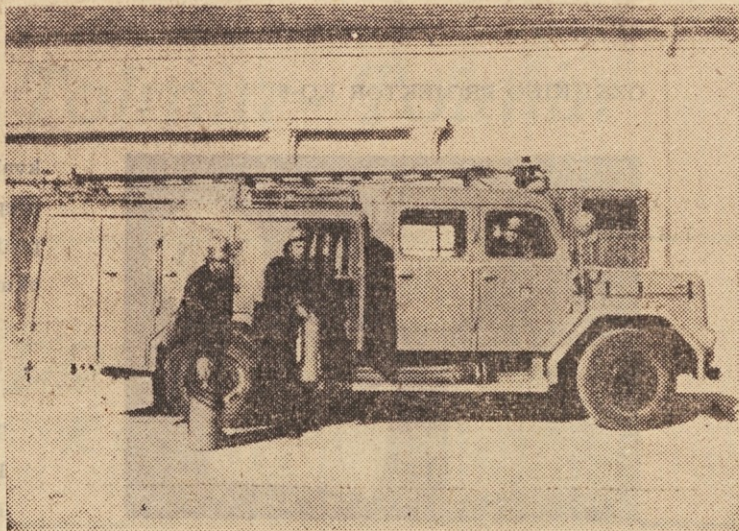
Vsem podjetjem za odkup odpadnega materiala
pa se priporoča za dobave papirnih odpadkov in
odpadnih krp.

Vsem našim cenjenim kupcem in dobaviteljem
čestitamo za naš narodni delavski praznik
1. maj!

TOVARNA
AVTOMOBILOV

MARIBOR

KMETIJSKA ZADRUGA

»Kombinat Jeruzalem«
ORMOŽ

proizvaja: visokokvalitetna sortna vina, prvovrstno sadno
pitana goveda, meso in mesne izdelke
vse vrste žaganega lesa in lesa za rezrez

Zlatorog Maribor

Brzojavni naslov
»Zlatorog« — Maribor
Telefon 20-47
Poštni predal 309
604-11
Tek. račun 1-144

Proizvaja:
pralna in toaletna mila
detergente: Rio-extra, Oskar-novi, Perilo, Dik, Cet
kozmetične proizvode: Solea krema, Baby krema,
Van-kait, Ultra olje, Emulgit
Schwarzkopf proizvode: Fit, Glemo, Ivorin, Seborin,
Palette, Igora, Zvepleno mleko z oljem

Čestita vsem delovnim ljudem za praznik dela.

LESNA IN POHIŠTVENA
INDUSTRIJA

MARIBOR — LIMBUS

Proizvaja in prodaja na domačem trgu in izvozu: Žagan les iglavcev in listavcev, zaboje, stanovanjske barake

Fino furnirano pohištvo: Dnevne sobe — moderne in klasične oblike v garniturah in komadih

Visoko kvaliteto kuhinjsko pohištvo klasičnega in sodobnega tipa — elemente sodobne kuhinje za trgovsko mrežo in investitorje

Potrošnikom in kolektivom k mednarodnem prazniku 1. maja — naše najboljše čestitke!

Čestitajo kolektivi

HE Dravograd
HE Vuhred
HE Fala
Skupne službe

HE Vuzenica
HE Ožbalt
HE Mariborski otok

Dravske elektrarne
Maribor

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

Z VSEMI SVOJIMI MNOŽIČNIMI IN POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI

ORMOŽ

PROIZVODNJA NAFTE
LENDAVA

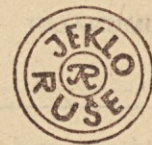
CESTNO PODJETJE
Maribor, Sokolska ulica

DELAVCI, VLAGAJTE SVOJE PRIHRANKE V

Komunalno banko
Murska Sobota

in njene poslovalnice v Gornji Radgoni,
Ljutomeru in Lendavi

Tovarna kovanih izdelkov

JEKLO

RUŠE PRI MARIBORU

Izdelujemo vse vrste sekir, krampov, cepinov
in tesel, kakor tudi druge kovane izdelke

KOLEKTIV

Slikoplesk

MARIBOR, TRŽAŠKA CESTA 44

PODJETJE ZA ZAŠČITO METALNIH, LESNIH
PREDMETOV IN STAVB

Izvršuje vsa slikarska in pleskarska dela po konkurenčnih cenah. Cenjenim strankam se priporočamo s svojimi novimi uslugami plastifikacije in polivinilacije

TRGOVSKO PODJETJE

s svojimi poslovalnicami

Potrošnike oskrbujemo z vsem gradbenim materialom,
kurivom in vsemi izdelki lesne proizvodnje

TOVARNA LESOVINE IN LEPENKE

PODVELKA

izdeluje belo in sivo lepenko dobre kvalitete.
Za cenjena naročila se priporočamo

ZDRAVILIŠČE

PIJTE RADENSKO SLATINO

MONTAŽNO PODJETJE

PROJEKTIRAMO
IZVAJAMO INSTALACIJE
PROIZVAJAMO ZA, MONTAŽO
PROIZVAJAMO
ZA BIROTEHNIKO

MARIBOR — MELJSKI DOL 1

MEHANIČNA TKALNICA SVILENIH IZDELKOV,
BARVARNA, APRETURA IN TISKARNA

SVILA

Proizvajamo najrazličnejše svilene, polsvilene
in umetnosvilene tkanine ter tkanine iz mešanice
svila-volna, sintetičnih vlaken

Čestitkam se pridružujejo
sindikalne podružnice, izvršni odbor sindikalne
podružnice, organizacija ZK, delavski svet
in ostale množične organizacije

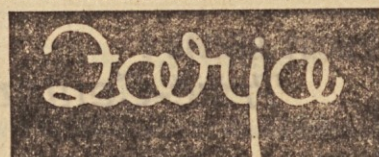
TOVARNE DUŠIKA RUŠE

OB PRAZNIKU DELA ČESTITA KOLEKTIV

Zdravstvenega doma

MARIBOR-CENTER

OBČINSKI SINDIKALNI SVET
PTUJ

TRGOVSKO PODJETJE
MARIBOR,
SLOŠKOV TRG 6

Vlagatelji, z vlogo najmanj 25.000 din ste pri

Medobčinski komunalni banki Kranj

in njenih poslovnih enotah na Jesenicah, v Kranju,
Radovljici, Skofji Loki in Trzinu

ZAVAROVANI V PRIMERU SMRTNE NEZGODE
ZA 100.000 DIN

Varčujte in vlagajte pri MEDOBCINSKI KOMUNALNI
BANKI

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE

PROJEKT

KRANJ

Stanovanjski sklad
občine Kranj Kranj

Gorenjska oblačilnica
Kranj

TRGOVSKO PODJETJE **KURIVO** — Kranj

IMA NA ZALOGI VSE VRSTE PREMOGA IN NEMETALNI
GRADBENI MATERIAL, VKLJUČNO BETONSKO ŽELEZO
ZA CENJENA NAROČILA SE PRIPOROČA KOLEKTIV

Jelovica lesna industrija Škofja Loka

z obratoma:

MIZAR — GORENJA VAS IN SOVODENJ

Podjetje za PTT promet
Kranj

GORENJK
TOVARNA ČOKOLADE
Lesce pri Bledu

Sindikalna podružnica **IBI**

Industrija bombažnih izdelkov
Kranj

Kemična tovarna

PODNART

Poslužujte se naših galvanskih izdelkov!
Zahtevajte prospekte in ponudbe!

Sindikalna podružnica

ŽITO KRANJ

SERVISNA SLUŽBA
STANOVANJSKIH SKUPNOSTI Kranj

TRGOVSKO PODJETJE **MURKA LESCE**
SE PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

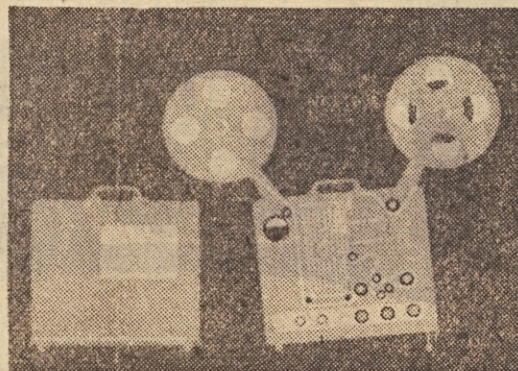
STANOVANJSKA SKUPNOST SERVIS I
Tržič-Center

Za strokovno in splošno izobrazbo, razvedrilo in zabavo

ISKRA

OZKI KINO PROJEKTOR KO-6

kvaliteten ton — tehnična izpopolnjenost
preprosto upravljanje
projektor in ojačevalec v enem kovčku
okusna zunanost

TOVARNA ELEKTROTEHNIČNIH
IN FINOMEHANIČNIH IZDELKOV
KRANJ

Sava
TOVARNA GUMIJEVIH IZDELKOV —
KRANJ

VAM NUDI: AVTOPLASČE — MOPED PLASČE, PLASČE
ZA KOLESA — GUMI PREPROGE ZA FIAT 600 — TEH-
NIČNE IZDELKE — JERMENA — KLINASTA JERMENA —
TRANSPORTNE TRAKOVE — PREVLEKE VALJEV —
PREVLEKE KOLES — PODPLATE — PODPETNIKE —
PODPLATNE PLOŠČE — BLAGO ZA DEŽNE PLASČE —
LEPILA — LEZALNE BLAZINE — POTOVALNE TORBE

Lesno industrijsko podjetje

LIP Bled

Izdelki: žagan les smreke — jelke, resonančni — avionski les,
vezane plošče za gradbeništvo, vezani les, ladijski pod, opaži
vseh vrst, stropne in stenske obloge, lesna embalaža vseh
vrst, lamelirana gladka vrata, panel plošče, sredice, lesna
volna, lesne vrvi, lesna moka, strešne konstrukcije.

PROJEKTIVNO PODJETJE
V KRANJU

TOVARNA VERIG

LESCE PRI BLEDU

PRIPOROČA NAKUP SVOJIH IZDELKOV: VERIGE VSEH VRST ZA SIROKO
POTROŠNJO, INDUSTRIJO IN BRODOGRADNJO — VIJAKE VSEH VRST IN
ZAKOVICE — OPREMO ZA POMORSTVO

KOMUNALNI SERVIS — KRANJ

TRGOVSKO PODJETJE

Hubelj - Ajdovščina

SE TOPLO PRIPOROČA ZA CENJENI OBISK

Lesonit Ilirska Bistrica

TOVARNA LESOVINSKIH PLOŠČ

PROIZVAJA: lesonit plošče v kvaliteti extra trde in poltrde v raznih dimenzijah — lesomal plošče (emajlirane plošče) — lesomin plošče (melaminske plošče) — melanit plošče (domači ultrapas) v nad 40 barvah in emitacijah

Ti artikli so zelo iskani, odporni in prijetni ter poživijo prostore in dajo videz elegance in udobnosti.

Elektro Tolmin - Tolmin

Obrtno podjetje ELMET Koper

Splošna plovba Piran

IPLAS

INDUSTRIJA PLASTIČNIH MAS IN SMOL

Koper

TEHNIKA

GRADBENO PODJETJE

GRADNJE IN PROJEKTIRANJE VSEH INŽENIRSKIH ZGRADB

Ljubljana - Vošnjakova 8

AGROSTROJ

PODJETJE ZA IZDELAVO IN POPRAVILO KMETIJSKE IN GOZDARSKE MEHANIZACIJE

Ljubljana - Draga 41

Veletrgovsko podjetje IMEX export import KOPER

S SAMOSTOJNIM OBRATOM

»Avto moto servis II«, Koper

IZVAŽA IN UVAŽA po tržaškem sporazumu.

PRODAJA NA VELIKO avtomateriala, industrijskih artiklov za reprodukcijo in široko potrošnjo.

NA DROBNO postrežemo potrošnike v naših trgovinah z vsemi artikli široke potrošnje in z artikli avtomateriala.

SERVISNA SLUŽBA strokovno vrši generalna in manjša popravila na vseh vrstah prometnih sredstev (Zastava, Mercedes, Avto Union, Alfa Romeo, Fiat, Pretis, Ferguson).

Telefoni:

hišna centrala 21-080
glavni direktor 21-539
obrat »Avto moto servis II« 21-254
Telex: 035-11

Predstavnitva:

Beograd 27-331
Ljubljana 20-413
Zagreb 39-718
Skopje 43-01
Ošijek 29-57
Rijeka 42-74

Tekstilna tovarna Ajdovščina

Vsem cenjenim odjemalcem in delovnim kolektivom iskreno čestitam za praznik dela 1. maj

Trgovsko proizvodno podjetje

MLINOTEST
AJDOVŠČINA

s svojimi obrati v Ajdovščini, Vrtovinu, Slap ob Idrijci, v Rižani — Kopr, Postojni, Ilirski Bistrici, Sežani in Skrbini

SPLOŠNO KOVINSKO PODJETJE

AJDOVŠČINA

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

z vsemi družbenimi in političnimi organizacijami

PIRAN

EMONA

MESNA INDUSTRIJA ZALOG

OBRAT — KOPER

KMETIJSKO INDUSTRIJSKI KOMBINAT

ILIRSKA BISTRICA

Gostinsko podjetje

SOČA ILIRSKA BISTRICA

s svojimi obrati se priporoča za cenjeni obisk

KMETIJSKA ZADRUGA

POSTOJNA

Sindikalna podružnica

ZAVAROVALNICA

KRANJ

RUNO

Trgovsko podjetje z usnjem

TRŽIČ

MESTNA PEKARNA

POSTOJNA

Vsem zavarovancem
**KOMUNALNI ZAVOD
ZA SOCIALNO
ZAVAROVANJE**

JESENICE NA GORENJSKEM

ELEKTRO — KRANJ

KRANJ

**ZAVOD
ZA ZAPOSLOVANJE
DELAVCEV**

KRANJ

Sindikalna podružnica

**TOBAČNA TOVARNA
LJUBLJANA**

POSLOVNA ENOTA
KRANJ

**KOMUNALNO
PODJETJE**

TRŽIČ

**KINEMATOGRAFSKO
PODJETJE**

KRANJ

Vsem odjemalcem
in kolektivom čestita

PEKARIJA

TRŽIČ

**CENTER
ZA SOCIALNO DELO**

OBCINE POSTOJNA

**Kavarna — restavracija
JADRAN**

POSTOJNA

se priporoča za obisk

LEKARNA

KRANJ

**Kmetijska zadruga
SLOGA**

KRANJ

**ZAVOD ZA POŽARNO,
REŠEVALNO
IN TEHNIČNO SLUŽBO**

KRANJ

**KMETIJSKA ZADRUGA
NAKLO**

NAKLO PRI KRANJU

Č
E
S
T
I
T
A
M
O
Z
A
P
R
V
I
M
A
J

Elektro - Novo mesto

Novo mesto

KMETIJSKA
ZADRUGA

NOVO MESTO

»FARMIS«

Farmacevtsko kemijski kombinat Slovenije

OBRAT KRKA NOVO MESTO

Kmetijsko-gozdarsko
predelovalni kombinat

NOVO MESTO

s svojimi obrati čestita vsem svojim kupcem in
dobaviteljem k prazniku dela in se priporoča za
nadaljnje sodelovanje.

BELOKRANJSKO GRADBENO PODJETJE

B E G R A D

Črnomelj

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

Z VSEMI DRUŽBENIMI IN
POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI

Kočevje

Lesno predelovalna industrija

»Zora« ČRNOMELJ

KOMUNALNI ZAVOD ZA
SOCIALNO ZAVAROVANJE
NOVO MESTO

s podružnico v Črnomlju

KMETIJSKA ZADRUGA STICNA
IVANČNA GORICA

SINDIKALNA PODRUŽNICA

Kmetijske zadruga Grosuplje

ZDRAVILIŠČE DOLENJSKE TOPLICE

STRAŽA - TOPLICE

INDUSTRIJA OBUTVE

NOVO MESTO

Občinski ljudski odbor NOVO MESTO

Občinski odbor SZDL
Občinski komite ZMS
Občinski odbor ZB

Občinski odbor ZKS
Občinski sindikalni svet
Občinski odbor ZROP

in ostale družbene in politične organizacije Novo mesto

BELT

Belokranjska železolivarna
in strojna tovarna

Črnomelj

TREBNJE

OBČINSKI ODBOR SZDL

OBČINSKI KOMITE ZMS

OBČINSKI SINDIKALNI SVET

OBČINSKI ODBOR ZVVI

OBČINSKI KOMITE ZK

OBČINSKI ODBOR ZZB

OBČINSKI ODBOR ZROP

TREBNJE

Kmetijsko-gozdarsko posestvo

KOČEVJE

Kmetijska
zadruga

TREBNJE

AVTOPROMET - tuzemska spedicija

Gorjanci

Novo mesto — Straža

Občinski
sindikalni
svet

Novo mesto

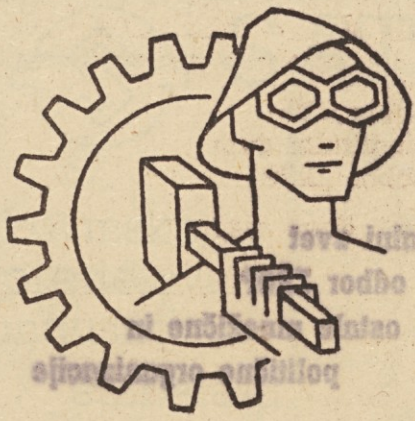
Občinski ljudski odbor

TREBNJE

Lesni kombinat **NOVOLES** NOVO MESTO

z vsemi svojimi poslovnimi enotami

Č
E
S
T
I
T
A
M
O
Z
A
P
R
V
I
M
A
J

Zelezarna Jesenice

Jesenice na Gorenjskem

Ob prazniku dela želimo
vsem kolektivom, posebno
železarjem mnogo
delovnih uspehov

Industrija obutve

PLANIKA · KRANJ

Bombažna predilnica in tkalnica
Tržič

INSTITUT ZA TBC
GOLNIK

TOVARNA OBUTVE

PeKo

TRŽIČ

Kovinsko obrtno
podjetje **KRANJ**

Jezerska cesta 40, telefon 23-75

Prospekti in tehnična dokumentacija se lahko
dobijo v upravi podjetja.

Tržiška tovarna kos in srpov
TRŽIČ

Ce boste v majskih praznikih obiskali Gorenjsko,
si ne delajte skrbi zaradi preskrbe priboljškov
za prijeten počitek.

Trgovsko gostinsko podjetje **DELIKATESA**
KRANJ — MAJSTROV TRG 11

vas bo postreglo v svoji poslovalnici z delikatesami
tudi 1. in 2. maja od 6. do 23. ure.

ELEKTROTEHNIČNO PODJETJE
KRANJ

ČEVLJARSKA DELAVNICA
TRŽIČ

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE
INVALIDNIH IN DRUGIH OSEB
JESENICE NA GORENJSKEM

Zmanjšujemo nesreče pri delu —
zato uporabljajte naša zaščitna sredstva!
OBRATNO PODJETJE
COKLA
BLEJSKA DOBRAVA

Kolektivi s svojimi obrati:
ELEKTRARNE MOSTE
HE MOSTE
HE ZAVRSNICA
MOSTE — ZIROVNICA HE SAVICA
HE KRANJSKA GORA
čestitajo vsem potrošnikom električne energije

MESARSKO PODJETJE
JESENICE NA GORENJSKEM

ZAVOD ZA STANOVANJSKO
IN KOMUNALNO GRADNJO
JESENICE NA GORENJSKEM

ZAVOD ZA ZAPOSLOVANJE DELAVCEV
JESENICE NA GORENJSKEM

STANOVANJSKA SKUPNOST
PLAVŽ
JESENICE NA GORENJSKEM

KEMIČNA TOVARNA EXOTERM
KRANJ
Proizvajamo pomožna livarska sredstva —
exotermne mase — lepila in likopede — ognja-
varni premaz — pasto za lotanje

KOLEKTIV
TRGOVSKEGA PODJETJA

KOKRA KRANJ

s svojimi poslovalnicami čestita vsem
odjemalcem, poslovnim tovarišem in delovnim
kolektivom

UNIFORMA

OBRATNO KROJAŠKO PODJETJE
KRANJ

Slaščičarna in kavarna
Kranj

Remont čevljarских strojev
KRANJ

Tovarna rastlinskih olj in oljnih izdelkov

OLJARICA

BRITOF — KRANJ
priporoča svoje izdelke, predvsem razna jedilna
olja priznanih kвалitet

Veletrgovina **ŽIVILA** Kranj

Kmetijsko gospodarstvo

OBRAT MLEKARNA
KRANJ

TOVARNA USNJA **«STANDARD» KRANJ**

proizvaja splošno znane kvalitetne podplate, usnje, ka-
kor kamera, ago podplate, zgornje usnje v plastični
in klasični izdelavi, kakor goveje in telečje bokse v
zaželenih niansah, pomožna sredstva za čevljarско
industrijo kot so politure, apreture, lepila in voske
v prvovrstni kvaliteti

SPLOŠNO GRADBENO PODJETJE
S A V A

JESENICE NA GORENJSKEM
se priporoča za cenjena naročila, ki jih
izvršuje hitro in solidno

Za praznik dela čestita vsem zavarovancem
**KOMUNALNI ZAVOD ZA SOCIALNO
ZAVAROVANJE**
KRANJ

TRGOVSKO PODJETJE
Preskrba
TRŽIČ

TRGOVSKO PODJETJE
ROŽCA
JESENICE NA GORENJSKEM

Kupujte v naših trgovinah, kjer boste hitro
in dobro postreženi

Trgovsko podjetje na veliko in malo
UNIVERSAL
JESENICE NA GORENJSKEM

PREDILNICA VOLNE
NAKLO PRI KRANJU

prede in mika volno in izdeluje
volnene izdelke

C
E
S
T
I
T
A
M
O
Z
A
P
R
V
I
M
A
J

stroj

Izdeluje livarske okvire in ostalo livarsko opremo za sive in jeklo livarne, prav tako nudimo cenjenim strankam strojnoključavničarske, avtomehanske ter strojne usluge.

Občinski ljudski odbor
Videm-Krško

Splošno
gradbeno podjetje
Rogaška Slatina

Gradbeno podjetje
Radlje ob Dravi

„Pleškar“

Podjetje za zaščito stavb, betonskih in metalnih predmetov ter za izdelavo reklamnih napisov

PTUJ – Heroja Lacka 5

PANONIJA

Industrija kovinske galanterije — MURSKA SOBOTA
Izdelujemo: raznovrstne galanterijske izdelke za gospodinjstvo — kovinsko pohištvo za gostinstvo in šole — naprave za poljedelstvo: vinogradske škropilnice, žveplalnike in razne druge izdelke za široko potrošnjo

KOLEKTIV

Kmetijskega gospodarstva

GORNJA RADGONA

se priporoča s svojimi kvalitetnimi kmetijskimi izdelki, mesnimi izdelki, vini in gozdnimi proizvodi.

elrad

Industrijsko podjetje za izdelovanje anten, pribora in visokofrekvenčnih kablov

GORNJA RADGONA
Partizanska 3

Skupinske antene — UKV, TV antene — pribor za montažo anten — instalacije — TV in radio servis — visokofrekvenčni kabli

SINDIKALNA PODRUŽNICA

Splošnega gradbenega podjetja

GORNJA RADGONA

Zavarovalnica
Videm-Krško

Kmetijska zadruga z o. j.
Videm-Krško

Mizarstvo — Rogaska Slatina

Trgovsko podjetje

Zarja

SLOVENJ GRADEC

OBČINSKI LJUDSKI ODBOR

z vsemi svojimi društvenimi in političnimi organizacijami

RADLJE OB DRAVI

Č
E
S
T
I
T
A
M
O
Z
A
P
R
V
I
M
A
J

Občinski ljudski odbor

Občinski odbor SZDL

Občinski odbor ZMS

Občinski odbor ZB

Občinski komite ZKS

Občinski sindikalni svet

Občinski odbor ZROP

in ostale množične in politične organizacije

PTUJ

KONFEKCIJA

LISCA

SEVNICA

z obratoma Zagorje ob Savi in Krmelj

Kolektiv

LIP — Lesno industrijsko podjetje

čestita in se priporoča s svojimi izdelki **Slovenske Konjice**

Občinski ljudski odbor

Z VSEMI SVOJIMI MNOŽIČNIMI IN POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI

Murska Sobota

LESNA INDUSTRIJA LIN

NAZARJE

Občinski sindikalni svet

Občinski odbor SZDL

Občinski komite ZK

Občinski odbor ZMS

Občinski odbor ZZB

Občinski odbor ZVVI

VIDEM-KRŠKO

Občinski ljudski odbor

Z VSEMI POLITIČNIMI ORGANIZACIJAMI

Brežice

»KOVINARSKA«

LADIJSKE OPREME IN KONSTRUKCIJ
TOVARNA INDUSTRIJSKIH NAPRAV,

Videm-Krško

SATURNUS LJUBLJANA

kovinsko
predelovalna
industrija
embalaža
avtooprema

PROIZVAJA:

Raznovrstno pločevinasto embalažo za prehrabeno, kemično in farmacevtsko industrijo iz črne, bele in alu-pločevine.

Artikle široke potrošnje: kuhinjske škatle, pladnje, igrače, razpršilce itd.

Dele za avtomobile in bicikle: žaromete vseh vrst in svetilke, zgoščevalke, avtoogledala, žaromete, zvonce in zgoščevalke za bicikle.

Elektrotoplotne aparate: kuhalnike, peči in kaloriferje. Litografirane plošče in eloksirane napisne ploščice.

»SLOVENIJA AVTO«

TRGOVINA NA DEBELO IN DROBNO

Z MOTORNI MI VOZILI VSEH VRST, REZERVNI MI

DELI, AVTO-MOTO GUMAMI, SPLOSNI MI

IN ELEKTRIČNI MI AVTOMATERIALOM, BIKIKLI

TER GRADBENI MI STROJI DOMAČE PROIZVOD-

NJE, SERVIS IN REMONT ZA MOTORNA VOZILA

LJUBLJANA

Prešernova 40

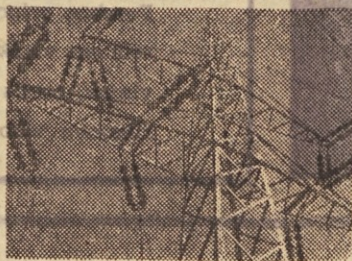
»INDOS«

INDUSTRIJA
OBDELOVALNI MI
STROJEV

LJUBLJANA — MOSTE

ELES

elektrogospodarska skupnost
Slovenije
s svojimi združenimi podjetji
in upravo

LJUBLJANA

ZA DELAVSKI PRAZNIK 1. MAJ VAM PRISRČNO ČE-
STITAJO VSE DRUŽBENO POLITIČNE ORGANIZACIJE
OBCINI

LJUBLJANA MOSTE POLJE

OBČINSKI SINDIKALNI SVET
OBČINSKI ODBOR SZDL
OBČINSKI KOMITE ZMS
OBČINSKI KOMITE ZKS
OBČINSKI ODBOR ZROP

in ostale družbeno politične organizacije

LJUBLJANA CENTER

Okrajni
sindikalni
svet

LJUBLJANA

IZOLIRKA

LJUBLJANA
MOSTE

VELEBLAGOVNICA

nama

LJUBLJANA

MESTNI VODOVOD

Ljubljana, Krekov trg 10

Industrija
plutovinastih izdelkov »PLUTAL«

Ljubljana, Celovška 32

TRGOVSKO PODJETJE
»SLOVENIJASPORT«
LJUBLJANA - MESTNI TRG 10
S SVOJIMI POSLOVALNICAMI

Č
E
S
T
I
T
A
M
O
Z
A
P
R
V
I
M
A
J

SAP-LJUBLJANA

LJUBLJANA, SREDISKA 4

UPRAVA TELEFON: 37-800, 36-468

TELEX 03-121

S POSLOVNIMI ENOTAMI V LJUBLJANI:

- EE »AVTOBUSNI PROMET« telefon 37-223
- EE »TOVORNI PROMET« telefon 36-748
- EE »SERVISNE DELAVNICE« telefon 37-198
- EE »KAROSERIJA« telefon 36-710
- EE »JAVNE GARAZE« telefon 37-007

IN V KRAJIH:

Zagorje ob Savi, Trbovlje, Ivančna gorica, Litija, Tržič, Celje, Maribor, Izola, Zagreb, žičnica Krvavec, Idrija, Bohinj.

Vzdržuje redni in izletniški avtobusni promet ter kamionske prevoze blaga, servisne in prometne storitve za vse vrste motornih vozil, specializirane delavnice za »Zastava«, »OM« in »Ford« avtomobile,

izdelovanje avtobusnih in drugih specialnih avtokaroserij,

prevažata turiste z žičnico na Krvavec.

Za cenjena naročila solidnih uslug in storitev se priporočamo.

VSEM CENJENIM POTNIKOM, VSEM NAROČNIKOM IN VSEM TURISTOM ŽELIMO OB PRAZNOVANJU 1. MAJA MNOGO ZADOVOLJSTVA.

SINDIKALNA PODRUŽNICA

TOVARNE ŽELEZNIŠKIH VOZIL

boris kidrič

MARIBOR

čestita za 1. maj vsem delovnim kolektivom z željo, da tudi v bodoče prispevajo z novimi delovnimi zmagami k čimprejšnji izgradnji naše socialistične domovine.

Trgovsko podjetje

LJUBELJ
TRŽIČ

čestita vsem potrošnikom za
1. maj

Sindikalna podružnica

TOVARNE GLINICE IN ALUMINIJA

BORIS KIDRIČ KIDRIČEVO

čestita za praznik 1. maj vsem članom kolektiva in vsem delovnim ljudem.

ARGO

Koncentrat
GOBOVE JUHE

PROIZVOD DELAMARIS IZOLA

ZA RAZVEDRILLO

KRIZANKA

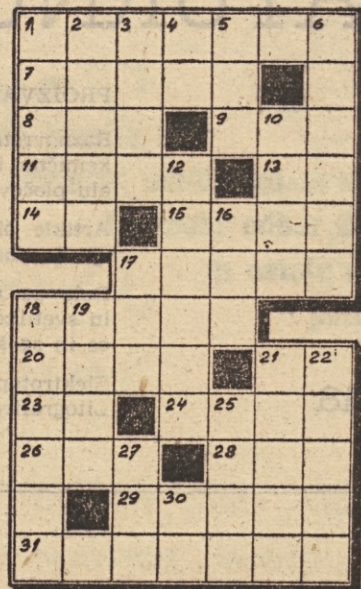
Vodoravno: 1. odlikovanje, kolajna; 7. naznanilo, sporočilo; 8. Ljudska republika Slovenija; 9. del sobe; 11. tovarna usnjenih izdelkov v Domžalah; 13. oranje; 14. igralna karta; 15. praznična obleka; 17. slovesna obredna oprava; 18. utežna enota za zlato; 20. omot; 21. kratica za visoko frekvenco; 23. egiptčanski bog; 24. stara površinska mera; 26. rimska boginja jeze; 28. oddelek rimske legije; 29. mesto v južni Spaniji; 31. vrsta iglavca.

Navpično: 1. angleški otok v Sredozemlju; 2. reka v vzhodni Grčiji; 3. atletski rekvizit; 4. začetek azbuke; 5. razcvetje; 6. najvišja gora Turčije; 10. ime jugoslovanske pevke; 12. plot; 16. pripadnik starih Slovanov; 17. makedonsko kolo; 18. velika lesena posoda; 19. Ober; 21. nasprotno od majhen; 22. prazna beseda, publicca; 25. muslimanski sodnik; 27. srbsko moško ime; 30. površinska mera.

REŠITEV

PREJSNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. rotacija, 8. etapa, 13. poloneza, 14. zlatan,

15. Al, 16. par, 17. gib, 19. Mare, 20. robot, 22. Moloh, 24. mat, i, 25. aloja, 27. Irena, i, 29. ton, 31. meter, 33. ranar, 35. etan, 37. zel, 38. vez, 39. Ma, 40. Tonosa, 42. alizarin, 45. Akaba, 46. značajen.

PREKLIC

Preključem sindikalno izkaznico na ime Mohar Pavel, Ljubljana, Prešernova 30/III

Prodajni servis

Ljubljana — Cigaletova ulica

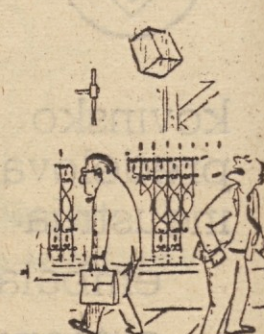
vam nudi bogato izbiro pomladanskih novosti tekstila in konfekcije

talis

TOVARNA ALKOHOLNIH IZDELKOV IN SADNIH SOKOV
MARIBOR — PARTIZANSKA 39

priporoča svoje izdelke: žgane pijače, osvežujoče pivo, kis.

Posebno priporoča izdelke, nagrajene na VIII. mednarodnem vinskem sejmu v Ljubljani z zlato medaljo: vinjak, cassis liker, chocolate cocktail, jajčni liker in ribezovo vino.

BREZ BESED

Spored RTV Ljubljana za teden od 29. aprila do 5. maja 1963

PONEDELJEK

29. aprila

4.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 3.05 Jugoslovanski zbori — 8.30 Glasba ob delu — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.25 Dva skladatelja iz »Skupine šestih« — 9.45 Cetrt ure s Koroskim akademskim oktetom — 10.13 »Tlačica« iz Bravničarjevega Hlapca Jerneja — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Franc Martinec: Zadrugalni kolektivi in njihove naloge v letošnjem letu — 12.15 Pojo in igrajo Zadoljni Kranjci — 12.30 Od melodije do melodije — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Blaž Arnič: Simfonija dela — 14.05 Recital tenorista Jussija Björlinga — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Tisoč pisanih taktov za razvedrilo — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Obdobja slovenskega samospesva — 17.45 Igra orkester Stanley Black — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Prvomajske glasbene čestitke — 18.45 Radijska univerza — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00-21.45 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 20.52-21.07 Novo v znanosti — 21.45 Komorni intermezzo — 22.15 Skupni program JRT — studio Zagreb — 22.50 Literarni nokturmo — 23.05 Ples do polnoči

TOREK

30. aprila

4.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 3.05 Plesi in dueti — 8.45 Glasbena medigra — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Prvomajski pozdravi — 10.15 Violinist Igor Ozim z Ansambлом slovenskih solistov — 10.40 Rapid speech — 3. lekcija — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Ing. Janez Perovšek: Najvažnejše naloge v kmetijstvu — 12.15 Slovenske narodne pesmi — 12.30 Poskočne in vedre melodije — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Arje iz znanih Mozartovih oper — 14.05 Radijska šola za višjo stopnjo — 14.35 Glasbeno darilo za 1. maj — 15.15 Igrajo domači zabavni ansambli — 15.30 Sčovi dela (report.) — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Srečanja z našimi skladatelji pred praznikom — 17.50 Kvintet Jozeta Kampača z deli domačih avtorjev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Prvomajske glasbene čestitke — 18.25 Zabavni orkestri naših radijskih postaj — 18.45 Priprave na praznovanje 1. maja v aktivih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Godba mladim! — 20.45 Prazniku naproti — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Glasba za ples — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

SREDA

1. maja

5.00-7.00 Radostno jutro! — 7.15 Prvomajski pozdravi — 7.50 Rezervirano za prenos prvomajske parade iz Beograda — 11.00 Zvoki za prvomajsko razvedrilo — 12.05 Naši operni pevci za radijske poslušalce — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Pihalna godba LM — 14.00 Na razpotju naših mest — 14.20 Bojan Adamič Suita za klarinet in godala — 14.35 Radijski koncert Slovenskega okteta — 15.15 Prijetne popevke — prijetno popoldne — 16.00 Po delu — kulturno razvedrilo — 17.05 Kar po domače... — 17.30 Ivan Cankar Fran Žizek: Hlapec Jernej in njegova pravica — 18.30 Dve uverturi Davorina Jenka — 19.00 Obvestila — 19.05 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Glasbeniki-amaterji v našem studiu — 21.00 Prvomajski večer v narodnem tonu — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Ob zvokih melodij v majski večer — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

CETRTEK

2. maja

6.00-7.30 Vedro in veselo! (pisan spored veselih viz) — 7.30 Prvomajski pozdravi — 8.00 Majski pozdrav otroškega in mladinskega zbora — 8.30 Harmonikarski orkester DPD »Svoboda« Sentvid — 9.05 Mladinska radijska igra — 9.45 Lepe melodije jugoslovanskih avtorjev zabavne glasbe — 10.10 S pesnijo po svetu — 10.30 Pogovor s tujimi študenti — 10.50 Polke in valčki ob Vltavi — 11.25 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 12.05 Iz naših matinej narodnozabavne glasbe — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Petindvajset minut iskrenih razpoloženju — 16.00 Redčeva zelena meditacija — 17.05 Plesem povezuje mesta — 17.45 Sportno popoldne — 19.00 Obvestila — 19.05 Zabavni zvoki iz naših studiov — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Cetrtkov večer domačih pesmi in napevov — 21.00 »Evgenij Onegin« — literarna oddaja — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Godala v ritmu — 23.20 Skupni program JRT — studio Sarajevo — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

PETER

3. maja

4.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 3.05 Vasilij Mirk: Simfonična suita za orkester — 8.40 Portret v miniaturo — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Händel in Ravel — 9.45 Znameniti ruski zbori — 10.15 Jules Massenet: Seminarska scena iz opere »Manon« — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Vsak dan nova popevka — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Kmetijski nasveti — Milan Osojnik: Ekonomika v živinoreji — 12.15 Novice pri naših narodno-zabavnih ansamblih — 12.30 Hrvatski samospesvi — 12.50 Deset minut z ansambлом Weekend — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 V koracnem ritmu s pihalnimi godbami — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Pojo domači pevci zabavne glasbe — 15.15 Ob zvokih velikih orkestrrov — 15.45 Jezikovni pogovori — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Popoldne v orkestralnem studiu — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 V pesmi in plesu po Jugoslaviji — 18.45 Iz naših kolektivov — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Odlomke iz baleta »Naše ljubljeno mesto« — 20.15 Tedenski zunanepolitični pregled — 20.30 Stiriolo klavir v ritmu — 21.15 Oddaja o morju in pomorskih — 22.15 Z junaki Gluckove ličnice na Tauridi

SOBOTA

4. maja

4.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 3.05-6.30 Napotki za turiste — 6.30-7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.30 Pripravljamo se na mladinske pevске revije — 8.45 Stanko Prek igra na lutnjah — 9.05 Za nedeljsko razvedrilo — 10.00 Se pomnite, tovaršiči! — 10.30 Matineja narodnozabavne glasbe — 11.30 Veseljavna reportaža — 11.50 Veseljavna godala — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Arje iz znanih Puccinjevih oper — 16.20 Humoreska tega tedna — 16.20 Ogričica s popevkami in prijetnimi melodijami — 17.05 Zabavna glasba na šestih strunah — 17.15 Radijska igra — 17.35 Fran Lhotka: Jugoslovanski capriccio — 18.15 Zabavni orkester Emerich Smolnig in ansambel Charles Mesnang — 18.30 Sportna nedelja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Veseljavna z nagradami tekmovalni skladnih glasbenih umetnikov — 21.55 Orkestralno intermezzo — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Zapišite z našimi poročila in zaključek oddaje

NEDELJA

5. maja

6.00-8.00 Dobro jutro! (pisan glasbeni spored) — 3.05-6.30 Napotki za turiste — 6.30-7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.30 Pripravljamo se na mladinske pevске revije — 8.45 Stanko Prek igra na lutnjah — 9.05 Za nedeljsko razvedrilo — 10.00 Se pomnite, tovaršiči! — 10.30 Matineja narodnozabavne glasbe — 11.30 Veseljavna reportaža — 11.50 Veseljavna godala — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za našo vas — 14.00 Koncert pri vas doma — 14.15 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. — 15.15 Trikrat pet — 15.30 Arje iz znanih Puccinjevih oper — 16.20 Humoreska tega tedna — 16.20 Ogričica s popevkami in prijetnimi melodijami — 17.05 Zabavna glasba na šestih strunah — 17.15 Radijska igra — 17.35 Fran Lhotka: Jugoslovanski capriccio — 18.15 Zabavni orkester Emerich Smolnig in ansambel Charles Mesnang — 18.30 Sportna nedelja — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Izberite svojo melodijo — 21.00 Veseljavna z nagradami tekmovalni skladnih glasbenih umetnikov — 21.55 Orkestralno intermezzo — 22.15 Skupni program JRT — studio Ljubljana — 23.05 Zapišite z našimi poročila in zaključek oddaje